

รายงาน

การชุดแต่งและออกแบบเพื่อการบูรณะวัดหลวงชีกรุด

ตำบลดประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปีงบประมาณ 2540

เสนอ

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 พระนครศรีอยุธยา

จัดทำโดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บุรพคดี

รายงาน

การขุดแต่งและออกแบบเพื่อการบูรณะวัดหลวงชีกรุด

ตำบลประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปีงบประมาณ 2540

เสนอ

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 พระนครศรีอยุธยา

จัดทำโดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บุรพคดี

อธิบดีกรมศิลปากรจาก
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

29 ธ.ค. 2551

คำนำ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการขุดแต่งและออกแบบเพื่อการบูรณะโบราณสถาน วัดหลวงซีกรุก ตำบลประจักษ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระยะเวลาในการขุดแต่งกำหนดไว้ 120 วัน เริ่มวันที่ทำสัญญาจนถึงวันส่งรายงานครั้งสุดท้าย

พื้นที่ขุดแต่งเดิมเป็นเนินดินมีเศษอิฐกระจายอยู่ทั่วไปไม่ปรากฏร่องรอยของแนวอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง สภาพโดยทั่วไปจึงคาดเดาไม่ได้ว่าเป็นสิ่งก่อสร้างอย่างไรมีอะไรบ้าง ทราบแต่เพียงว่าเป็นสถานที่วัดชื่อวัดหลวงซีกรุก ดังแผนที่ของพระยาโบราณราชธานินทร์

การขุดแต่งได้กำหนดพื้นที่ขุดแต่งไว้ประมาณ 1480 ตารางเมตร ก่อนหน้านั้นได้ตั้งเรือถอนย้ายบ้านที่สร้างอยู่รอบๆ ออกไปเพื่อจะได้ปรับภูมิทัศน์ได้ดีขึ้นตามโครงการอนุรักษ์และพัฒนาเกาะเมืองและบริเวณใกล้เคียง

จากการขุดแต่งได้ทราบลักษณะของกลุ่มอาคารหรือสิ่งก่อสร้างว่าประกอบด้วยอาคารอุโบสถอยู่ด้านหน้า และฐานรวมของกลุ่มเจดีย์อยู่ด้านหลังของอุโบสถ จากลักษณะรากฐานสิ่งก่อสร้างที่พบแสดงให้เห็นว่าวัดนี้เป็นวัดค่อนข้างจะมีความสำคัญไม่น้อย และสถานที่ตั้งก็เป็นชัยภูมิคือฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเจ้าพระยานั้นมีโบสถ์ยอเซฟของศาสนาคริสต์ตั้งอยู่ ส่วนด้านทิศตะวันตกก้ำกึ่งน้ำไปเป็นที่ตั้งของวัดวังไชยที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิโปรดฯ ให้สร้างขึ้น และบริเวณด้านใต้ของเกาะเมืองเป็นบริเวณที่ตั้งของตำหนักหรือเรือนของข้าราชการผู้ใหญ่ในสมัยนั้น

รายงานนี้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่รวบรวมจากการขุดแต่งพบหลักฐานที่เหลืออยู่หวังว่าข้อมูลจะเป็นประโยชน์ด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ต่อไป

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บุรพคดี

คณะผู้ดำเนินงาน

1.นายพนพิพัฒน์ หอมหวาน	ห้างหุ้นส่วนผู้จัดการ(นักโบราณคดี)
2.นายพิทยะ ศรีวัฒนสาร	นักโบราณคดี
3.นางฉัตรบงกต ศรีวัฒนสาร	ผู้ช่วยนักโบราณคดี
4.นายกฤษฎา ตะก้อง	ช่างสำรวจ
5.นายสัมพันธ์ สุขพัทธิ	ช่างศิลปกรรม
6.นางสาวกุสุมา พงศ์ไพโร	ช่างศิลปกรรม
7.คณะทำงานห้างหุ้นส่วนจำกัดบูรพคดี	ชุดแต่ง

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

สำนักงาน โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 พระนครศรีอยุธยา

กรมศิลปากร

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
ผู้ดำเนินงาน	ข
สารบัญ	ค-ง
บทนำ ความเป็นมาของโครงการ	1
บทที่ 1 การดำเนินงานชุดแต่ง โบราณสถานและชุดค้นทาง โบราณคดี	3
1.1 ตำแหน่งที่ตั้ง	3
1.2 ประวัติการทำงานที่ผ่านมา	3
1.3 ประวัติการศึกษาด้านเอกสาร	3
1.4 สภาพโบราณสถานก่อนการชุดแต่ง	5
1.5 การวางแผนหลุมชุดแต่งทาง โบราณคดี	6
1.6 เทคนิคการชุดแต่งทาง โบราณคดี	6
1.7 เทคนิคการชุดค้นทาง โบราณคดี	6
1.8 การเก็บหลักฐานและการบันทึกข้อมูล	9
บทที่ 2 โบราณสถานภายหลังการชุดแต่ง	10
2.1 แผนผังโบราณสถาน	10
2.2 รูปแบบโบราณสถาน	15
2.3 เทคนิคการก่อสร้าง	20
บทที่ 3 โบราณวัตถุที่ได้จากการชุดแต่ง	21
3.1 โบราณวัตถุที่เป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม	21
3.1.1 ประเภทดินเผา	21
3.1.2 ประเภทหิน	25
3.1.3 ประเภทแก้ว	26
3.1.4 ประเภทปูนปั้น	26
3.1.5 ประเภทโลหะ	32
3.2 โบราณวัตถุที่เป็นรูปเคารพทางศาสนา	34
3.2.1 พระพุทธรูป	34
-พระพุทธรูปสำริด	34
-ผลึกหรือแก้ว	40
-ดินเผา	41

-พระพุทธรูปแกะจากหิน	41
-พระพุทธรูปปูนปั้น	43
3.2.2 พระพิมพ์	44
-ดินเผา	44
-ตะกั่วหรือ ชิน	45
-พิมพ์หินอ่อน	46
3.2.3 รูปเคารพในศาสนาอื่น	46
-ตุ๊กตาเสียบบาล	46
3.3 โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้	47
3.4 ภาชนะดินเผา	51
-แหล่งเตาพื้นเมือง	51
-แหล่งเตาอื่น	57
3.5 ภาชนะประเภทเครื่องเคลือบ	59
3.5.1 ภาชนะเครื่องเคลือบภายในประเทศ	59
3.5.2 ภาชนะเครื่องเคลือบจากจีน	62
3.5.3 ภาชนะเครื่องเคลือบจากญี่ปุ่น	62
3.5.4 ภาชนะเครื่องเคลือบจากเวียดนาม	67
3.5.4 เครื่องเคลือบที่เป็นวัตถุอื่น	68
3.6 แก้ว	71
บทที่ 4 การขุดค้นทางโบราณคดี	72
หลุมขุดค้น S25W19P4	72
บทที่ 5 การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ	90
ด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี	90
ด้านสถาปัตยกรรม	90
บทที่ 6 สรูป	101
ลักษณะของสิ่งก่อสร้างทั่วไปและลักษณะชั้นดินทางโบราณคดี	101
บรรณานุกรม	102
สารบัญภาพถ่าย	จ-ซ
สารบัญแผนผัง	ซ

สารบัญภาพถ่าย

	หน้า
ภาพที่ 1 สภาพโบราณสถานก่อนการขุดแต่ง	5
2 การวางผังหลุมขุดค้น	6
3 รากฐานย่อมุมฐานเสมาอุโบสถ	15
4 บัวกลุ่มฐานเสมาอุโบสถ	15
5 กระจับปี่พื้นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเนื้อแกร่ง	16
6 กระจับปี่พื้นรูปหกเหลี่ยมเนื้อแกร่ง	16
7 ฐานชุกชีอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปหลายองค์	17
8 กระจับปี่กานกล้วย(กระจับปี่กระบอก)มุงหลังคาอุโบสถ	17
9 กระจับปี่ชุกชายคาอุโบสถ	18
10 ร่องรอยเจดีย์ทรงกลม	18
11 ร่องรอยเจดีย์เหลี่ยม	19
12 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปหินทราย	19
13 กระจับปี่เกล็ดเคลือบสีเหลืองทอง	21
14-17 แผ่นเชิงชายกระจับปี่ดินเผา	22-23
18 พื้นลานฐานไพทีของกลุ่มเจดีย์ปู้ด้วยกระจับปี่พื้น	24
19 อิฐหน้าวัวใช้ก่อเสาแปดเหลี่ยมเสาในอุโบสถ	25
20 ใบเสมาหินทราย	25
21 ลูกแก้วยอดเจดีย์ทรงกลม	26
22 บัวกลุ่มบัวหัวเสา	27
23 บัวกลุ่มหัวเสาอุโบสถวัดกุฎีดาว	27
24 บัวปากระฆังเจดีย์ทรงกลม	28
25 บัวปากระฆังเจดีย์ทรงกลมวัดคอโยธยา	28
26 แข็งสิงห์ฐานชุกชี	29
27 ท้องสิงห์ฐานชุกชี	29
28 กรอบหน้าต่างอุโบสถวัดกุฎีดาว	30
29 ลายปูนปั้นดอกไม้ประดิษฐ์	30
30 กระจับปี่ประดับฐานชุกชี	31
31 ชิ้นส่วนเจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้	31
32 หัวเม็ดทรงมณฑปเสากำแพงแก้ว	32
33 ตะปูเงิน	32
34 ตะปูปลิง	33

35 ห่วงโลหะ	33
36 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด	34
37-41 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เศียรพระพุทธรูปบูชา	35-37
42 พระพุทธรูปทรงเครื่องปางประทับยืน	37
43 พระชัยมงคล	38
44 พระสาวกยืนประนมมือ	38
45 พระหัตถ์พระพุทธรูป	39
46 พระรัศมีพระพุทธรูปสำริด	39
47 ชิ้นส่วนประดับพระพุทธรูปทรงเครื่อง	40
48 เศียรพระพุทธรูปแก้วผลึก	40
49 ฐานพระพุทธรูปดินเผา	41
50 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปหินอ่อน	41
51 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปหินอ่อน	42
52 เศียรพระพุทธรูปหินทรายพบบริเวณฐานไฟทีของเจดีย์	43
53 เม็ดพระศกปูนปั้น	43
54 พระรัศมีปูนปั้น	44
55 พระพิมพ์เนื้อดินเผา	44
56 ชิ้นส่วนเจดีย์จำลองสำริด	45
57 พระพิมพ์เนื้อชิน	45
58 พิมพ์หินอ่อนพระสิบบาง	46
59 คู่กตาสียกบาล	46
60 พายตัดปูนสำริด	47
61 กรรไกรโลหะ	47
62 เชิงเทียนสำริด	48
63 เคียวเกี่ยวข้าวโลหะ	48
64 กลังงา	49
65 แท่งหินบดยา	49
66 เบี้ยดินเผา	50
67 กระสุนดินเผา	50
68-74 เศษภาชนะดินเผาเตาพื้นบ้าน	51-56
75 เศษภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน	57
76-78 เศษภาชนะจากเตาแม่น้ำน้อย	57-58
79 เครื่องเคลือบเขียวไขกา ผอบเขียนลายสีดำ สุโขทัย	59

80 เครื่องเคลือบเขียนลายสีน้ำเงิน สุโขทัย	61
81-90 เครื่องถ้วยจีน	62-67
91-93 เครื่องถ้วยเวียดนาม	67-68
94 พระสังกัจจายน์ของจีน	69
95 สิ่งหัตถ์จีนเคลือบหลายสี	69
96 สิ่งหัตถ์จีนเคลือบหลายสี	70
97 หัวสิ่งหัตถ์จีนเคลือบหลายสี	70
98 ชิ้นส่วนนกกยุงดินเผาเคลือบสีน้ำตาลดำ	71
99 ชิ้นส่วนม้าดินเผา	71
100-101 แก้ว ขวด	72
102 ชั้นดินหลุมขุดค้นด้านทิศใต้	81
103 ชั้นดินหลุมขุดค้นด้านทิศตะวันตก	85
104 ชั้นดินหลุมขุดค้นด้านทิศเหนือ	85
105 ชั้นดินหลุมขุดค้นด้านทิศตะวันออก	86
106 ขวดสองหูเคลือบสีน้ำตาลจากแหล่งเตาสุโขทัย	86
107 งานเคลือบเขียนลายสีน้ำเงิน	87
108 ไหปากแคระดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย	87
109 ขวดหรือแจกันปากบานจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย	88
110 ขวดเล็กสองหูจากแหล่งเตาสุโขทัย	88
111 เศษเครื่องเคลือบแหล่งเตาเวียดนามลายดอกไม้	89
113 เศษเครื่องเคลือบแหล่งเตาเวียดนามลายดอกไม้	89

สารบัญแผนผังและแบบแปลน

	หน้า
1 แผนผังตัวเมืองแสดงตำแหน่งวัดหลวงซีกรุก	4
2 แผนผังแสดงสภาพก่อนขุดแต่ง	7
3 แผนผังแสดง หลุมขุดแต่งและขุดค้น	8
4 แผนผังอุโบสถแสดงสภาพหลังการขุดแต่ง	11
5 แปลนอุโบสถแสดงสภาพหลังการขุดแต่ง	12
6 แผนผังฐานกลุ่มเจดีย์ประธานแสดงสภาพหลังการขุดแต่ง	13
7 แปลนฐานกลุ่มเจดีย์ประธานแสดงสภาพหลังการขุดแต่ง	14
8 ผังชั้นดินทาง โบราณคดี หลุมขุดค้น S25W19P4	81
9 ผังสันนิษฐาน วัดหลวงซีกรุก ระยะที่ 1	94
10 ผังสันนิษฐาน วัดหลวงซีกรุก ระยะที่ 2	95
11 ผังรูปแบบสันนิษฐานเพื่อการบูรณะอุโบสถ	96
12 แปลนรูปแบบสันนิษฐานเพื่อการบูรณะอุโบสถ	97
13 รูปแบบสันนิษฐานเพื่อการบูรณะกลุ่มเจดีย์ประธาน	98
14 แปลนรูปแบบสันนิษฐานเพื่อการบูรณะกลุ่มเจดีย์ประธาน	99

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สงวนที่ดินในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาไว้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินห้ามบุคคลถือสิทธิ์ครอบครองมาตั้งแต่ พ.ศ.2451

ต่อมาระหว่าง พ.ศ. 2475-2486 รัฐบาลสมัยนั้น ได้ตราพระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินและที่วัดร้างภายในกำแพงเมืองให้กระทรวงการคลังเพื่อปรับปรุงให้เป็นศูนย์กลางการค้าและการปกครอง กระทรวงการคลัง ได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดการขายที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินและที่วัดร้างให้แก่ราษฎร

กรมศิลปากรได้เริ่มประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานตั้งแต่ พ.ศ.2478 และเริ่มขุดแต่งบูรณะโบราณสถานที่สำคัญๆ เช่น วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ วัดพระราม มาตั้งแต่ พ.ศ.2499

พ.ศ. 2510 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้มีโครงการอนุรักษ์และพัฒนาเกาะเมืองและบริเวณใกล้เคียง โดยเขตที่เป็นอุทยานประวัติศาสตร์นั้นครอบคลุมพื้นที่ของเกาะเมืองประมาณ 70 % หรือ 6,000 ไร่เศษ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่เนื่องจากความสับสนทางการเมือง

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2518 พื้นที่ภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา เหลือเป็นเขตอุทยานประวัติศาสตร์เพียง 1,810 ไร่ กรมศิลปากรจึงได้ประกาศเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตโบราณสถาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2519 และได้พัฒนาเป็นโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ตั้งแต่ พ.ศ.2525

ในปี พ.ศ. 2530 กรมศิลปากรได้จัดทำแผนแม่บทนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาโดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 2,137 ล้านบาท ตามแผนงาน 8 แผนงาน ให้แล้วเสร็จในระยะเวลา 11 ปีและคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2536 ต่อมามีการปรับปรุงแผนแม่บทอีกครั้งหนึ่ง งบประมาณเพิ่มขึ้นเป็น 2,946.78 ล้านบาท

โบราณสถานทั้งหมดภายในเกาะเมืองและนอกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยามีจำนวนประมาณ 530 แห่ง แบ่งออกเป็น 7 เขต สำหรับแผนแม่บทฉบับดังกล่าวใช้สำหรับเขตที่ 1 คือพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ประมาณ 1,810 ไร่ ส่วนอีก 6 เขตจะดำเนินการทำแผนแม่บทต่อไป แต่หากใน 6 พื้นที่นั้นมีโบราณสถานสำคัญที่ควรจะได้รับการอนุรักษ์เร่งด่วน นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาสามารถพิจารณาคำเนิการได้ก่อน

วัดหลวงชีกรุดเป็นวัดหนึ่งที่มีความสำคัญ ตั้งอยู่ตรงข้ามกับโบสถ์ยอเซฟ และอยู่ใกล้กับวัดวังไชยที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิโปรดฯ ให้สร้าง บริเวณพื้นที่นี้เป็นที่ตั้งของตำหนักหรือที่พักของข้าราชการผู้ใหญ่ในสมัยนั้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมโบราณสถานซึ่งเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป

2.2 เพื่อสงวนรักษาให้เป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้ เป็นแหล่งศึกษาด้านโบราณคดีประวัติศาสตร์ศิลปะ และสถาปัตยกรรม

2.3 เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี เพื่อการศึกษา

และอ้างอิงต่อไป

2.4 เพื่อป้องกันการพังทลาย การบุกรุกทำลายโบราณสถาน

2.5 เพื่อให้เป็นสถานที่พักผ่อนและแหล่งท่องเที่ยว

2.6 เพื่อเป็นการส่งเสริมนโยบายด้านการท่องเที่ยว และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน
ในท้องถิ่นตามเป้าหมายของรัฐบาลโดยส่วนรวม

3.วิธีการดำเนินงาน

3.1 ดำรงรักษาสภาพโบราณสถานก่อนขุดแต่ง ทั้งฝั่งบริเวณและฝั่งโบราณสถานทุกองค์
แสดงรูปแปลน และรูปด้านทั้ง 4 ด้าน โดยต้องทำตามสภาพและสัดส่วนจริง

3.2 ขุดแต่งโบราณสถาน พื้นที่ 1,480 ตารางเมตร ลึกถึงระดับพื้นใช้งานเดิม

3.3 ขุดค้นทางโบราณคดี ขนาด 2X2 เมตร ลึกประมาณ 3 เมตร จำนวน 1 หลุม

3.4 เสริมความมั่นคงโบราณสถานเฉพาะส่วนที่เกรงว่าจะเป็นอันตราย

3.5 ดำรงรักษาหลังการขุดแต่ง ทั้งฝั่งบริเวณและฝั่งโบราณสถานทุกองค์ แสดงรูปแปลน
และรูปด้านทั้ง 4 ด้าน โดยต้องทำตามสภาพและสัดส่วนจริง

3.6 ทำแบบสันนิษฐานทางสถาปัตยกรรมของโบราณสถานทุกองค์

3.7 ออกแบบเพื่อการบูรณะโบราณสถาน

3.8 รายงานการขุดแต่งทางโบราณคดี

4.ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ประมาณ 120 วัน (4 เดือน มิถุนายน-กันยายน 2540)

5.งบประมาณในการดำเนินงาน

เงินงบประมาณของปีงบประมาณ 2540 จำนวน 435,000 บาท

6.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และ
โบราณคดี

6.2 สามารถศึกษาลักษณะทางด้านสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน ได้อย่างชัดเจนซึ่งเป็น
ประโยชน์ในทางโบราณคดีประวัติศาสตร์ศิลปะและสถาปัตยกรรม

6.3 ช่วยค้ำยันโบราณสถานรวมทั้งเสริมความมั่นคงในส่วนที่จะพังทลายให้คงอยู่อย่างมั่นคง
แข็งแรงสืบไป

6.4 ช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโบราณสถานให้ดูสวยงาม และเป็นการกำหนดขอบเขต
โบราณสถานให้ชัดเจนขึ้นป้องกันการบุกรุกที่โบราณสถาน

6.5 สร้างทัศนคติและความเข้าใจอันดีงามในการอนุรักษ์โบราณสถานให้กับประชาชน โดย
ทั่วไป

6.6 ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจที่จะให้ทั้งความรู้และความงามกับนักท่องเที่ยว
ทั่วไป

6.7 ช่วยสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่ช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย

6.8 ช่วยพัฒนาสภาพชีวิตสังคม และเศรษฐกิจให้กับประชาชนในบริเวณที่ตั้งโบราณสถาน
โดยทางอ้อม

บทที่ 1

การดำเนินงานขุดแต่งโบราณสถานและขุดค้นทางโบราณคดี

1.1 ตำแหน่งที่ตั้ง

วัดหลวงซีกรุคตั้งอยู่บริเวณปากทางเข้าสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ติดกับถนนอุทงด้านทิศใต้ อยู่ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ถ้าแบ่งพื้นที่ของเกาะเมืองออกเป็น 4 ส่วน (zone) วัดหลวงซีกรุคจะตั้งอยู่ในส่วนตะวันตกเฉียงใต้ (แผนผังที่ 1) ที่ตำแหน่งพิกัด 47 PPR 677857 (แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ 1:50,000 กรมแผนที่ทหาร ลำดับชุด L 9013)

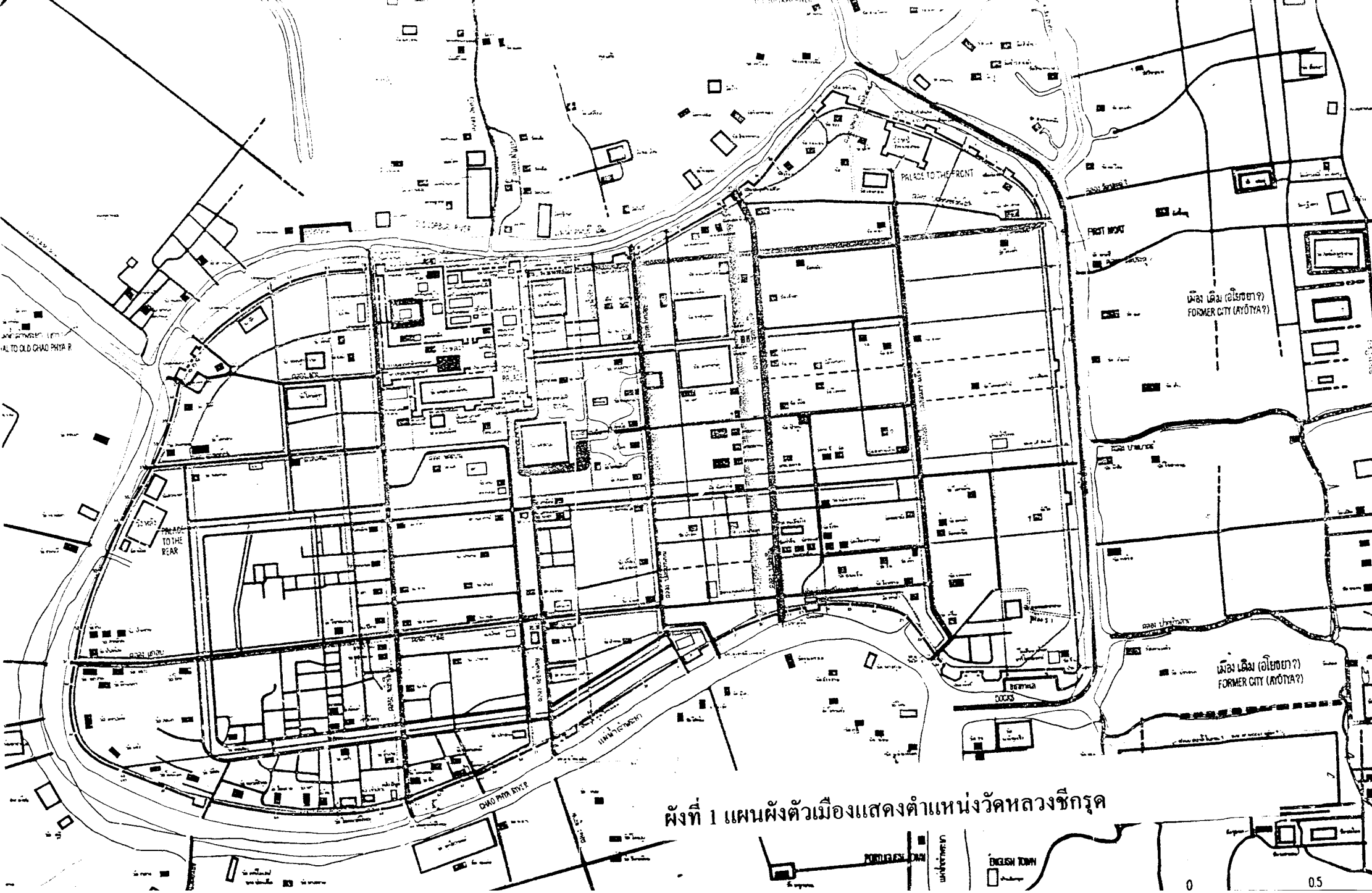
1.2 ประวัติการทำงานที่ผ่านมา

วัดหลวงซีกรุคอยู่ในบริเวณที่กล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่สีเขียวเป็นสวนสาธารณะผืนใหญ่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในพื้นที่ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ตามแผนแม่บทโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ พ.ศ.2525 (แผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา, 2536)

บริเวณวัดหลวงซีกรุคได้รับการประกาศเป็นเขตโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2519 รวมกับพื้นที่ 1,810 ไร่ที่กรมศิลปากรประกาศเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ ดังนั้นการก่อสร้างใดๆ ในบริเวณโบราณสถานจึงต้องมีการควบคุมทั้งสิ้น บ้านเรือนราษฎรที่บุกรุกสร้างทับซ้อนหรือประชิดโบราณสถานจึงต้องโยกย้ายออกไปเพื่อจะได้ปรับภูมิทัศน์เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหรือพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

1.3 ประวัติการศึกษาด้านเอกสาร

วัดหลวงซีกรุคไม่มีชื่อปรากฏอยู่ในเอกสารพงศาวดาร แต่มีชื่อและตำแหน่งปรากฏอยู่ในหนังสือ "อธิบายแผนที่พระนครศรีอยุธยากับคำวินิจฉัยของพระยาโบราณราชธานินทร์ เรื่องศิลปะและภูมิสถานอยุธยาและจังหวัดพิจิตร" เรื่องราวหรือประวัติรายละเอียดไม่ปรากฏหลักฐานกล่าวไว้ แต่ได้ตั้งข้อสังเกตจากตำแหน่งที่ตั้งแล้ว วัดหลวงซีกรุคน่าจะเป็นวัดที่สำคัญในสมัยนั้น คือทางด้านทิศตะวันตกติดกับวัดวังไชยที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงโปรดฯ ให้สร้างในบริเวณที่เป็นนิวาสถานของพระองค์ก่อนครองราชย์ (พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลข, 2516 : 140) และบริเวณในส่วนนี้เป็นบริเวณที่มีชุมชนหนาแน่นมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น และเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หรือขุนนางในสมัยนั้น เช่น บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองฝั่งตั้งแต่วัดพุทไธศวรรย์ถึงวัดไชยวัฒนารามเป็นต้นที่เป็นที่ตั้งชุมชน เป็นท่าเรือที่มีการสัญจรไปมาคับคั่ง (จดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยาม บาทหลวงดาซาร์ด, 2529: 13) ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่า วัดหลวงซีกรุค เป็นวัดขนาดปานกลางสร้างขึ้นเพื่อประกอบกิจการพระพุทธศาสนาของกลุ่มญาติหรือหมู่ญาติโดยเฉพาะอาจจะสร้างใกล้บ้านหรือสร้างในที่ดิน

TO OLD CHAO PHYA R.

PALACE TO THE REAR

PALACE TO THE FRONT

เมืองเดิม (อยุธยา?)
FORMER CITY (AYUTTHA?)

เมืองเดิม (อยุธยา?)
FORMER CITY (AYUTTHA?)

CHAO PHYA RIVER

ผังที่ 1 แผนผังตัวเมืองแสดงตำแหน่งวัดหลวงซีกรุก

PORTUGUESE QUARTER

ENGLISH TOWN

0

0.5

ของตนเองเพื่อเป็นสถานที่รวบรวมหมู่ญาติเมื่อทำบุญประจำตระกูล

คำว่า"หลวงชี" ที่เป็นชื่อของวัดน่าจะมีความหมายว่า นักบวชผู้ใหญ่ หรือผู้มีบรรดาศักดิ์บวชอยู่ที่วัดนี้ เปรียบเทียบกับคำโบราณคำว่า"เจ้ากู" หมายถึงพระสงฆ์ได้รับการเคารพยกย่องอย่างสูงให้เป็นเจ้า เป็นต้น ซึ่งจะต้องศึกษาว่าชื่อวัดนี้มีมาแต่เดิมหรือเป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันใหม่

1.4 สภาพโบราณสถานก่อนดำเนินการขุดแต่ง

สภาพเดิมของวัดหลวงชีกรุดนั้นมองไม่เห็นร่องรอยว่าจะมีสิ่งใดเหลืออยู่เพราะมีแต่เศษอิฐและกองดินทับถมอยู่จนเป็นเนินดินสองเนินต่อกัน สันนิษฐานครั้งแรกได้เพียงว่าคงจะมีกลุ่มโบราณสถาน 2 กลุ่ม คือเนินด้านตะวันออกกลุ่มหนึ่ง กับกลุ่มด้านตะวันตกกลุ่มหนึ่งถูกถล่มบดบยุบเป็นบางจุด บริเวณเนินดิน โดยรอบเป็นสวนมะพร้าวซึ่งได้ปลูกมากกว่า 10 ปีแล้ว บางต้นก็ปลูกบนเนินโบราณสถาน ด้านทิศใต้ของโบราณสถานนั้นมีบ้านซึ่งปลูกประชิดเนินมาก แต่บ้านทุกหลังที่สร้างอยู่รอบโบราณสถานนั้นถูกรื้อถอนไปหมดแล้วเพื่อความสะดวกและสวยงามในการปรับปรุงพัฒนาหรือบูรณะโบราณสถานต่อไป

โบราณสถานวัดหลวงชีกรุดมีสภาพที่ไม่รกรักด้วยวัชพืชร เพราะเดิมนั้นมีบ้านปลูกล้อมรอบและเป็นที่สวนมีการตากถางหญ้าประจำ การดำเนินงานจึงทำได้ทันทีโดยไม่ต้องตากถางวัชพืชร(ภาพที่ 1)

สภาพบริเวณโดยทั่วไปของวัดหลวงชีกรุดก่อนการขุดแต่ง

1.5 การวางผังหลุมขุดแต่งทางโบราณคดี

ผังหลุมขุดแต่งวัดหลวงซีกรุกกำหนดเป็นตารางกริดขนาด 5X5 เมตรตามมาตรา ส่วนสากลหรือผังรวมของเกาะเมืองอยุธยาโดยกำหนดจุดศูนย์กลางไว้ที่วงเวียนกลางเกาะเมืองที่อยู่ใกล้กับศาลหลักเมืองและคุ้มขุนแผน หรือจุดตัดกันของถนนป่าโทนกับถนนศรีสรรเพชญ์ วัดหลวงซีกรุกอยู่ในส่วน(zone) ตะวันตกเฉียงใต้ เส้นกริดหลักที่ S25W18 กับ S25W19 (แผนผังที่ 2) ระยะห่างเส้นกริดละ 50 เมตร จะเป็นตารางสี่เหลี่ยมใหญ่ 50X50 เมตร จากตารางกริดสี่เหลี่ยมนี้จะแบ่งเป็นหลุม(pit) ย่อยอีกเป็นขนาด 5X5 เมตรจะได้ 100 หลุมต่อ 1 ตารางกริดใหญ่

1.6 เทคนิคการขุดแต่งทางโบราณคดี

การขุดแต่งทางโบราณคดีต้องใช้ความระมัดระวังขุดลอกชั้นดินทับถมออกไปพร้อมกับการสังเกตร่องรอยหลักฐานที่มีอยู่ ต้องใช้กำลังคนตลอด เครื่องมือที่ใช้ก็เป็นเครื่องมือเบา เช่น จอบ เสียม เกรียงเป็นต้น ถ้าดินแข็งมากก็อาจจะต้องใช้อีเตอร์เป็นครั้งคราว การขุดแต่งโบราณสถานวัดหลวงซีกรุกอาจจะไม่จำเป็นต้องร่อนดินแต่ก็ต้องย่อยดินให้เป็นก้อนเล็กเพื่อจะได้พบโบราณวัตถุขนาดเล็กเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ในภายหลัง

การดำเนินงานได้เริ่มขุดแต่งเนินดินด้านตะวันตกก่อนเพื่อทราบร่องรอยว่าเป็นสิ่งก่อสร้างอะไร เมื่อทราบร่องรอยแนวของอาคารก่ออิฐแล้วจึงขยายการขุดแต่งตามแนวอาคารอิฐและขยายการขุดแต่งต่อออกไปทางเนินดินด้านตะวันตก

1.7 เทคนิคการขุดค้นทางโบราณคดี

โครงการขุดแต่งได้กำหนดการขุดค้นทางโบราณคดีไว้ 1 หลุม ขนาด 2X2 เมตร เพื่อศึกษาชั้นดินวัฒนธรรมเปรียบเทียบกับตัวโบราณสถานที่เหลืออยู่ การขุดค้นได้กำหนดไว้ที่ หลุม S25W19 P4 (แผนผังที่ 2 และภาพที่ 2)

สภาพบริเวณหลุมขุดค้น

หลุมขุดค้นอยู่นอกเขตโบราณสถานบริเวณด้านตะวันตกเฉียงเหนือ การขุดค้นได้ขุดเป็นระดับสมมุติระดับละ 10 เซนติเมตร ขุดลงไปจนถึงชั้นดินทางโบราณคดี ได้วิเคราะห์โบราณวัตถุและศึกษาชั้นดินทางวัฒนธรรมประกอบไว้ในรายงานนี้แล้ว

1.8 การเก็บหลักฐานและการบันทึกข้อมูล

โบราณวัตถุที่ได้จากการขุดแต่งเป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งสามารถนำมาศึกษาวิเคราะห์ได้ภายหลัง ต้องบันทึกหลุมหรือตำแหน่งที่พบเพราะจะมีความเกี่ยวข้องกับตัวโบราณสถานหรือลักษณะการใช้งานของโบราณวัตถุนั้น เช่น ชั้นส่วนลายปูนปั้นสามารถศึกษาถึงอายุสมัยของลวดลาย และกำหนดตำแหน่งที่ตั้งทางสถาปัตยกรรมได้เป็นต้น ลายปูนปั้นนี้ถ้าพบเป็นจำนวนมากก็สามารถออกแบบวิเคราะห์ได้อย่างสมบูรณ์ เศษภาชนะและเศษเครื่องเคลือบสามารถบอกลักษณะการใช้งานของตัวมันเองและบอกประโยชน์การใช้สอยพื้นที่ได้ด้วย

โบราณวัตถุอื่นๆ ที่พบจากการขุดแต่งหรือร่องรอยของแนวอาคารสิ่งก่อสร้างเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต้องใช้ความระมัดระวังในการเก็บข้อมูลให้หมดและครบทุกส่วนเพื่อจะได้วิเคราะห์เห็นภาพรวมได้ชัดเจน วิธีการเก็บข้อมูล เช่น

1.แบบบันทึกประจำวัน เป็นการบันทึกข้อมูลการขุดแต่ง ขุดค้นตามชั้นดินสมมุติประกอบด้วย ชื่อแหล่งโบราณคดี ชื่อหลุมที่ขุด ระดับที่ขุด วันเดือนปี และรายละเอียดอื่นที่จำเป็น

2.ทะเบียนโบราณวัตถุ เป็นแบบบันทึกรายละเอียดของโบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้น ขุดแต่งในแต่ละวัน ประกอบด้วย ชื่อแหล่งโบราณคดี ลำดับขุดที่เก็บ ชื่อหลุมที่ขุด ระดับที่ขุด วันเดือนปี ประเภทของโบราณวัตถุ

3.บันทึกภาพถ่ายทั้ง โบราณวัตถุและร่องรอยโบราณสถานก่อนขุดแต่ง ขณะขุดแต่ง หลังขุดแต่ง

4.ทำแผนผังสภาพก่อนขุดแต่งและหลังขุดแต่งเพื่อจะได้ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน ทำแผนผังชั้นดินหลุมขุดค้นศึกษาวิเคราะห์โบราณวัตถุตามชั้นดินทางวัฒนธรรม

หลักฐานทางโบราณคดีหรือ โบราณวัตถุที่เก็บรวบรวมไว้พร้อมกับบันทึกรายละเอียดและบันทึกภาพนี้จะนำมาศึกษาวิเคราะห์ภายหลัง

บทที่ 2

โบราณสถานภายหลังการขุดแต่ง

จากสภาพเดิมที่เป็นเนินดินไม่ทราบรูปทรงทางสถาปัตยกรรม หลังจากได้ขุดแต่งเสร็จแล้วได้ทราบลักษณะของสิ่งก่อสร้างได้อย่างชัดเจน

2.1 แผนผังโบราณสถาน

โบราณสถานวัดหลวงซีกรุกได้มีการวางผังอย่างเป็นระเบียบตั้งแต่ก่อนสร้างแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วนก็ไม่กระทบจนเสียแบบแผนไป(แผนผังที่ 4,และ5) เช่น อุโบสถตั้งอยู่ด้านหน้าตามแนวแกนทิศตะวันออกตะวันตก โดยหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ขนาดกว้างประมาณ 14.50 เมตร ยาวประมาณ 31 เมตร มีลานประทักษิณรอบอุโบสถ กว้างประมาณ 2 เมตร มีกำแพงแก้วล้อมรอบ การเปลี่ยนแปลงของอุโบสถเท่าที่พบมีการเปลี่ยนแปลงน้อย คือ สังเกตเห็นแต่ฐานชุกชีเท่านั้นที่ทำขยายให้กว้างขึ้นจากเดิม เดิมเป็นฐานชุกชีประดิษฐานพระพุทธรูปองค์เดียวแล้วขยายใหญ่ขึ้นเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปประมาณ 12 องค์ที่มีขนาดแตกต่างกัน(ภาพที่ 7)

ด้านหลังของอุโบสถมีลานประทักษิณต่อกับฐานของกลุ่มเจดีย์ประธาน 2 องค์ตั้งอยู่บนฐานด้านเหนือและด้านใต้ และตรงกลางเป็นฐานชุกชี 1 ฐาน ประดิษฐานพระพุทธรูปหินทรายสลักองค์ใหญ่ได้ขุดพบพระเศียรในบริเวณที่ประดิษฐานนั้น(ภาพที่ 52) ขนาดความกว้างของฐานกลุ่มเจดีย์ประธานประมาณ 13.30 เมตร ความยาวตามแกนเหนือใต้ประมาณ 34 เมตร ด้านตะวันตกมีมุขยื่นกว้างประมาณ 12 เมตร ยาว 28 เมตร โดยมีร่องรอยของบันไดทางขึ้นด้านตะวันออกของฐาน 2 บันได(แผนผังที่ 5)

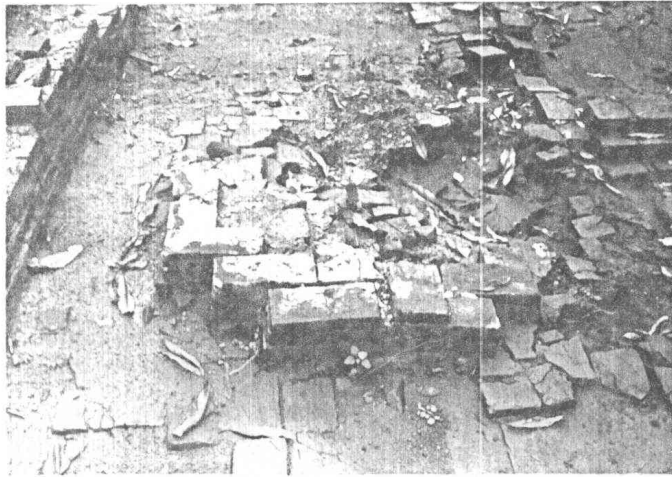
แผนผังของฐานกลุ่มเจดีย์ประธานมีการเปลี่ยนแปลงคือขยายมุขด้านตะวันตกออกให้กว้างขึ้นจากเดิมแต่ไม่ทราบลักษณะการใช้สอยพื้นที่ที่ขยายออกไปนี้เพราะถูกทำลายหลักฐานหมด

ร่องรอยของฐานกลุ่มเจดีย์ประธานเดิมมีเจดีย์ประธานทรงกลมเรียงต่อกันในแนวแกนทิศเหนือใต้ 3 องค์ ตรงกลางฐานด้านตะวันตกมีมุขยื่นกว้างประมาณ 10 เมตร ยาวประมาณ 14 เมตร ด้านข้างของมุขยื่นทั้งทิศเหนือและทิศใต้มีร่องรอยของรากฐานเจดีย์ราย ? ทรงเหลี่ยมด้านละ 2 องค์

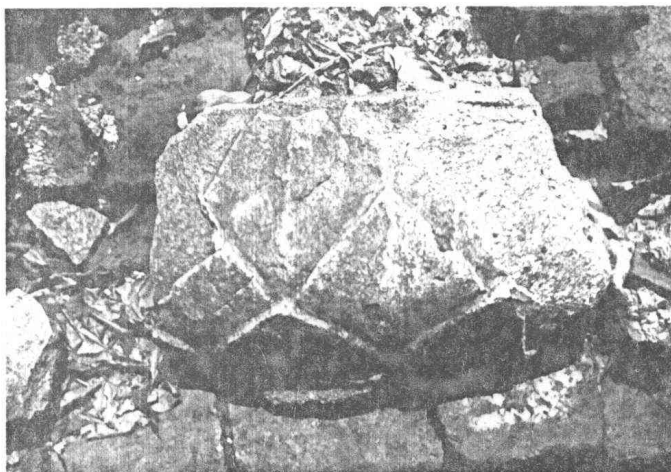
ภายหลังขยายมุขยื่นให้เป็นลานกว้างขึ้น โดยรื้อเจดีย์ราย ? ทรงเหลี่ยมออกทั้งหมดปรับเป็นรากฐานของฐานกลุ่มเจดีย์ประธาน เจดีย์ประธานทรงกลม 3 องค์ที่เรียงต่อกันในแนวแกนทิศเหนือใต้นั้นก็ถูกตัดแปลงบางส่วน องค์ด้านทิศเหนือคงลักษณะเดิมไว้ องค์กลางถูกรื้อออกแล้วปรับเป็นพื้นปูกระเบื้องและสร้างฐานชุกชีประดิษฐานพระพุทธรูปหินทรายองค์ใหญ่ซึ่งได้พบชิ้นส่วนกระจายอยู่บริเวณนั้น(ภาพที่ 12 และ52) ส่วนองค์ด้านทิศใต้ถูกตัดแปลงเป็นเจดีย์หรือมณฑปทรงเหลี่ยมย่อมุมไม้

2.2 รูปแบบโบราณสถาน

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่กว้างประมาณ 14.50 เมตร ยาวประมาณ 31 เมตร ยกฐานสูงเป็นฐานเขียง มีบันไดทางขึ้นด้านหน้า 2 บันได และด้านหลังอีก 2 บันได โดยรอบฐานมีพื้นปูอิฐและมีกำแพงแก้วล้อมรอบ แนวพื้นปูอิฐตามประทักษิณมีร่องรอยฐานเสมาเหลืออยู่ 6 แห่ง ฐานเสมาเป็นฐานเหลี่ยมย่อมุมไม้ ๑ ขนาดประมาณ 1x1 เมตร (ภาพที่ 3)

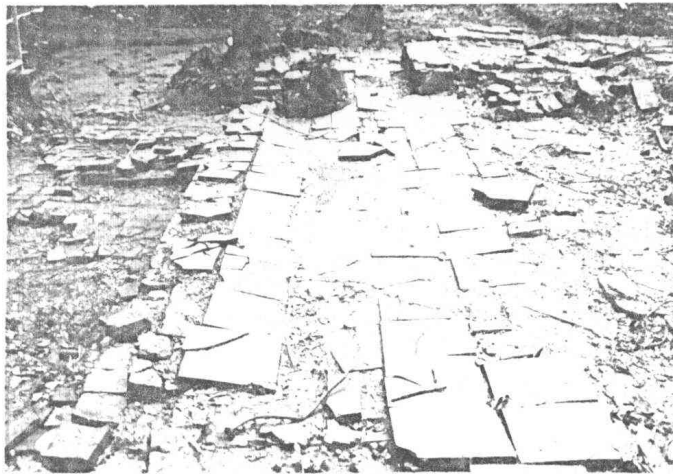

มีบัวกลุ่มรองรับใบเสมาขนาดสูงประมาณ 45 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 60 เซนติเมตร (ภาพที่ 4)

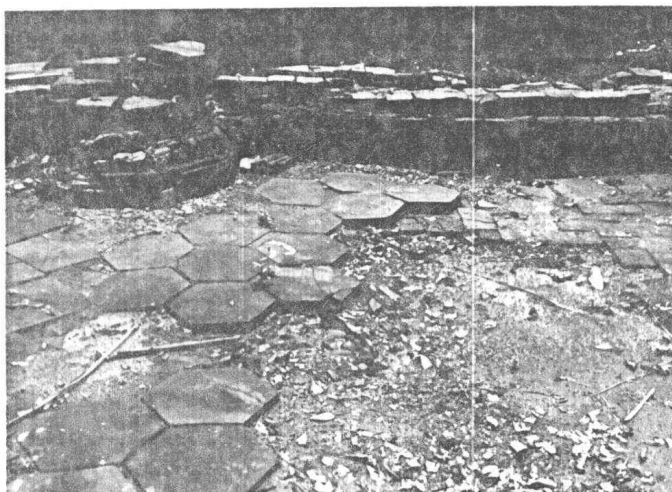

ใบเสมาเป็นหินทรายขนาดประมาณ 67X30X10 เซนติเมตร สลักทรงเสมาเกลี้ยงไม่มีลาย(ภาพที่ 20) พบสมบูรณ์ 1 ใบ และชำรุด 1 ใบอยู่ทางด้านทิศใต้ของอุโบสถ

พื้นอุโบสถแบ่งระดับเป็น 2 ระดับคือ ระเบียงรอบนอกระดับหนึ่งกับพื้นภายในอีกระดับหนึ่ง ระเบียงรอบนอกไม่มีผนังมีเสากลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 40 เซนติเมตร จำนวน 30 ต้น รองรับหลังคาส่วนชายคา พื้นในอุโบสถมีผนังรอบหนา ประมาณ 90 เซนติเมตร และมีเสาในอุโบสถเป็นเสาแปดเหลี่ยมเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 80 เซนติเมตร จำนวน 14 ต้นอีก 2 แถวรองรับหลังคา แนวผนังด้านใต้มีแนวของอาสนสงฆ์ขนาดความยาวประมาณ 11.80 เมตร กว้างประมาณ 2 เมตร พื้นอุโบสถปูด้วยกระเบื้องปูพื้นเนื้อแกร่งรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดประมาณ 32X32 เซนติเมตร (ภาพที่ 5)

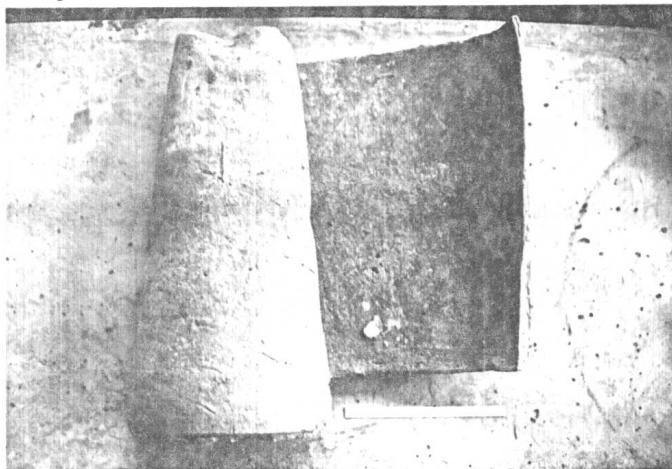
และรูปหกเหลี่ยมเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30 เซนติเมตร หรือความยาวแต่ละด้านประมาณ 20 เซนติเมตร (ภาพที่ 6)

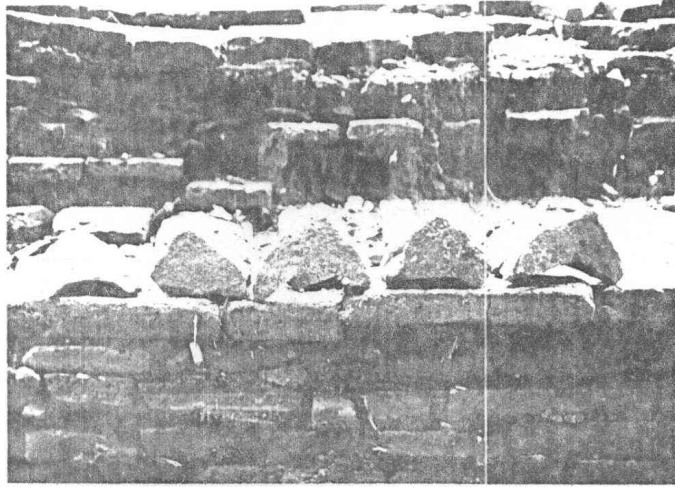
ปูเฉพาะบริเวณหน้าฐานชุกชี ฐานชุกชีเป็นฐานสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่เกือบครึ่งหนึ่งของตัวอุโบสถ ขนาดประมาณ 10X6 เมตร บนฐานชุกชีมีร่องรอยของการประดิษฐานพระพุทธรูปหลายองค์(ภาพที่ 7)

ฐานชุกชีมีร่องรอยของการต่อเติมหรือขยายขนาด เดิมอาจจะเป็นฐานชุกชีเล็กประดิษฐานพระประธานเพียงองค์เดียวภายหลังได้ขยายฐานชุกชีเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปหลายองค์ ฐานชุกชีเป็นจุดของฐานบัวระดับแนวเป็นเส้นตรงไม่แน่นอนท้องสำเภา พระพุทธรูปมีหลายขนาด ทั้ง สลักหินทรายเป็นแกนแล้วปั้นปูน และพระพุทธรูปสำริด หลังคาอุโบสถมุงด้วยกระเบื้องกระบุง(ภาพที่ 8)

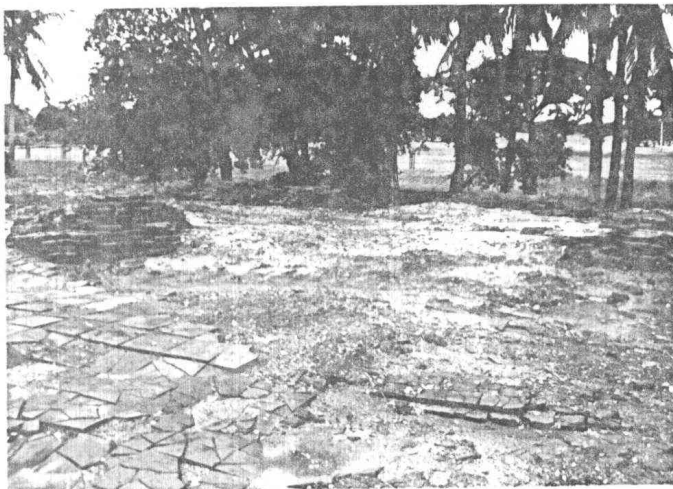

เชิงชายหลังคาใช้กระเบื้องอุด(ภาพที่ 9)

คือใช้ปูนปั้นเป็นรูปสามเหลี่ยมคล้ายเชิงชายอุดปิดกระเบื้องรอบชายคา

ฐานกลุ่มเจดีย์ประธาน(แผนผังที่ 5 และแปลนที่ 3) มีขนาดยาวตามแกนเหนือใต้ประมาณ 34 เมตร กว้างตามแกนตะวันออกตะวันตกประมาณ 13.30 เมตร และมีมุขยื่นด้านตะวันตกอีกประมาณ 12 เมตร เป็นจุดของฐานบัวไม่แน่นอนท้องสำเภา ชั้นบนเป็นพื้นฐานประทักษิณปูด้วยกระเบื้องปูพื้นขนาดประมาณ 32X32 เซนติเมตร ทั้งหมดเป็นลานเดินประทักษิณได้รอบองค์เจดีย์ทั้งหมด ด้านหน้าที่ติดกับด้านหลังอุโบสถนั้นเป็นแนวตรง ด้านข้างทั้งทิศเหนือและทิศใต้ก็เป็นแนวตรง แต่ทางด้านหลังหรือด้านทิศตะวันตกทำย่อมุม 2 ย่อมุมแล้วต่อออกไปเป็นมุขยื่นประมาณ 12 เมตร บนฐานของกลุ่มเจดีย์ประธานนี้มีร่องรอยของเจดีย์ทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 9 เมตร ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือ(ภาพที่ 10)

ด้านทิศใต้เป็นเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้ขนาดกว้างยาวประมาณ 8 เมตร(ภาพที่ 11)

ตรงกลางระหว่างเจดีย์ทรงกลมกับเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้มีร่องรอยของฐานชุกชี
ขนาดประมาณ 6X3.40 เมตร ประดิษฐานพระพุทธรูปซึ่งถูกทำลายเสียหายหมด ชิ้นส่วน
พระเป็นหินทรายแตกกระจายอยู่บริเวณที่ใกล้ทั่วไป(ภาพที่ 12)

2.3 เทคนิคการก่อสร้าง

โบราณสถานทั้งหมดเป็น โบราณสถานก่ออิฐสอปูนฉาบปูนเป็นวัสดุที่จัดหาได้ง่ายในสมัยนั้น

ศิลาแลงได้พบจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นจำนวนน้อย พบบริเวณที่เป็นส่วนของเจดีย์ จึงสันนิษฐานว่าเป็นองค์ประกอบของเจดีย์เฉพาะส่วนสำคัญเช่นแกนเจดีย์หรือห้องบรรจุพระธาตุเป็นต้น

บานประตูและหน้าต่างเป็นไม้แต่ไม่เหลือร่องรอย โครงสร้างหลังคาเป็นไม้ก็ไม่เหลือร่องรอยเช่นเดียวกัน แต่ได้พบตะปูโลหะเหล็กจำนวนหนึ่งที่ใช้ยึดชิ้นส่วนที่เป็นไม้ ขนาดแตกต่างกันรูปร่างก็แตกต่างกันหลายแบบ เป็นห่วงใช้เกี่ยวตะขอ เป็นตะปูปลิงใช้ยึดเป็นตะปูจันทน์ใช้ตอกเป็นต้น

บทที่ 3

โบราณวัตถุที่ได้จากการขุดแต่ง

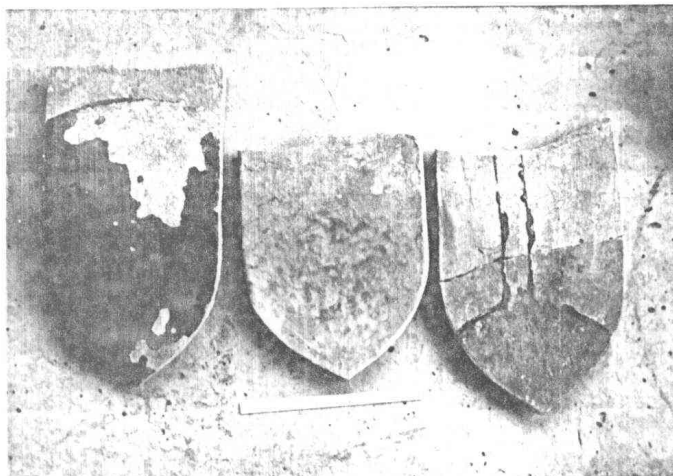
จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดหลวงซีกรุกได้พบโบราณวัตถุจำนวนมาก ได้เก็บรวบรวมไว้เพื่อศึกษาวิเคราะห์และสร้างรูปแบบสันนิษฐาน สามารถแบ่งประเภทได้คือ

3.1 โบราณวัตถุที่เป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม มีวัสดุ รูปทรง ลวดลาย บ่งบอกถึงวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงสามารถบอกอายุสมัยได้

3.1.1 ประเภทดินเผา

กระเบื้องมุงหลังคา

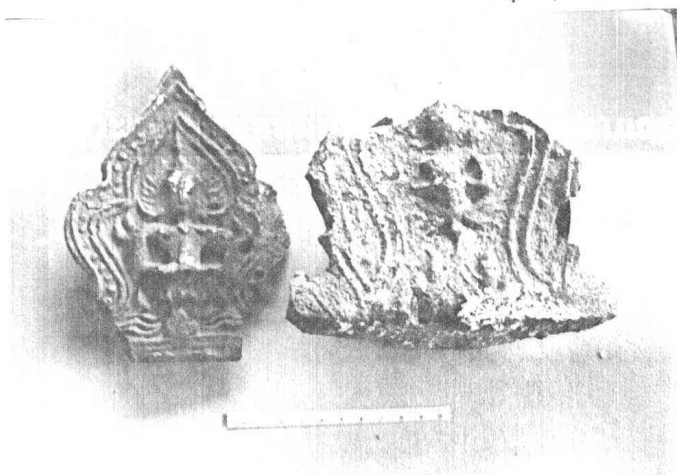
ส่วนประกอบที่สำคัญของอาคารอย่างหนึ่งคือกระเบื้องมุงหลังคา กระเบื้องมุงหลังคาที่พบจากการขุดแต่งวัดหลวงซีกรุก คือกระเบื้องกระบอก (ภาพที่ 8) พบในบริเวณอาคารอุโบสถ เป็นกระเบื้องดินเผาเนื้อไม่แกร่ง กระเบื้องอุด พบจำนวน 20 ชิ้น เป็นปูนปั้นรูปสามเหลี่ยมคล้ายกับแผ่นเชิงชายแต่ไม่มีลาย (ภาพที่ 9) ก่อติดกับตัวกระเบื้อง กระเบื้องแผ่นแบบเกล็ดเต่าเคลือบเงาสีเหลืองทอง (ภาพที่ 13)

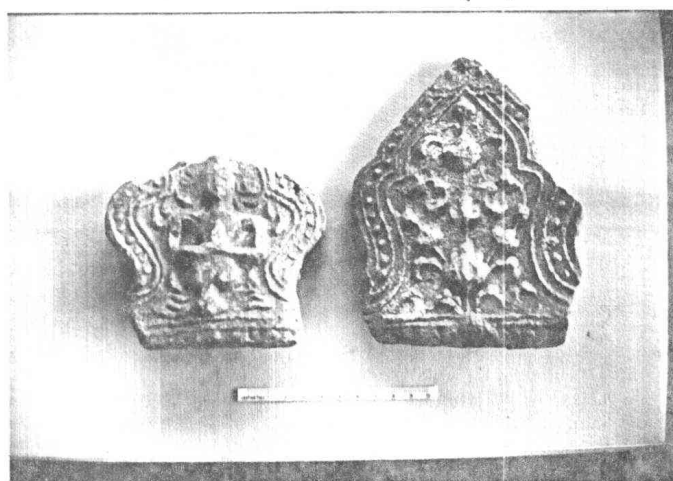
พบจำนวน 15 ชิ้น สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นกระเบื้องที่นำมาจากที่อื่น หรืออาจจะเป็นกระเบื้องมุงหลังคาอาคารเล็กๆ ในบริเวณนั้น กระเบื้องแบบเคลือบนี้มีหลักฐานการใช้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย(พระราชพงศาวดารฉบับราชหัตถเลขา เล่ม 2 :140) แผ่นเชิงชายกระเบื้องพบจำนวน 25 ชิ้นบริเวณฐานไฟทีของกลุ่มเจดีย์ประธาน อยู่บริเวณหลุม S25W19P25, S25W19P26, S25W19P35, S25W19P36, S25W19P45 และ S25W19P46 พบลักษณะแผ่นลายไม่พบส่วนที่ต่อกับตัวกระเบื้อง ลวดลายที่พบเป็นรูปเทพนมใน

กรอบพันธุ์พุกษา พบจำนวน 23 ชิ้น และลายพันธุ์พุกษาพบจำนวน 2 ชิ้น กระเบื้อง
แบบนี้มีใช้ทั่วไปในสมัยอยุธยา

(ภาพที่ 14) เริงชายกระเบื้องลายเทพนมในกรอบพันธุ์พุกษามีรอยปูนติดอยู่

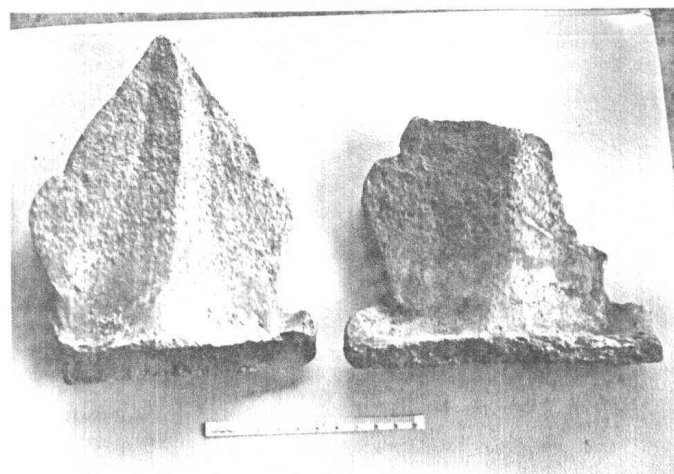
(ภาพที่ 15) เริงชายกระเบื้องลายเทพนมในกรอบพันธุ์พุกษา และลายพันธุ์พุกษา

(ภาพที่ 16) เสิงชายกระเบื้องลายเทพนมในกรอบพันธุ์พุกขามีรอยปูนติดอยู่

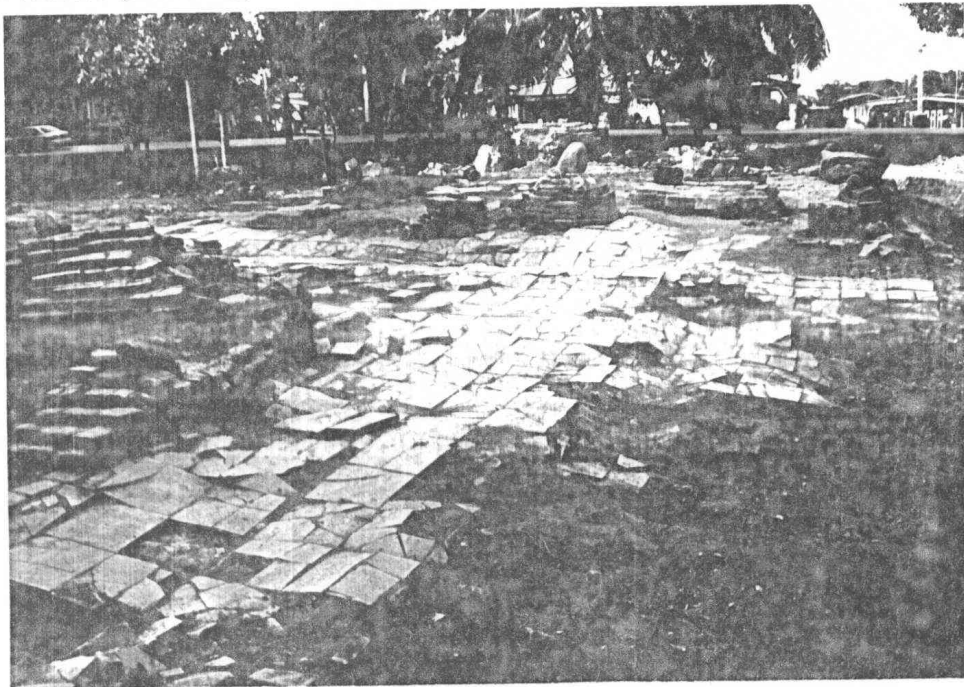

(ภาพที่ 17) เสิงชายกระเบื้องด้านหลังมีรอยปูนติดอยู่

กระเบื้องปูพื้น

กระเบื้องปูพื้นเป็นกระเบื้องดินเผาเนื้อแกร่ง(stoneware) พบสองลักษณะคือ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 32X32 เซนติเมตร (ภาพที่ 5) กับรูปหกเหลี่ยมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30 เซนติเมตร หรือยาวด้านละ 20 เซนติเมตร (ภาพที่ 6) ปูพื้นบนตัวอาคาร เช่น ที่อาคารอุโบสถปูด้วยกระเบื้องปูพื้นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสผสมกับกระเบื้องปูพื้นรูปหกเหลี่ยม บริเวณใกล้กับฐานชุกชีอุโบสถปูด้วยกระเบื้องรูปหกเหลี่ยม ด้านหน้าอุโบสถอาสนะสงฆ์ และระเบียงนอกอุโบสถปูด้วยกระเบื้องรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส บนลานของฐานไฟทีกลุ่มเจดีย์ประธานด้านหลังอุโบสถปูด้วยกระเบื้องแผ่นสี่เหลี่ยมจัตุรัสจนเต็มพื้นที่รอบองค์เจดีย์ (ภาพที่ 18)

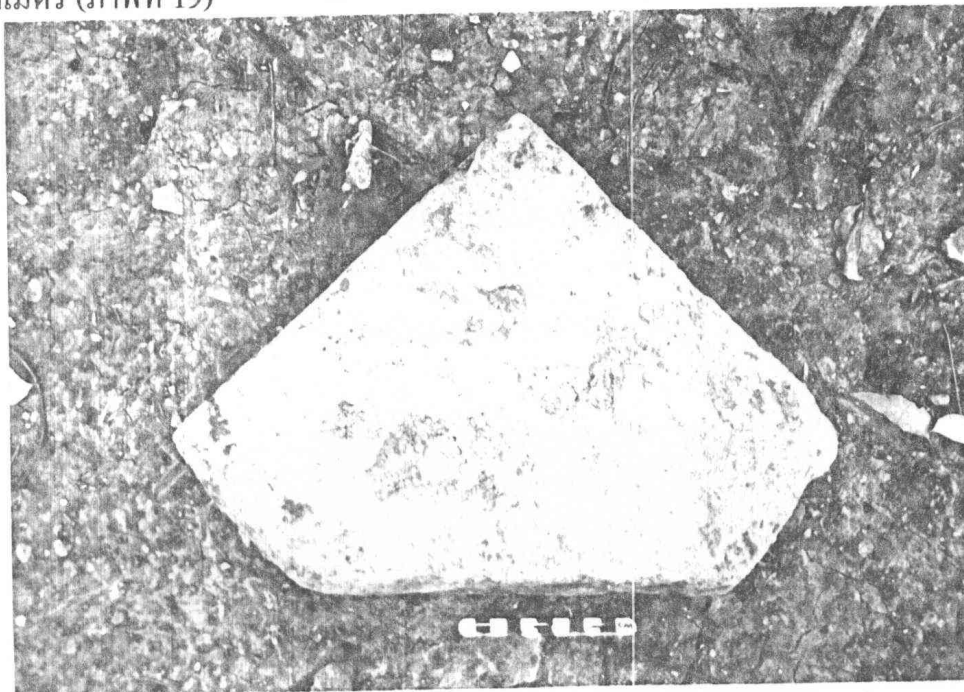

ได้พบกระเบื้องลักษณะนี้เช่นที่วัดวรเชษฐ วัดไชยวัฒนารามด้วย

อิฐ

แผ่นอิฐเป็นวัสดุที่สำคัญของการก่อสร้างอาคาร โบราณสถาน อิฐเป็นโครงสร้างหลักท ได้ัง เชนในท้องถื่น แผ่นอิฐขนาด 29X15X4 เซนติเมตรนี้ใช้ก่อสร้างอาคารอุโบสถ ฐานไฟทีของกลุ่มเจดีย์ประธาน และองค์เจดีย์ พื้นลานก็ใช้แผ่นอิฐและเศษอิฐหักปู โครงสร้างทั้งหมดใช้อิฐก่อสร้างแต่จำนวนอิฐในปัจจุบันเหลือเพียงรากฐานเท่านั้นส่วนนอกนี้

ถูกรื้อขนย้ายออกไปมาก อิฐหน้าวัวขนาด 30+13+28+13+30 เซนติเมตร หน้า 4
เซนติเมตร (ภาพที่ 19)

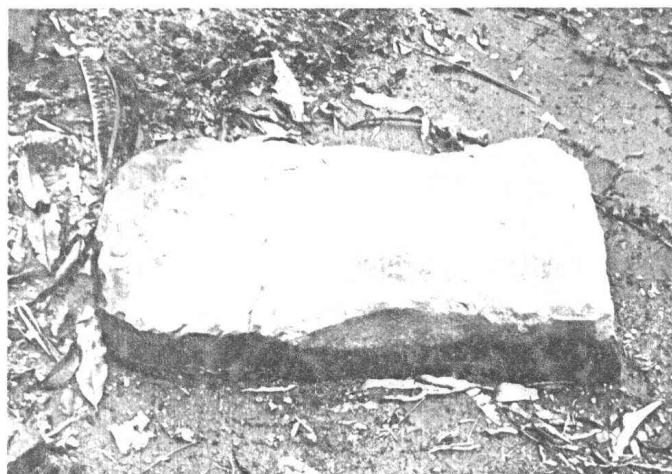

เป็นอิฐที่ทำขึ้นเฉพาะสำหรับก่อเป็นเสาแปดเหลี่ยม

3.1.2 ประเภทหิน

หินทราย

ใบเสมาวัดหลวงซีกรุดเหลืออยู่สมบูรณ์ 1 ใบ ขนาด 68X30X10 เซนติเมตร (ภาพ
ที่ 20)

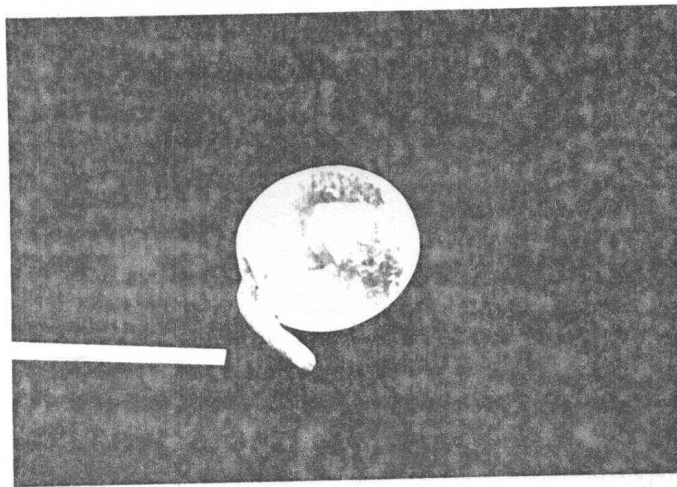
และชำรุคอีก 1 ใบ ทำจากหินทรายสีเทาเป็นใบเสมาขนาดเล็กแผ่นเกลี้ยงไม่มีลายคล้ายกับใบเสมาของวัดวังไชย จากลักษณะนี้อาจกล่าวได้ว่าคงมีอายุอยู่ในสมัยอยุธยาตอนกลาง

ศิลาแลง

ได้พบศิลาแลงบริเวณรากฐานเจดีย์สี่เหลี่ยมด้านทิศใต้ของฐานรวม หลุม S25W19P68, S25W19P58, S25W19P69, และ S25W19P79

3.1.3 แก้ว

ได้พบลูกแก้วยอดเจดีย์หรือเม็ดน้ำค้าง 1 เม็ด ขนาดสูง 6 เซนติเมตร กว้าง 5.5 เซนติเมตร หนัก 240 กรัม (ภาพที่ 21)

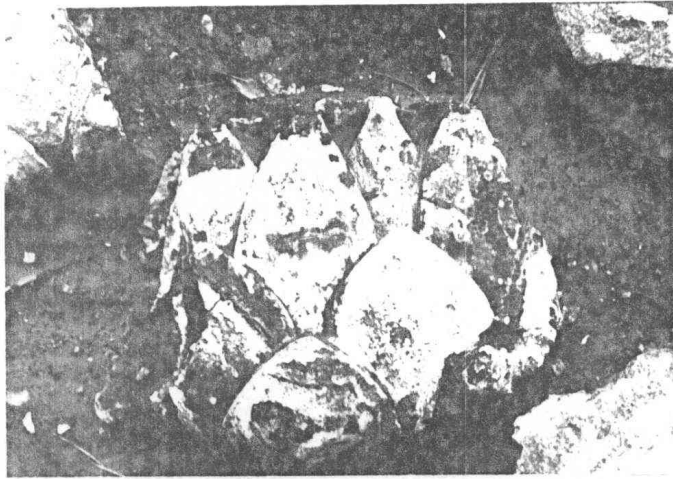
บริเวณหลุมชุดแต่ง S25W19P7 เป็นแก้วผลึกกลึงเป็นทรงกลมเจาะรูตรงกลางสำหรับเสียบแกนกับยอดเจดีย์

3.1.4 ประเภทปูนปั้น

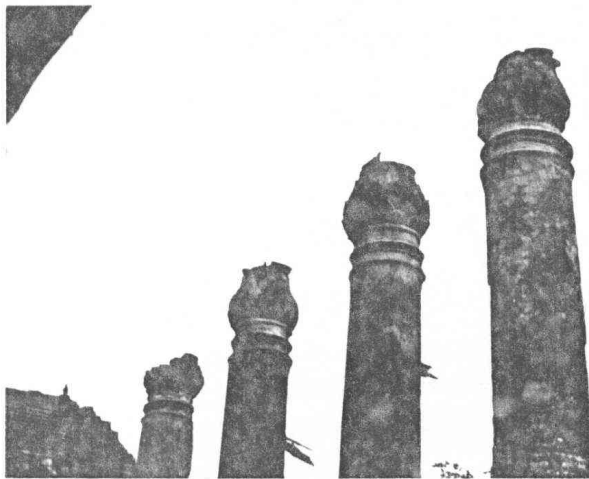
ลวดลายปูนปั้นได้พบเป็นชิ้นส่วนกระจายอยู่ทั่วไป

บัวกลุ่มฐานใบเสมาของอุโบสถ ขนาดความสูง 45 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 60 เซนติเมตร พบในกริด S25W18P33, S25W19P40, S25W19P70, S25W19P7(ภาพที่ 4)ประดิษฐ์เป็นรูปดอกบัวกลีบเกลี้ยงๆ ซ้อนกันขึ้นไปหลายชั้นรองรับใบเสมา

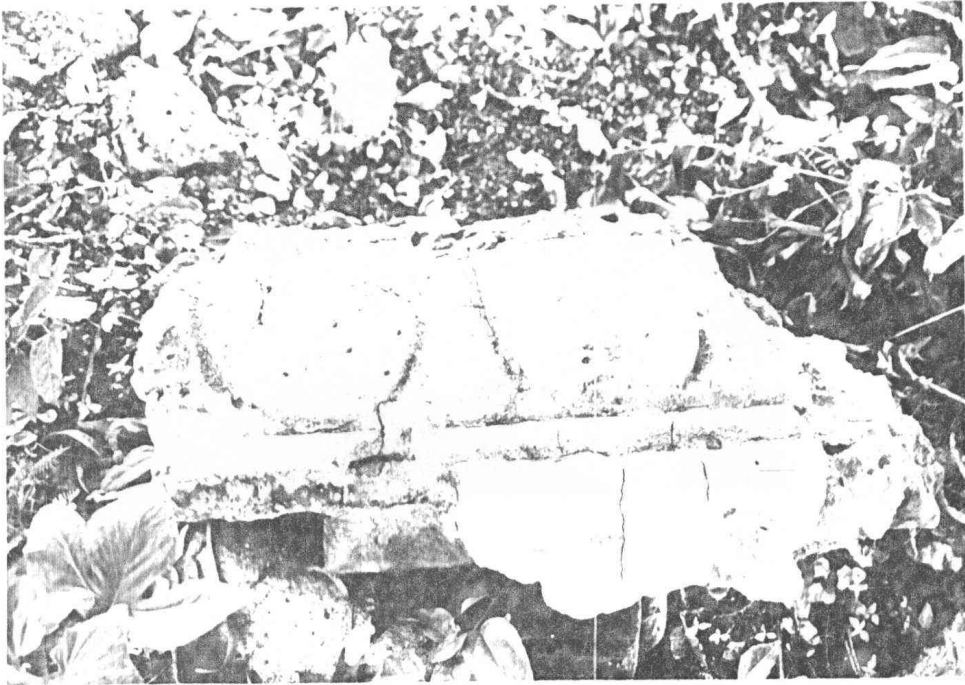
บัวกลุ่มหัวเสา ความสูงประมาณ 35 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 50 เซนติเมตร พบในกริด S25W19P7, S25W19P70, S25W19P14, S25W19P55 (ภาพที่ 22)

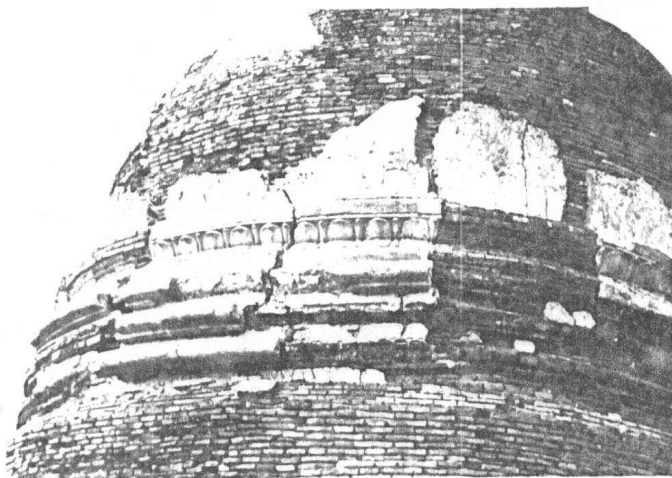
ประดิษฐ์เป็นรูปดอกบัว กลีบล่างสั้น กลีบบนยาวแทรกด้วย เกสรหรือกลีบที่มีสันเหลี่ยม อยู่ระหว่างกลีบใหญ่ ได้พบลักษณะบัวหัวเสาแบบนี้ที่อุโบสถวัดกุฎีดาว เป็นลักษณะของ ศิลปะอยุธยาตอนปลาย(ภาพที่ 23)

กลีบบัวปากระฆังเจดีย์ความกว้างของกลีบประมาณ 10 เซนติเมตร สูงประมาณ 10 เซนติเมตร (ภาพที่ 24)

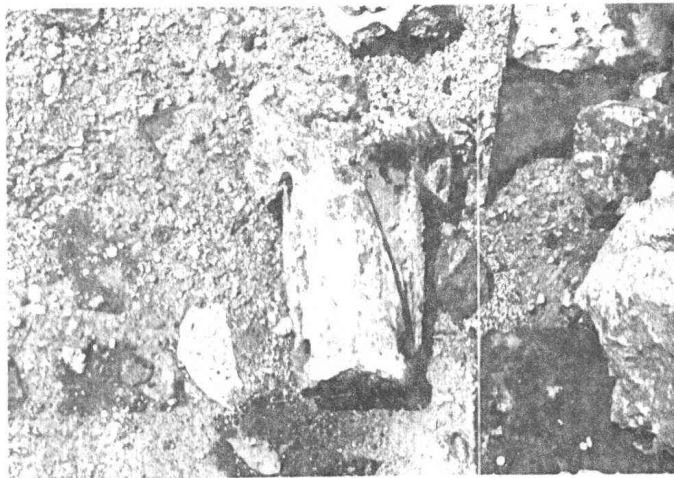
พบในกริด ,S25W19P65, S25W19P77, S25W19P6 ประดิษฐ์เป็นกลีบบัวเกลี้ยงๆคั่นด้วย กลีบเกษรหรือกลีบมีสันเหลี่ยม ได้พบกลีบบัวลักษณะนี้เป็นกลีบบัวปากระฆังเจดีย์ทรงกลมที่วัดอโยธยาซึ่งได้รับการบูรณะในสมัยอยุธยาตอนปลาย(ภาพที่ 25)

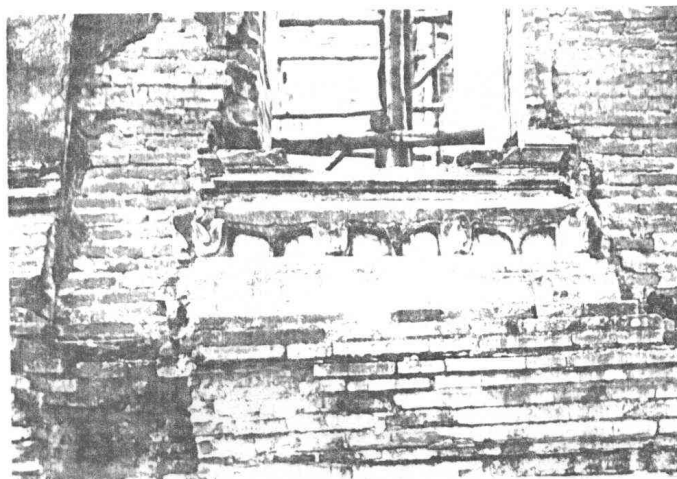
ชิ้นส่วนประดับฐานชุกชี เช่น แข็งสิงห์ สูงประมาณ 30 เซนติเมตร พบในกริด S25W19P45 (ภาพที่ 26)

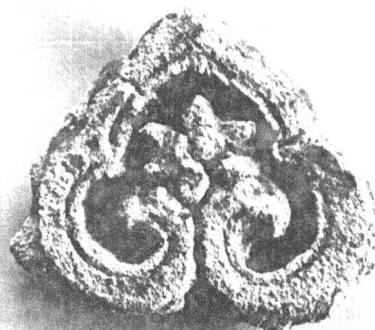
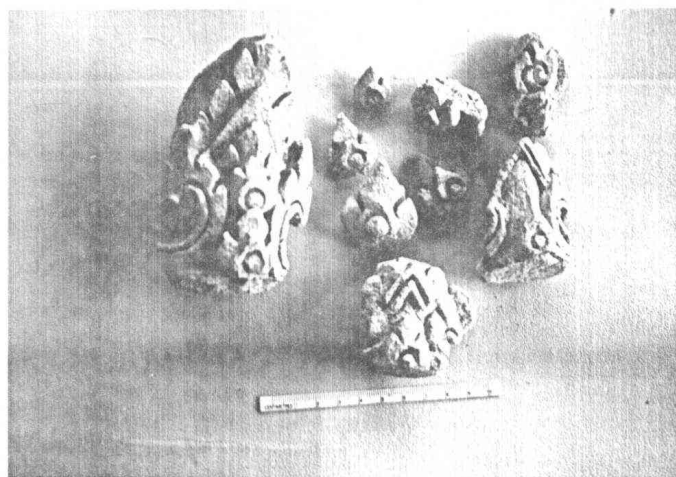
ห้องสิงห์ สูงประมาณ 30 เซนติเมตร พบในกริด S25W19P45 (ภาพที่ 27)

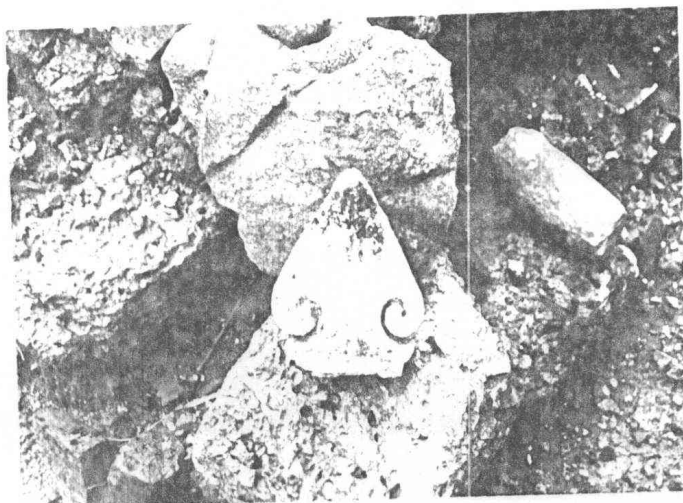
ลักษณะแข็งสิงห์และท้องสิงห์นี้คล้ายกับลักษณะของศิลปะอยุธยาตอนปลาย เช่น ลักษณะแข็งสิงห์และท้องสิงห์กรอบล่างหน้าต่างอุโบสถวัดกุฎีดาว (ภาพที่ 28)

ลายไม้ประคิษฐ์ ได้พบในกริด S25W19P45 รูปกระจังตาอ้อย, รูปดอกกรัก (ภาพที่ 29)

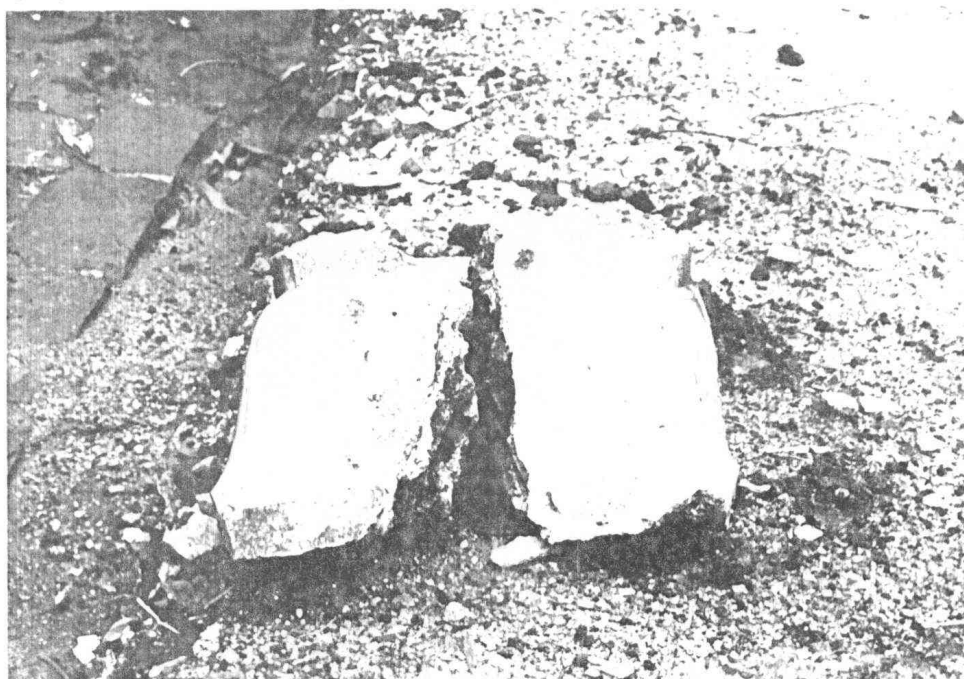

ลายกระจังหู หรือกระจังปฏิภาณ สูงประมาณ 13 เซนติเมตร กว้างประมาณ 10 เซนติเมตร พบในกริด S25W18P51 ปั้นปูนเกลี้ยงๆ ไม่มีลายประดิษฐ์ (ภาพที่ 30)

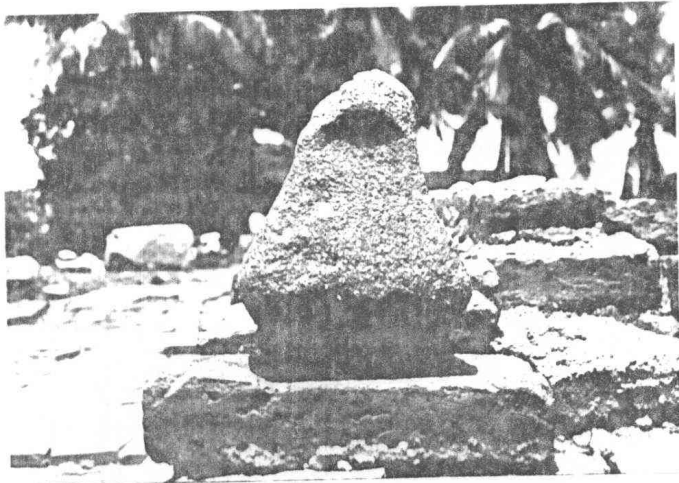

ส่วนประกอบขององค์เจดีย์ เช่น บัลลังก์ยอดเจดีย์ต่อด้วยมาลัยลูกแก้ว บริเวณกริด S25W18P82 สภาพชำรุดมากพังทลายทับถมอยู่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงใต้ของฐานรวมเจดีย์ประธาน

ชิ้นส่วนของเจดีย์เหลี่ยมย่อมุมพบในกริด S25W19P64 เป็นชิ้นส่วนก่ออิฐฉาบปูน รูปเหลี่ยมถูกทุบทำลายตกกระจายอยู่บริเวณนี้ (ภาพที่ 31)

หัวเสาทรงเหลี่ยมขนาดความสูงประมาณ 22 เซนติเมตร กว้างประมาณ 19 เซนติเมตร พบในกริด S25W19P75, S25W19P29 (ภาพที่ 32)

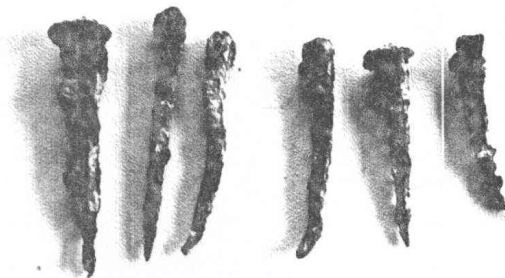

เป็นส่วนยอดของเสาเหลี่ยมมุมกำแพงแก้ว

ลักษณะสวดคล้ายปูนปั้นต่างๆ นี้อาจจะกำหนดช่วงอายุสมัยได้ในช่วงอยุธยา ตอนกลางถึงตอนปลาย

3.1.5 ประเภทโลหะ

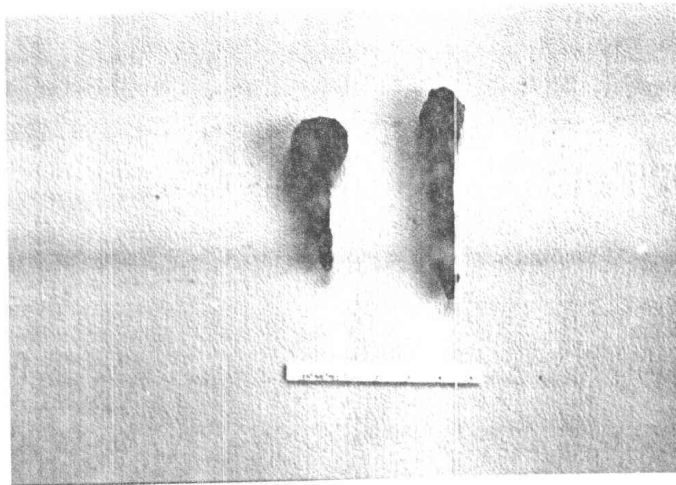
ตะปูจีน จำนวน 54 ชิ้น น้ำหนัก 1482 กรัม พบในกริด S25W18P35, S25W18P53, S25W18P43, S25W18P41, S25W18P51, S25W18P42, S25W18P52, S25W18P34, S25W18P55, S25W18P33, S25W19P59, S25W19P50, S25W19P47, S25W19P56 (ภาพที่ 33)

ตะปูปลิง จำนวน 18 ชิ้น น้ำหนัก 493 กรัม พบในกริด S25W18P35, S25W18P53, S25W18P43, S25W18P41, S25W18P51, S25W18P42, S25W18P52, S25W18P34, S25W18P55, S25W18P33, S25W19P59, S25W19P50, S25W19P47, S25W19P56(ภาพที่ 34)

ห้วงโลหะ พบ 3 ชิ้น น้ำหนัก 82 กรัม พบในกริด S25W19P59, S25W18P41(ภาพที่ 35)

เป็นตะปูใช้ตอกยึดองค์ประกอบหรือชิ้นส่วนที่เป็นไม้ เช่น บานประตู หน้าต่าง หรือไม้โครงหลังคาอาคาร เป็นต้น ไม้เป็นองค์ประกอบของอาคารแต่ไม้เป็นวัสดุที่ผุเปื่อยทำลายง่ายจึงไม่เหลือเป็นชิ้นส่วนให้เห็น มีแค่เศษเสี้ยนถ่านทับถมปนอยู่กับดิน การได้พบตะปูโลหะนี้บอกได้ว่าโบราณสถานนี้มีส่วนประกอบของไม้อยู่ด้วย

3.2 โบราณวัตถุที่เป็นรูปเคารพทางศาสนา

3.2.1 พระพุทธรูป และพระสาวก

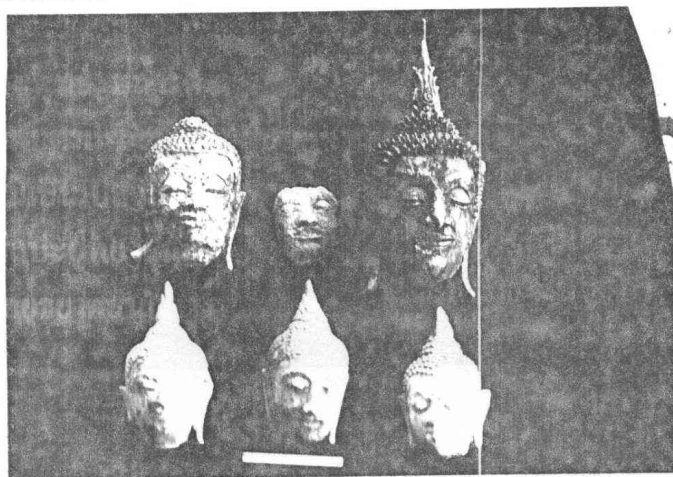
-สำริด

สำริดเป็นวัสดุที่นิยมใช้มากมาตั้งแต่สมัยโบราณ นำมาหล่อรูปเคารพในศาสนา พระพุทธรูปที่หล่อด้วยสำริดขนาดใหญ่ไม่พบองค์สมบูรณ์ พบเป็นชิ้นส่วนที่หลอมละลายแล้ว ได้พบเม็ดพระศกสำริดจำนวน 2 ชิ้น น้ำหนัก 300 กรัม ในกริด S25W18P42 (ภาพที่ 36)

พระพุทธรูปขนาดเล็กที่หล่อด้วยสำริด ในบริเวณอุโบสถพบชิ้นส่วนเป็นจำนวน 259 ชิ้น น้ำหนัก 24,270 กรัม ในบริเวณกลุ่มเจดีย์ประธานพบชิ้นส่วนจำนวน 205 ชิ้น น้ำหนัก

17,710 กรัม เป็นพระพุทธรูปบูชาขนาดเล็ก หน้าตักประมาณ 5 ถึง 9 นิ้ว สามารถศึกษา
ลักษณะลวดลายศิลปะได้ (ภาพที่ 37) เศียรพระพุทธรูปสำริดขนาดเล็กพระพักตร์เหลี่ยม
และพระพักตร์รูปไข่เม็ดพระศกเล็กพระรัศมีเป็นเปลวเป็นอิทธิพลของศิลปะสุโขทัย อยู่ใน
ช่วงสมัยอยุธยาตอนกลาง

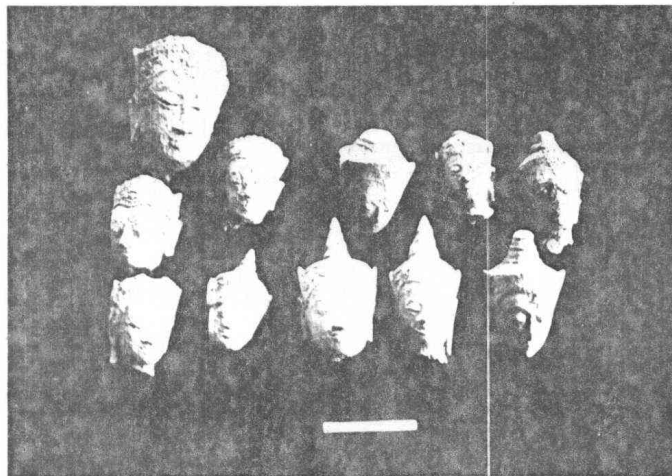
(ภาพที่ 38) เศียรพระพุทธรูปสำริด
จากภาพที่ 37 พระพักตร์เหลี่ยมเม็ด
พระศกเล็กพระรัศมีเป็นเปลวเป็น
ลักษณะผสมของศิลปะชู่ทองและ
สุโขทัย อยู่ในช่วงอยุธยาตอนกลาง

(ภาพที่ 39)เศียรพระพุทธรูปสำริดพระพักตร์กลมเม็ดพระศกเล็กพระรัศมีเป็นรูปบัวควม
อิทธิพลศิลปะแบบอู่ทอง อยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนกลาง

(ภาพที่ 40)เศียรพระพุทธรูปสำริดแบบทรงเครื่องสมชฎา รูปแบบศิลปะแบบของอยุธยา
ตอนปลาย

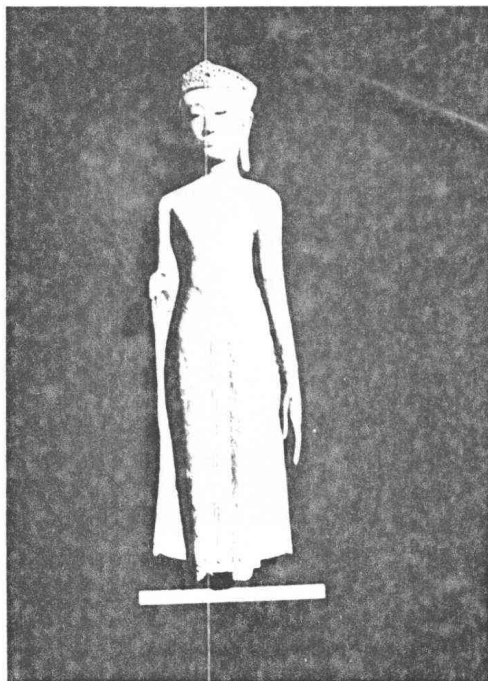

(ภาพที่ 41)เศียรพระพุทธรูปสำริดแบบทรงเครื่องสามมงกุฏแบบมีลวดลาย ศิลปะแบบ
อยุธยาตอนปลาย

รูปแบบศิลปะแบบฝีมือช่างสุโขทัย ถู๋ทอง และของอยุธยา พระพุทธรูปทรงเครื่องนิยมทำ
มากในสมัยอยุธยาตอนปลาย มี 2 แบบ คือ แบบทรงเครื่องใหญ่ กับทรงเครื่องน้อย พระ
พุทธรูปทรงเครื่องใหญ่จะประดับเครื่องทรงพระมหากษัตริย์แบบเต็มยศ เช่น สามมงกุฏ
ไฉ่ทองกร และทองข้อพระบาท เข็มขัด สังกวาล กุลทล และขำรงค์ ส่วนพระพุทธรูปทรง
เครื่องน้อยจะประดับเครื่องทรงเพียงมงกุฏเป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีลวดลายเข็มขัด หรือลาย
ขอบจีวรบ้างก็ได้

พระพุทธรูปยืน จำนวน 1 องค์
พบในกริด S25W18P33 พระหัตถ์ซ้าย
วางขนานกับพระองค์ พระหัตถ์ขวา
หักหายไป เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่อง
น้อยสวมแต่มงกุฏ ทรงจีวรแบบเรียบ
ไม่มีลวดลาย ส่วนพระบาทหักหายไป
(ภาพที่ 42) รูปแบบศิลปะสมัยอยุธยา
ตอนปลาย

พระชัยมงคล พบสภาพสมบูรณ์จำนวน 10 องค์ บริเวณฐานชุกชีอุโบสถ และบริเวณเจดีย์ประธาน ใช้ถวายเป็นพุทธบูชา หรือใช้เสดาะเคราะห์ ชาวบ้านเรียกกันว่า พระจิ้ง เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องน้อย คือสวมแต่ชฎวมงกุฏ ส่วนพระองค์เก๋ยงไม่ได้ ประดับเครื่องประดับ นั่งปางสมาธิบนฐานสิงห์ นิยมทำกันมากและได้พบตามแหล่งโบราณสถานทั่วไป(ภาพที่43)

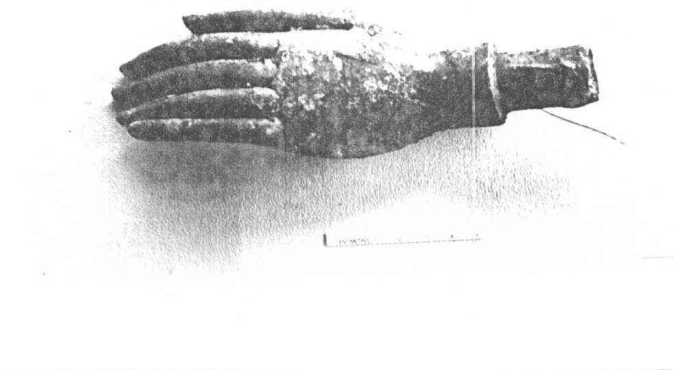

พระสาวกได้พบเป็นชิ้นส่วนยื่นประนมมือ 1 ชิ้น ในกริด S25W19P30 และส่วนองค์พระสาวกนั่งประนมมือ 1 ชิ้น ในกริด S25W19P28 (ภาพที่ 44)

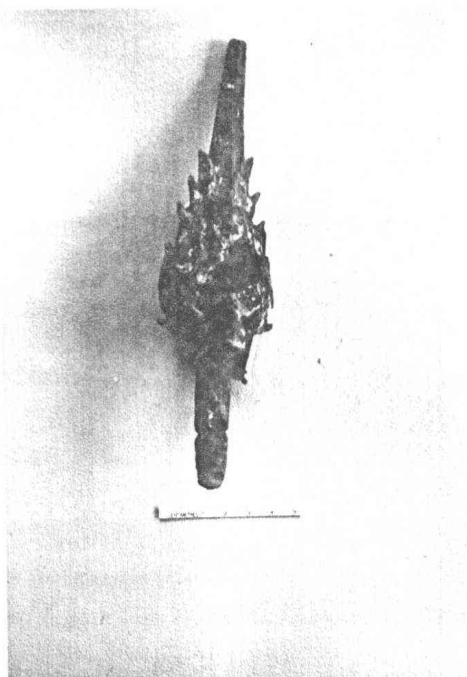

มือประนมแสดงให้ทราบว่า เป็นพระสาวกอาจหมายถึงพระ โมคคัลลานะหรือพระสารีบุตรก็ได้

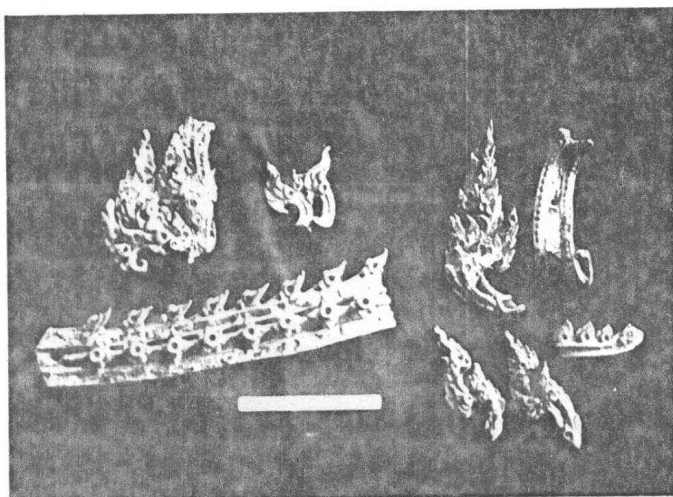
พระหัตถ์ด้านซ้าย 1 ชิ้น ในกริด S25W19P48 เป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูปองค์ใหญ่หล่อแยกชิ้นมีแกนหรือเดือยสำหรับเสียบต่อกับพระกร (ภาพที่ 45)

พระรัศมี เป็นพระรัศมีเปลว
ของพระพุทธรูปองค์ใหญ่พบชิ้น
ส่วนสมบูรณ์ 1 ชิ้น ในกริด
S25W18P45(ภาพที่ 46)

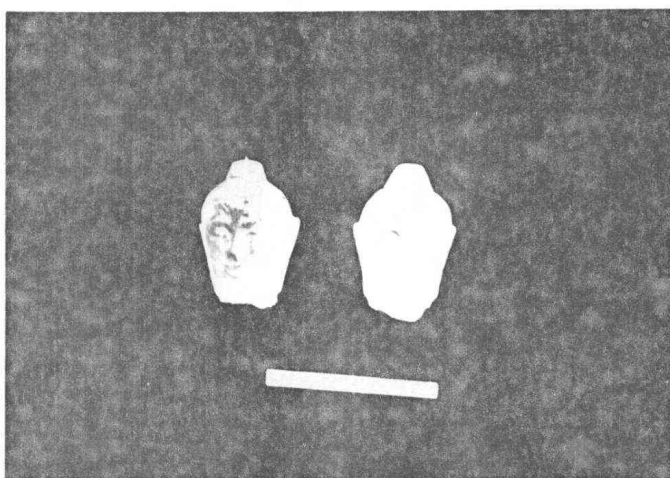

ชิ้นส่วนสำริดที่เป็นเครื่องประดับพระพุทธรูปทรงเครื่อง จำนวน 8 ชิ้น น้ำหนัก 340 กรัม พบในกริด S25W19P45, S25W19P58, S25W19P36(ภาพที่ 47)

-ผลึกหรือแก้ว

ได้พบเพียงชิ้นส่วนเศียร 2 เศียรขนาดเล็ก ในกริด S25W18P64, S25W18P51 เจียรหรือสลักให้เป็นรูปทรงพระพุทธรูปลักษณะ ส่วนของพระรัศมีหักหายไปเหลือแต่แกนโลหะสำหรับเสียบต่อกัน (ภาพที่ 48)

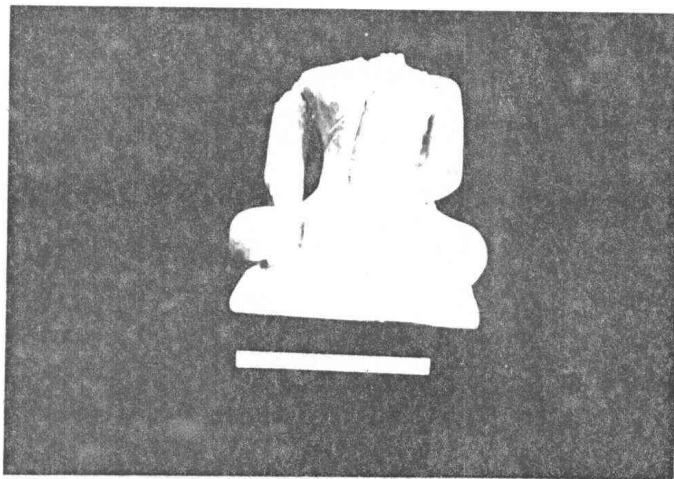
-ดินเผา

ได้พบชิ้นส่วนพระพุทธรูปดินเผาประมาณ 2 องค์ประดิษฐานบนฐานชุกชีดู โบสถ์ เป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูปปางมารวิชัย ฐานเป็นฐานสิงห์ดินเผาแอ่นท้องลำเอา ลวดลายเรียบๆ ลักษณะศิลปะแบบอยุธยาตอนปลาย (ภาพที่ 49)

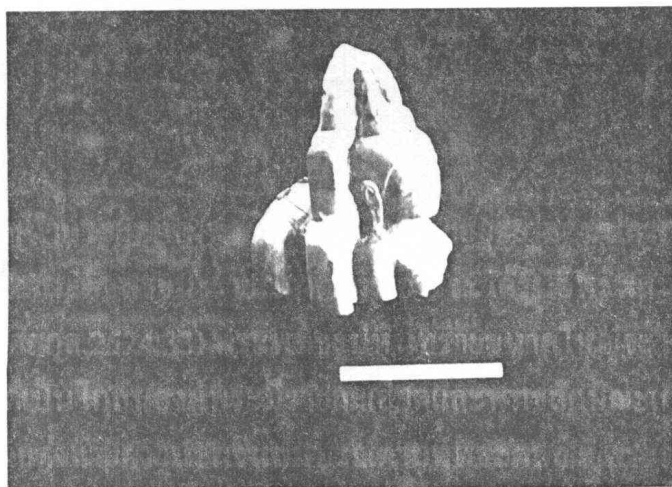

-หิน

หินอ่อนเนื้อสีเทาได้พบชิ้นส่วนจำนวน 2 ชิ้นเป็นพระพุทธรูปบูชาปางมารวิชัย พระเศียรหักหายไป(ภาพที่ 50)พบบริเวณกริด S25W19P8

และอีกหนึ่งชิ้นเป็นพระพุทธรูปปางประทับยืนหันพระปรีศ(หลัง) ชนกันพบแต่พระเศียร ส่วนพระองค์และพระบาทหักหายไป(ภาพที่51)พบบริเวณกริด S25W19P59

หินทรายนิยมนำมาสลักเป็นพระพุทธรูปในสมัยอยุธยาตอนปลาย สมัยพระเจ้าปราสาททองและสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช อาจจะได้รับอิทธิพลมาจากขอมหรือเขมร(ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล,2524:33) พระพุทธรูปหินทรายขนาดใหญ่จะใช้หินทรายหลายก้อนก่อเรียงแล้วสลักเป็น โกลนองค์พระมีรายละเอียดและพุทธลักษณะเกือบครบองค์สมบูรณ์แล้วพอกปูนแต่งลายภายนอกจนสมบูรณ์ตามพุทธลักษณะ พระพุทธรูปหินทรายขนาดปานกลางนั้นอาจจะต้องใช้หินทรายอย่างน้อย 3 ก้อน คือ ชิ้นส่วนเศียร ชิ้นส่วนองค์ และชิ้นส่วนหน้าตักเป็นต้น ส่วนพระพุทธรูปขนาดเล็กใช้หินทรายเพียงก้อนเดียว

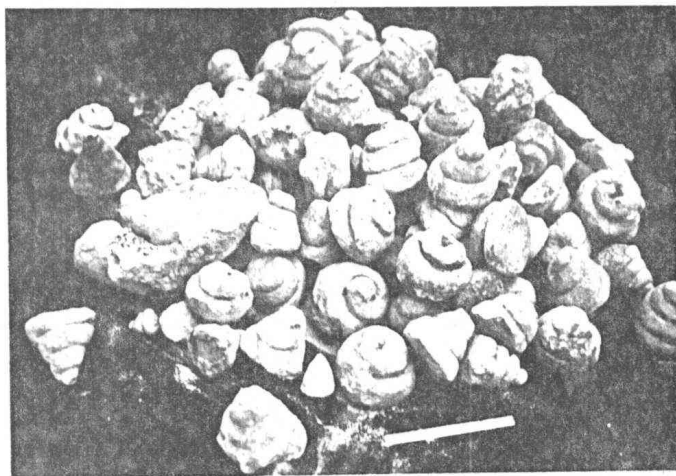
บริเวณอุโบสถได้พบพระพุทธรูปหินทราย จำนวน 15 ชิ้นกระจายอยู่บริเวณฐานชุกชี(ภาพที่ 7) เป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูปหลายองค์แต่ชิ้นส่วนไม่ครบทั้งองค์และไม่พบชิ้นส่วนเศียร บริเวณฐานไฟทิพย์ของเจดีย์ประธานพบชิ้นส่วนของพระพุทธรูปหินทราย 16 ชิ้น(ภาพที่ 12)ประกอบเป็นองค์ได้เกือบครบองค์ 1 องค์ ได้พบเศียรขนาดใหญ่ที่บริเวณนี้ด้วย พระพักตรกลมรูปไข่เม็ดพระศกเล็กมีเส้นขอบไรพระศกบางๆ พระโขนง

โค้งปีกกา พระเนตรและพระโอษฐ์มีเส้นขอบสองชั้น(ภาพที่ 52) กำหนดอายุอยู่ในสมัย
อยุธยาตอนปลาย

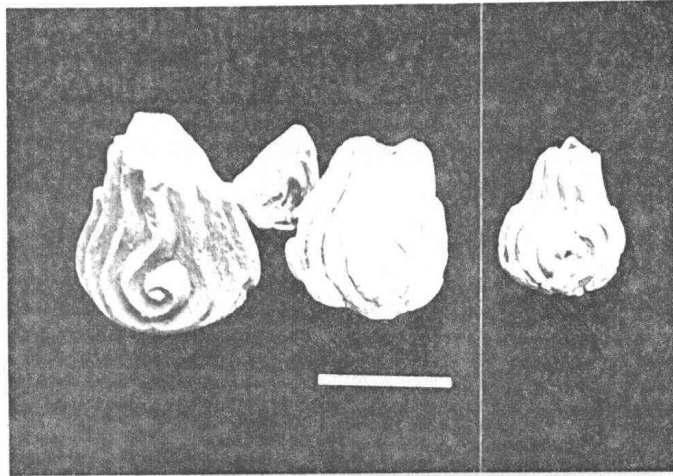

-ปูนปั้น

ปูนปั้นเป็นวัสดุที่ช่างไทยนิยมใช้เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณ โดย
ใช้อิฐเป็นแกนในหรือใช้หินทรายเป็น โกลนค้ำในแล้วพอกปูนปั้นลวดลายสรีระด้าน
นอก ปูนปั้นเป็นวัสดุที่เสื่อมสภาพได้จึงเหลือหลักฐานให้เห็นอยู่บ้าง เมื่อพระศกได้พบ
จำนวน 86 ชิ้น บริเวณฐานชุกชีอุโบสถ (ภาพที่ 53)

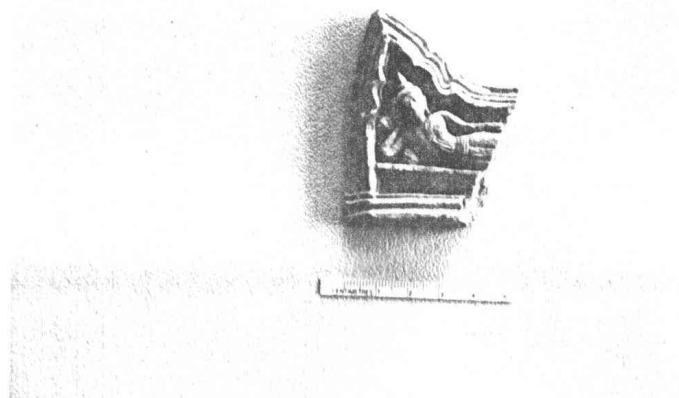
พระรัศมีก็มีแตกต่างกันได้พบจำนวน 4 ชิ้น บริเวณฐานชุกชีอุโบสถ (ภาพที่ 54)

3.2.2 พระพิมพ์

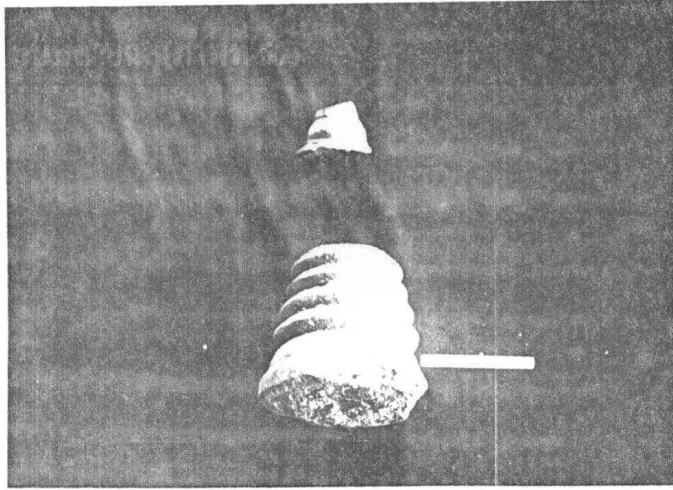
พระพิมพ์ได้พบจำนวนไม่มากมีเนื้อแตกต่างกันคือ
-ดินเผา

ได้พบชิ้นส่วนของพระปางไสยาสน์ 1 ชิ้นบริเวณฐานเจดีย์ย่อมุมไม้เป็นพระ
พิมพ์เนื้อดินเผาสีส้ม ลวดลายคมชัด (ภาพที่ 55)

พบแต่ชิ้นส่วนเศียร ส่วนพระบาทหักหาย เป็นพระพิมพ์ที่นิยมทำในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย เรียกกันว่า "พระโคนสมอ" ประดิษฐานในซุ้มเรือนแก้วมีหลายปางแปะติดกับแผ่นไม้ถวายเป็นพุทธบูชา

ชิ้นส่วนของเจดีย์จำลองหรือโกศสำริด จำนวน 3 ชิ้น บริเวณหลุม S25W19P9 ถูกทำลายเป็นชิ้นส่วนเหลือเพียงส่วนมาลัยลูกแก้วปากระฆังกับส่วนลูกแก้วเหนือองค์ระฆัง(ภาพที่56)

-ตะกั่ว หรือ ชิน

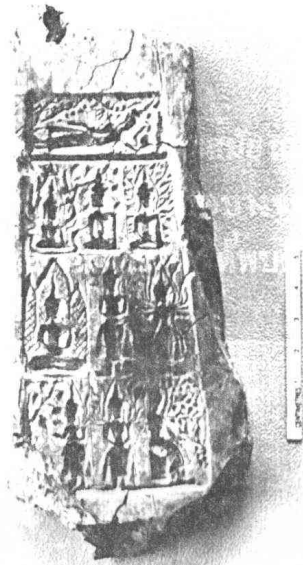
พบบริเวณฐานเจดีย์ย่อมุมไม้ จำนวน 1 ชิ้นชำรุด ทรงของพระเป็นปางมารวิชัยนั่งในซุ้มเรือนแก้วบนฐานสิงห์ประดับด้วยผ้าทิพย์ เรียกพระพิมพ์แบบนี้ว่า "พระปรุหนัง" หล่อได้บ้างมีหลายแบบลายฉลุ(ภาพที่ 57)

-พิมพ์หินอ่อน

พิมพ์พระสิปปาง 1 ชั้น

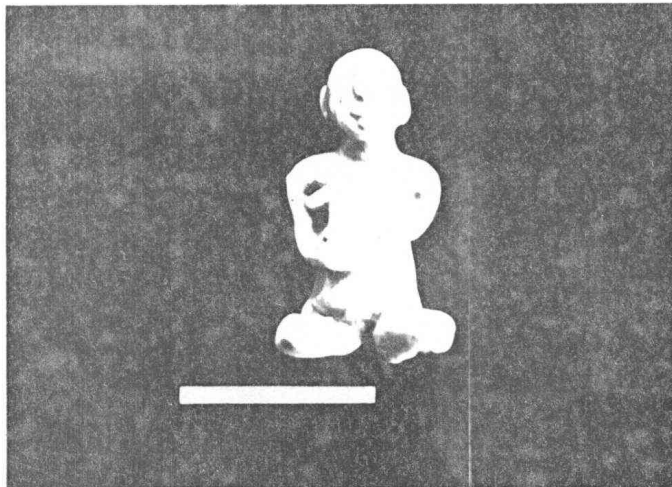
บริเวณกริด S25W18P54 ทำจาก
หินอ่อนแกะอย่างหยาบๆ และคืน
มาลักษณะลวดลายคมชัดคล้าย
กับไม้ได้ใช้งาน(ภาพที่ 58)

3.2.3 รูปเคารพในศาสนาอื่น

-ตุ๊กตาเสียดบาล

ลัทธิความเชื่อโบราณของไทยได้รับตกทอดมาหลายสมัย แม้คนไทยจะนับถือ
ศาสนาพุทธแล้วก็ตามแต่ยังมีความเชื่อเดิมสอดแทรกอยู่ หรือบางขณะก็นำพิธีกรรมของ
ศาสนาอื่นมาปฏิบัติควบคู่กัน จากการขุดแต่งวัดหลวงซีกรุคได้พบตุ๊กตาดินเผา 1 ตัว(ภาพ
ที่ 59) ในกริด S25W18P33

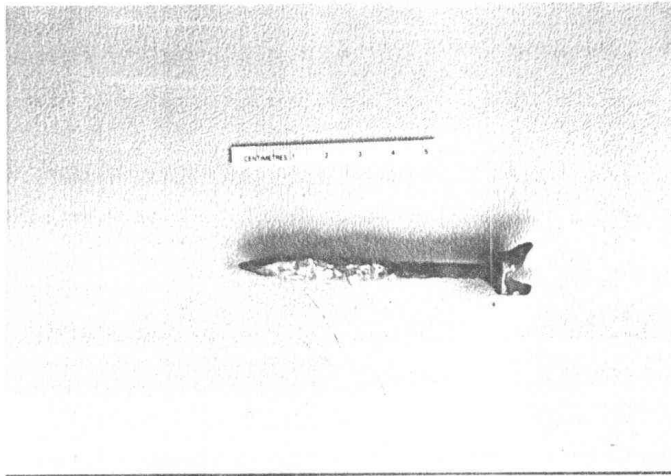

เป็นลักษณะของตุ๊กตาเสียบนส คือใช้ประกอบพิธีแสดงความเชื่อโบราณ ใช้ประกอบพิธีเสาะเคราะห์ให้ผู้ป่วยหรือมารดาและเด็กคลอดใหม่เป็นต้น ในการประกอบพิธีต้องใช้อาหารกึ่งพลาปลาใส่กระทงใบตองพร้อมกับตุ๊กตาไปวางไว้ ณ สถานที่ประกอบพิธี เมื่อสวดทำพิธีแล้วทักหัวตุ๊กตาทำเหมือนว่าผู้ป่วยได้สิ้นชีวิตไปแล้ว ญาติปีศาจไม่ต้องมารบกวนผู้ป่วยอีก

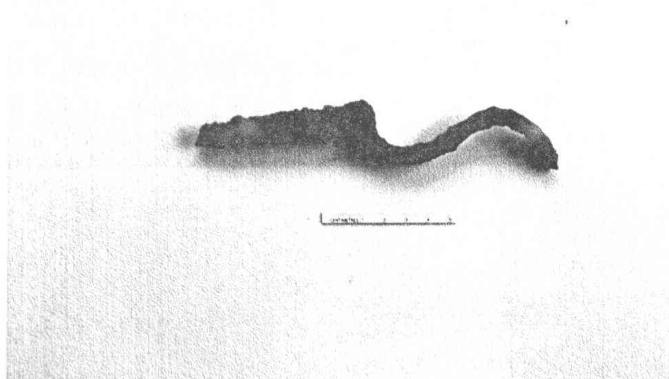
3.3 โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้

เครื่องมือเครื่องใช้ที่พบจากการขุดแต่งแบ่งลักษณะได้ เช่น

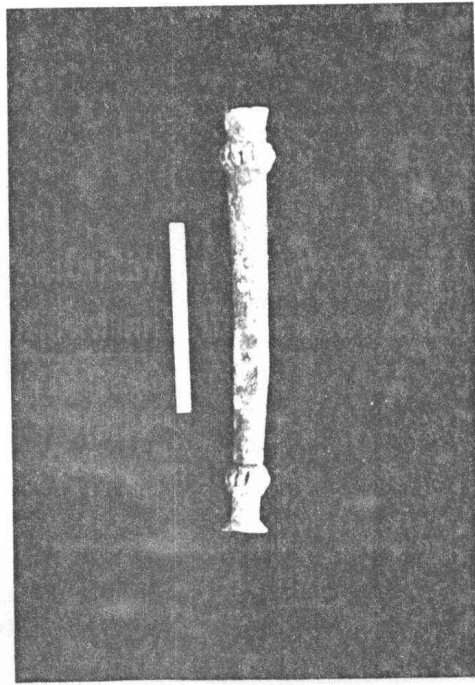
พายนัดปูน 1 ชิ้นพบบริเวณอุโบสถ กริด S25W18P65 เป็นโลหะขนาดเล็กใช้ตัดปูนป้ายใบพลู(ภาพที่ 60)

กรรไกรโลหะ 1 ชิ้นพบบริเวณอุโบสถ กริด S25W18P54 เป็นชิ้นส่วนข้างเดียว(ภาพที่ 61)

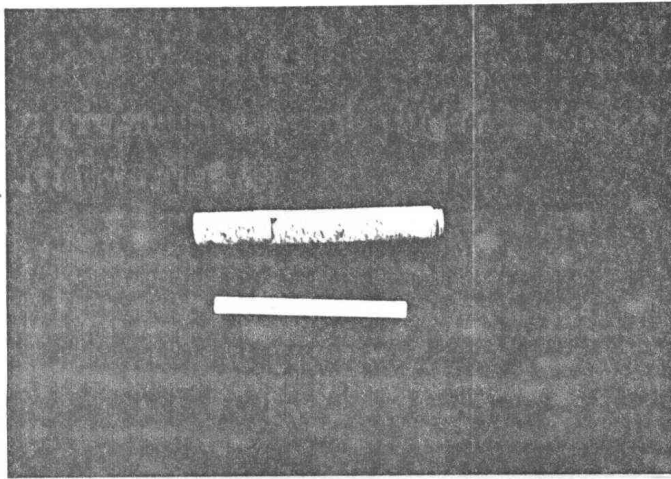
เชิงเทียนสำริด 1 ชั้นพบบริเวณ
อุโบสถ กริด S25W18P32 เชิงเทียนเดี่ยว
เป็นแท่งกระบอกยาว สภาพชำรุดไม่มี
เชิงตั้ง (ภาพที่ 62)

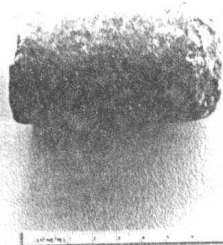
เคียวเกี่ยวข้าว 1 ชั้น กริด S25W19P59 เป็นโลหะเหล็กพบบริเวณระหว่างหลัง
อุโบสถกับฐานรวมของเจดีย์คงจะนำมาจากที่อื่นทำตกไว้ในสมัยหลัง(ภาพที่ 63)

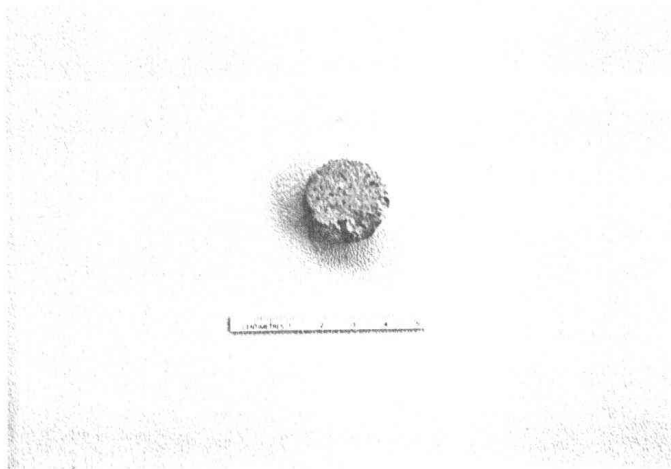
กล้างา 1 ชั้น พบบริเวณอุโบสถ กริด S25W18P51 เป็นแท่งขนาดเล็กสภาพชำรุด
ใช้ใส่วัตถุที่มีขนาดเล็ก(ภาพที่ 64)

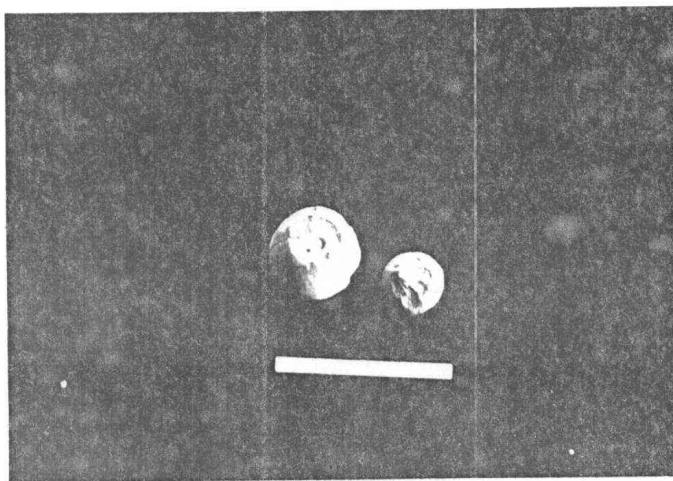
แท่งหินบดยา 1 ชั้น พบบริเวณด้านหน้าอุโบสถ กริดS25W18P55 เป็นแท่งหิน
กลมสภาพชำรุดแล้วจึงถูกทิ้ง(ภาพที่ 65)

เก็บดินเผา 1 ชิ้น พบบริเวณด้านล่างมุมตะวันออกเฉียงใต้ของฐานรวมของเจดีย์
กริด S25W19P78 ทำจากเศษกระเบื้องดินเผา หรือภาชนะดินเผา(ภาพที่ 66)

กระสุนดินเผา 2 ชิ้น S25W19P55 ดินเหนียวปั้นเป็นลูกกลมแล้วเผาไฟให้เนื้อ
แกร่ง(ภาพที่ 67)

3.4 ภาชนะดินเผา

เศษภาชนะดินเผาเนื้อไม่แกร่ง(earthenware ตารางแสดงรายการ 1) เผาด้วยอุณหภูมิต่ำกว่า 800 องศาเซลเซียส และภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง(stoneware ตารางแสดงรายการ 2)เผาด้วยอุณหภูมิมากกว่า 800 องศาเซลเซียส แยกประเภทเป็น

-ของพื้นเมือง เป็นภาชนะดินเผาเนื้อไม่แกร่งใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ใส่อาหาร รุงอาหาร ใส่น้ำ หุงข้าว เป็นต้น มีทั้งผิวเรียบและมีลายเป็นของที่ผลิตขึ้นเองในแหล่งเตาเผาเมืองอยุธยา ประกอบด้วย หม้อข้าว หม้อแกง หม้อตาล ฝาภาชนะ ครก ตะครัน เต่าเจิงกราน เป็นต้น

(ภาพที่ 68)เศษภาชนะดินเผา ตุ่มหรือโอ่งปากกว้าง ชวงบ่าหรือไหล่อมัลลายเรขาคณิตรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนลำตัวเรียบ

ตารางแสดงรายการ I เศษภาชนะเนื้อดินเผา

เศษภาชนะเนื้อดินเผา จากการขุดแต่งวัดหลวงซีกอุด

ตำแหน่งที่พบ	จำนวนชิ้น	น้ำหนัก (กรัม)
<p>บริเวณอุโบสถ</p> <p>S25W18P55 S25W18P54</p> <p>S25W18P44 S25W18P53</p> <p>S25W18P43 S25W18P62</p> <p>S25W18P21 S25W18P42</p> <p>S25W18P41 S25W18P52</p> <p>S25W19P60 S25W18P51</p> <p>S25W19P50</p>	107	10,750
<p>บริเวณฐานกลุ่มเจดีย์ประธาน</p> <p>S25W19P8 S25W19P49</p> <p>S25W19P66 S25W19P56</p> <p>S25W19P36 S25W19P59</p>	29	11,670

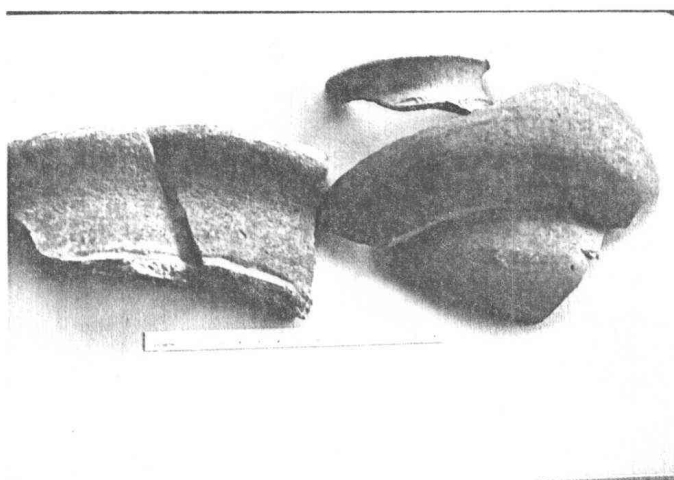
ตารางแสดงรายการ 2 เศษภาชนะเนื้อแกร่ง(stoneware)

เศษภาชนะเนื้อแกร่ง จากการขุดแต่งวัดหลวงซีกอุด

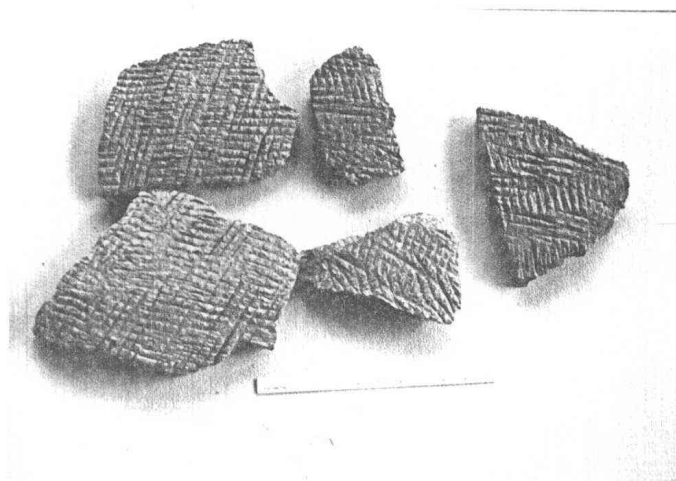
ตำแหน่งที่พบ	จำนวนชิ้น	น้ำหนัก (กรัม)
<p>บริเวณอุโบสถ</p> <p>S25W18P55 S25W18P54</p> <p>S25W18P44 S25W18P53</p> <p>S25W18P43 S25W18P62</p> <p>S25W18P21 S25W18P42</p> <p>S25W18P41 S25W18P52</p> <p>S25W18P60 S25W18P51</p> <p>S25W19P50</p>	9	1120
<p>บริเวณฐานกลุ่มเจดีย์ประธาน</p> <p>S25W19P8 S25W19P49</p> <p>S25W19P59 S25W19P66</p> <p>S25W19P56 S25W19P36</p>	76	4250

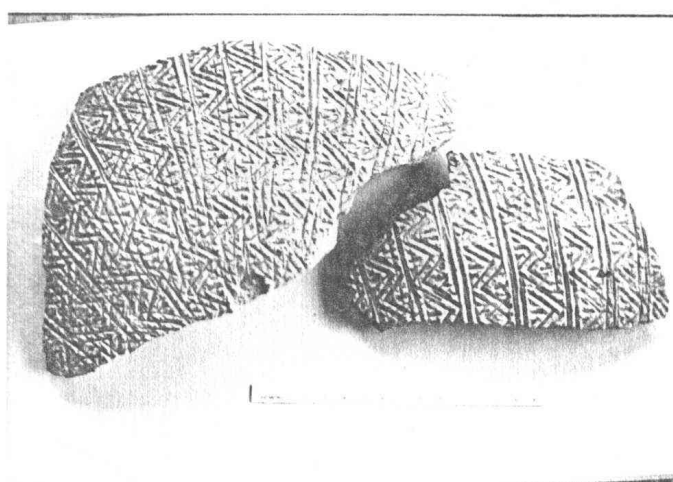
(ภาพที่ 69) ชิ้นส่วนปากและบ่าหรือไหล่ภาชนะดินเผาเนื้อไม่แกร่งแบบมีลาย

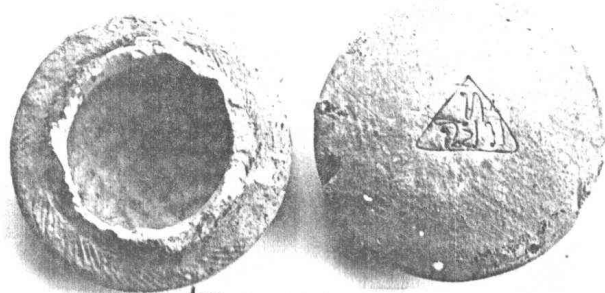
(ภาพที่ 70) ปากและตัวภาชนะดินเผาเนื้อไม่แกร่งแบบผิวเรียบไม่มีลาย

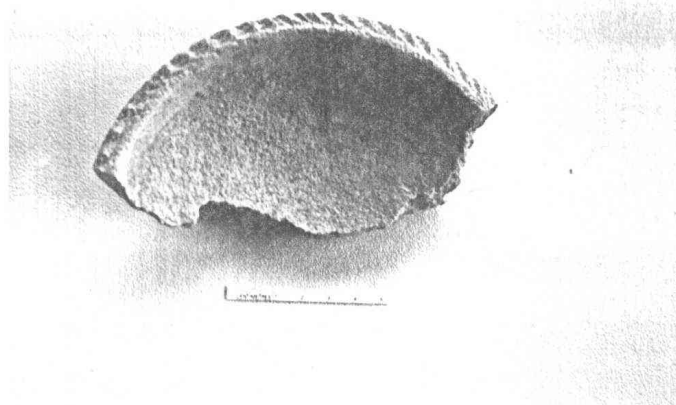
(ภาพที่ 71) ชิ้นส่วนตัวภาชนะดินเผาเนื้อไม้แกร่งแบบมีลาย

(ภาพที่ 72) ชิ้นส่วนตัวภาชนะดินเผาเนื้อไม้แกร่งแบบมีลาย

(ภาพที่ 73) ชิ้นส่วนหม้อตาลดินเผาเนื้อไม่แกร่งมีตัวอักษรไทย

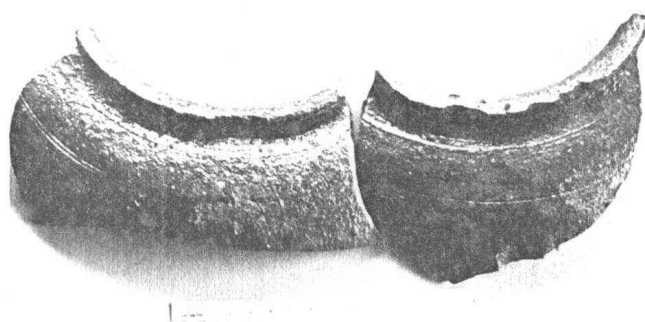
(ภาพที่ 74) ชิ้นส่วนของเตาเชิงกรานดินเผา

-ของจากแหล่งเตาเผาอื่น เช่นเตาบ้านบางปูน และ เตาแม่ น้ำน้อย
 เศษภาชนะจากแหล่งเตาบ้านบางปูนอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 ได้พบชิ้น
 ส่วนของไห หรือตุ่ม 1 ชิ้น บริเวณเจดีย์ทรงกลมด้านเหนือในกริด S25W19P9

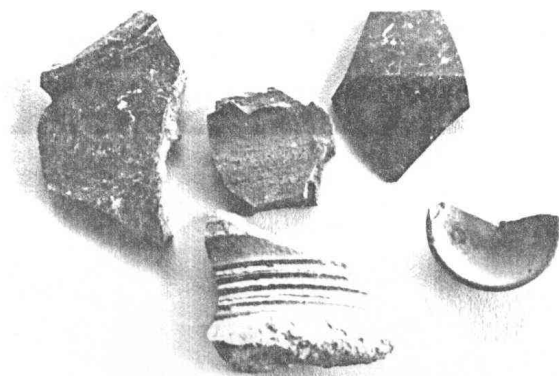

(ภาพที่ 75)มีลายเป็นรูปแบบเฉพาะของแหล่งเตาบ้านบางปูนคือลายประทับเป็นรูปช้าง
 หรือรูปสัตว์อื่นๆภายในกรอบสี่เหลี่ยม

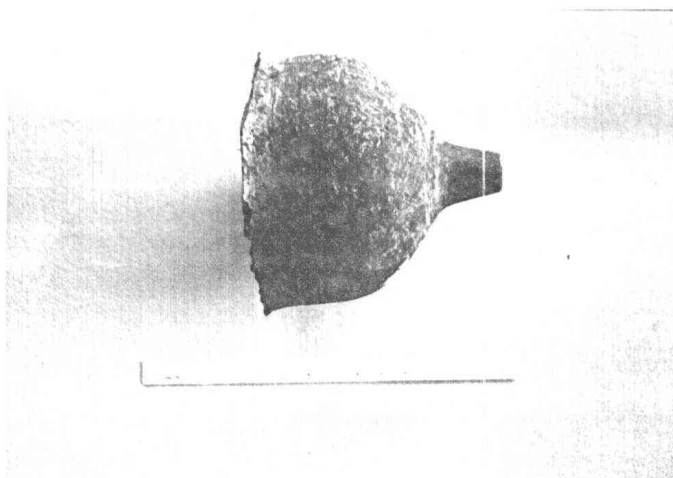
เศษภาชนะจากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อยอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 ได้พบชิ้น
 ส่วนของไห ตุ่ม ครก พวยกา จุกฝา เป็นต้นเนื้อแกร่ง

(ภาพที่ 76)เศษภาชนะเนื้อแกร่งเคลือบสีน้ำตาลเผาด้วยอุณหภูมิสูง จากแหล่งเตาแม่ น้ำ
 น้อย

(ภาพที่ 77) เศษภาชนะเนื้อแกร่งจากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย, แหล่งเตาบ้านบางปูน, และตะกรันดินเผาแหล่งเตาพื้นเมือง

(ภาพที่ 78) พวยกาดินเผาจากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย ดินเผาขัดผิวเกลี้ยงไม่เคลือบ

3.5 ภาชนะประเภทเครื่องเคลือบ

เศษภาชนะประเภทเครื่องเคลือบได้พบเป็นจำนวนมาก (ตารางแสดงรายการ 3) โดยเฉพาะบริเวณด้านทิศใต้ของฐานชุกชี เป็นภาชนะประเภท โถ ฝาโถ จาน ถ้วย ชาม และแจกัน เป็นต้น จากแหล่งผลิตต่างๆ คือ

3.5.1 ภาชนะเครื่องเคลือบภายในประเทศจากเตาสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย อายูราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 เช่น ภาชนะเครื่องเคลือบสีเขียวไข่กาหรือเซลาดอน กระปุกหรือผอบเขียนสีดำ และเครื่องเคลือบสีขาวหม่น (ภาพที่ 79)

ตารางแสดงรายการ 3 เศษภาชนะเครื่องเคลือบ

เศษภาชนะเครื่องเคลือบ จากการขุดแต่งวัดหลวงซีกруд

ตำแหน่งที่พบ	จำนวนชิ้น	น้ำหนัก (กรัม)
<p>บริเวณอุโบสถ</p> <p>S25W18P55 S25W18P54 S25W18P44 S25W18P53 S25W18P43 S25W18P62 S25W18P21 S25W18P42 S25W18P41 S25W18P52 S25W18P60 S25W18P51 S25W19P50</p>	1670	43520
<p>บริเวณฐานกลุ่มเจดีย์ประธาน</p> <p>S25W19P8 S25W19P49 S25W19P59 S25W19P66 S25W19P56 S25W19P36</p>	1004	27910

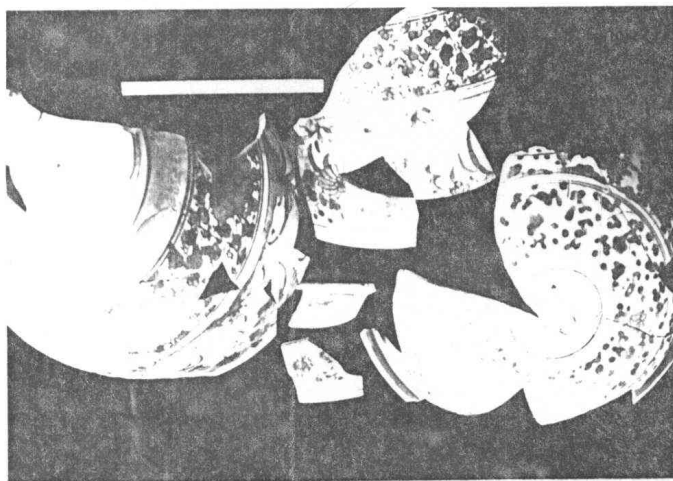

(ภาพที่ 80) ภาชนะเขียนลายสีน้ำเงินเข้มจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชนาลัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

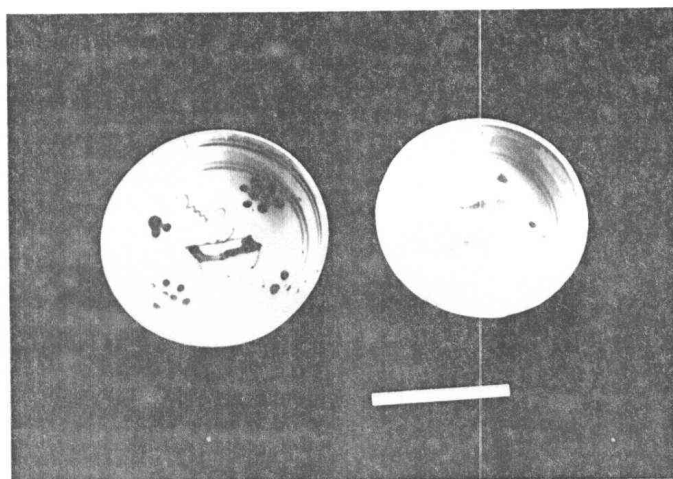
ความร่อนในการเผาสูงประมาณ 1250-1300 องศาเซลเซียส ภาชนะเครื่องเคลือบของเตาสู่โขทัย-ศรีสัชนาลัยจึงมีความแกร่งเทียบเท่ากับภาชนะเครื่องเคลือบที่สั่งมาจากจีนต่างกัน แต่เนื้อดินที่นำมาปั้นเท่านั้น รูปแบบภาชนะก็ได้รับการพัฒนามานานจึงเป็นสินค้าส่งออกไปขายหลายประเทศ(กองโบราณคดี, กรมศิลปากร, โบราณคดีศึกษาม 2 เครื่องถ้วยจากทะเล, 2532)

3.5.2 ภาชนะเครื่องเคลือบจากประเทศจีน เป็นภาชนะเนื้อแกร่งเนื้อละเอียดผิวสวย ลวดลายและรูปแบบงดงามจึงนิยมสั่งเข้ามาใช้มาก โดยเฉพาะในราชสำนักของไทย นิยมสั่งทำเข้ามาด้วยโดยกำหนดลวดลายสี รูปแบบให้ช่างจีนทำส่งเข้ามา เครื่องเคลือบจากจีนได้พบจำนวนมากกว่าแหล่งอื่นๆ จำพวก โถมีฝา จาน ชาม ถ้วย ขวด แจกัน ลวดลายที่พบเป็นลวดลายเขียนสีน้ำเงิน(สีคราม) ลายหลายสี ลายเบญจรงค์ และเคลือบสีเดียว สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีขาว สีเขียวเป็นต้น เศษภาชนะเครื่องเคลือบจากประเทศจีนที่พบในบริเวณการขุดแต่งวัดหลวงซึ่งรุดกำหนดอายุได้ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 21-24 สมัยราชวงศ์หมิงต่อถึงสมัยราชวงศ์ชิง

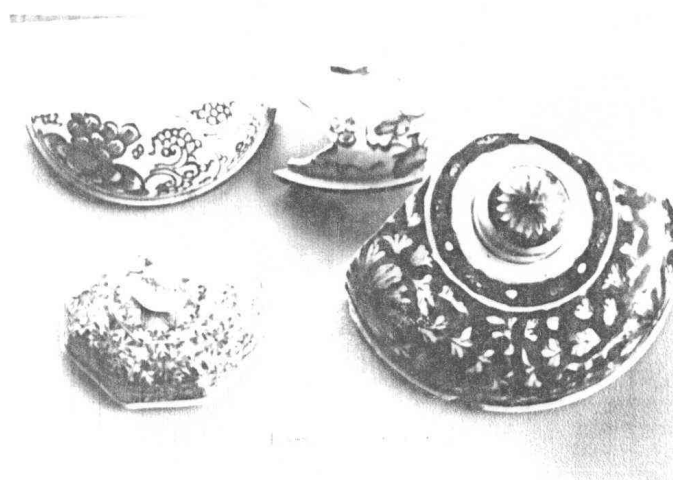
3.5.3 เครื่องเคลือบจากประเทศญี่ปุ่น ได้พบทั้งเขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบสีเดียว และเขียนลายบนเคลือบหลายสี กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-24

(ภาพที่ 81) โถลายเขียนสีน้ำเงินขนาดใหญ่มีฝารอบปิด พบในกริด S25W18P51, S25W18P52, S25W18P61, และS25W18P62 เครื่องเคลือบจากประเทศจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 22 สมัยราชวงศ์หมิง

(ภาพที่ 82)งานขนาดเล็กเขียนลายสีน้ำเงินลายกล่องของขวัญ กับลายปลา พบในกริด S25W18P51 เครื่องเคลือบจากประเทศจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 23 สมัยราชวงศ์ซิง

(ภาพที่ 83)ชิ้นส่วนฝาโถเขียนลายสีน้ำเงินรูปเถาไม้และใบไม้ พบในกริด S25W19P60 เครื่องเคลือบจากประเทศจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 สมัยราชวงศ์ซิง

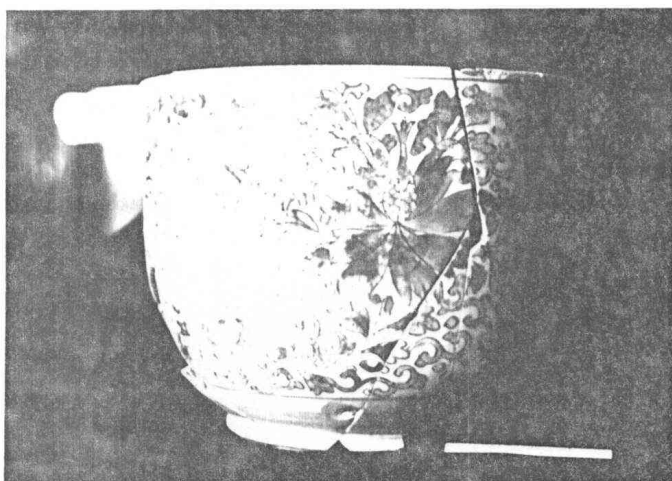
(ภาพที่ 84) เศษภาชนะเคลือบสีเหลืองด้านนอก ด้านในเขียนลายสีน้ำเงินเคลือบขาว เครื่องเคลือบจากประเทศจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 สมัยราชวงศ์ซิง

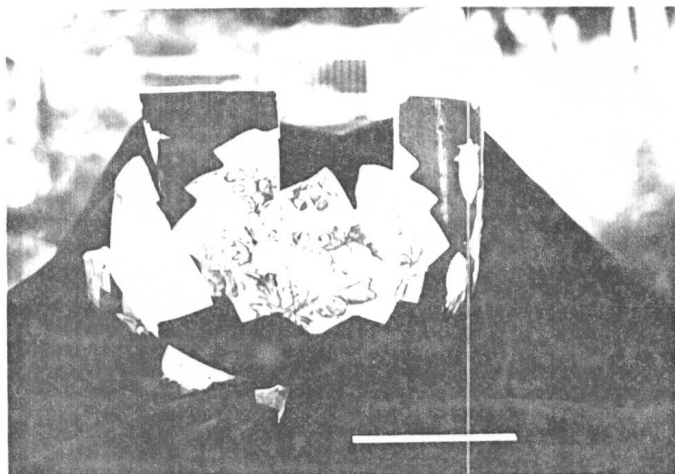
(ภาพที่ 85) เศษภาชนะด้านนอกเคลือบสีแดงเช่นสีน้ำเงิน, สีน้ำตาล, ด้านในเคลือบขาวและเขียนสีน้ำเงิน เครื่องเคลือบจากประเทศจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 สมัยราชวงศ์ซิง

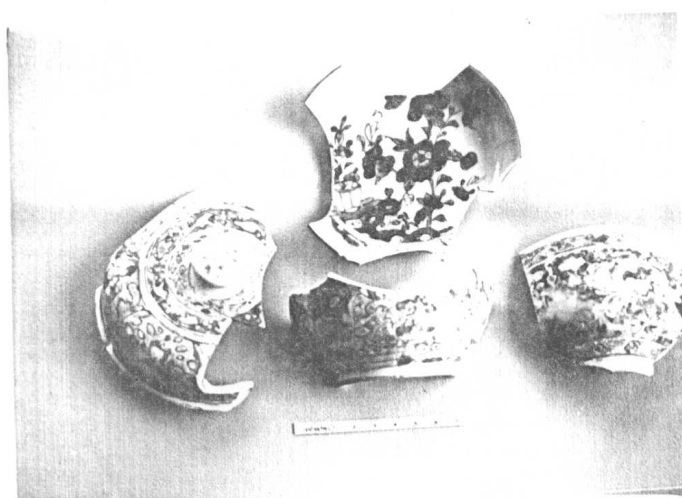
(ภาพที่ 86) กาน้ำชา? ขนาดเล็กเขียนลายสีน้ำเงินลายต้นไผ่ ผิวพื้นเป็นคลื่นลอน เครื่องเคลือบจากประเทศญี่ปุ่น อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-23

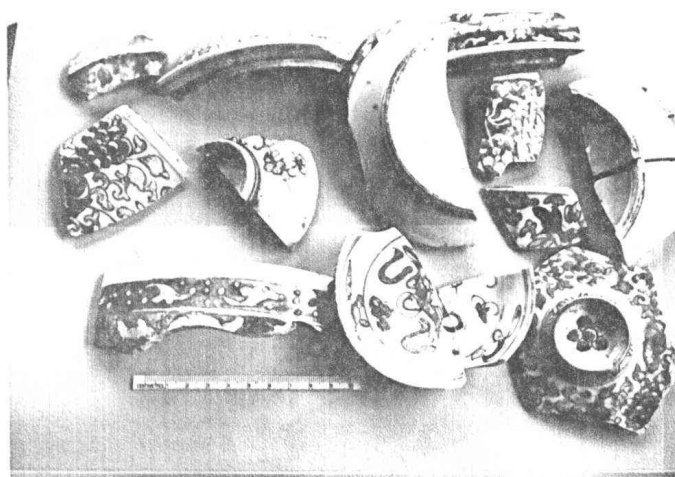
(ภาพที่ 87) โถเขียนลายหลายสีลายดอกไม้และใบไม้พื้นขาว เครื่องเคลือบจากประเทศจีน อายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 สมัยราชวงศ์ซิง

(ภาพที่ 88) โถเขียนลายหลายสี เน้นสีน้ำตาลเป็นพื้น เครื่องเคลือบจากประเทศจีนอายุราว พุทธศตวรรษที่ 22-23 สมัยราชวงศ์หมิง

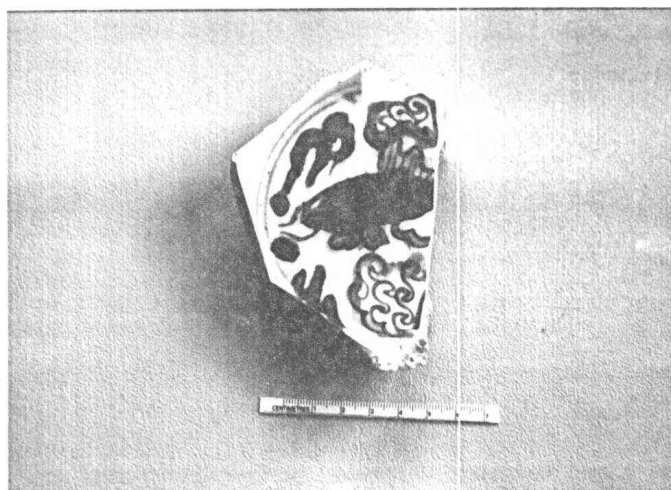

(ภาพที่ 89) เศษภาชนะ งานขนาดเล็ก, ถ้วย, โถ, และฝาโถเขียนลายหลายสี เครื่องเคลือบจากประเทศจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 สมัยราชวงศ์ชิง

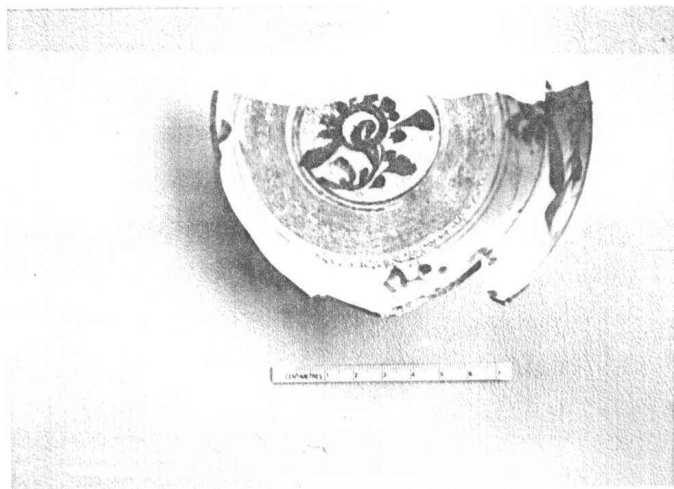

(ภาพที่ 90) เศษภาชนะเขียนลายหลายสี เครื่องเคลือบจากประเทศจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 สมัยราชวงศ์ซิง

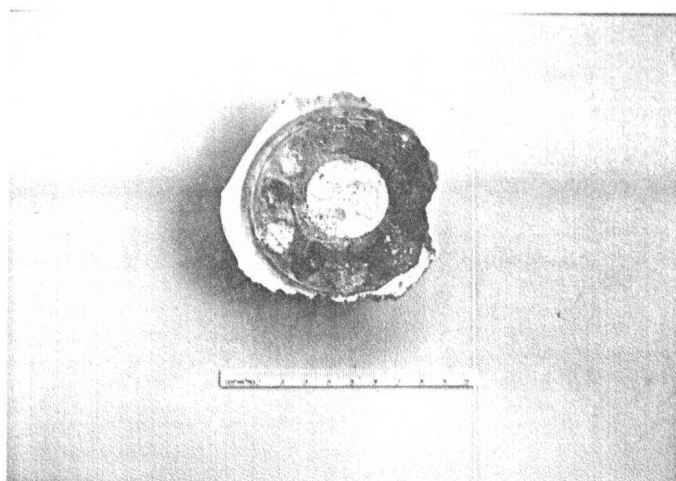
3.5.4 ภาชนะเครื่องเคลือบจากเวียดนามได้พบจำนวนไม่มากนัก เป็นภาชนะเคลือบสีน้ำเงิน(ลายคราม)สวยงามเทียบกับภาชนะจากประเทศจีนได้ เป็นชามลายปลาและเคลือบสีเดียวอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-23

(ภาพที่ 91) เศษภาชนะเขียนลายสีน้ำเงินรูปปลา จากแหล่งเตาเผาของเวียดนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-23

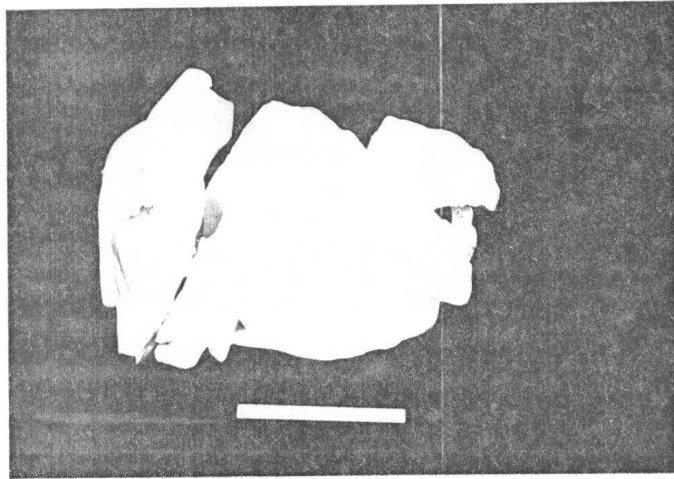

(ภาพที่ 92) เศษภาชนะจากแหล่งเตาเผาของเวียดนาม เขียนลายสีน้ำเงินและสีน้ำตาลดำ ก้นภาชนะมีรอยขูดน้ำเคลือบเป็นวงกลม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-23

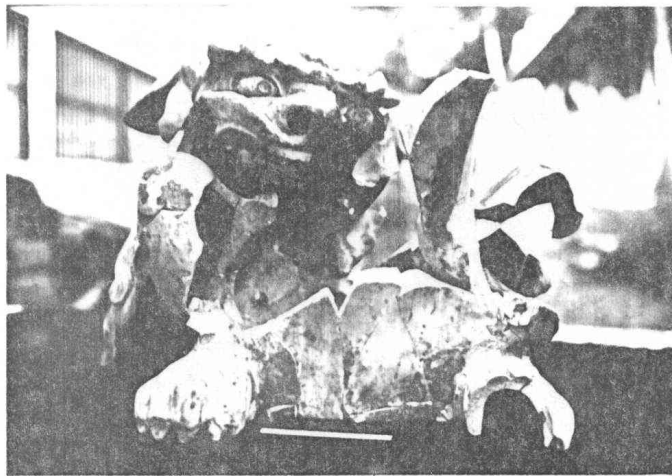

(ภาพที่ 93) เศษภาชนะจากแหล่งเตาเผาของเวียดนาม ก้นงานมีรอยขูดน้ำเคลือบออกเป็นวงกลม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-23

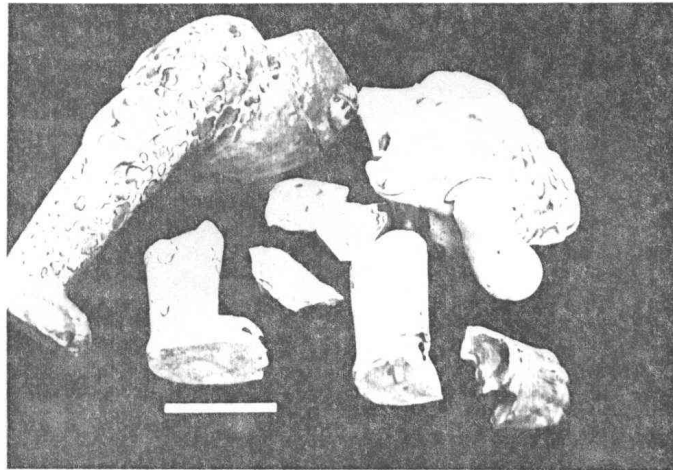
นอกจากเศษภาชนะเครื่องเคลือบจากแหล่งเตาต่างๆ แล้วยังได้พบชิ้นส่วนของ
ตุ๊กตาเคลือบและตุ๊กตาดินเผาอีกหลายชิ้นรวบรวมและต่อเป็นรูปร่างได้ คือ

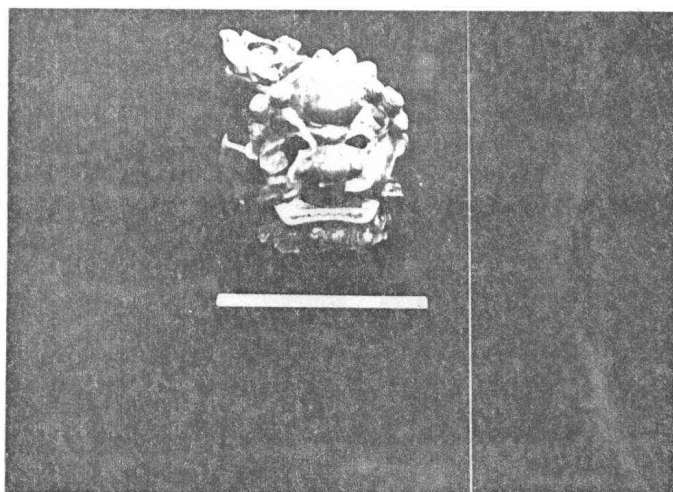
(ภาพที่ 94) พระสังกัจจายน์ของจีนเคลือบสีขาวเนื้อละเอียดพบบริเวณอุโบสถ ไม่ครบองค์

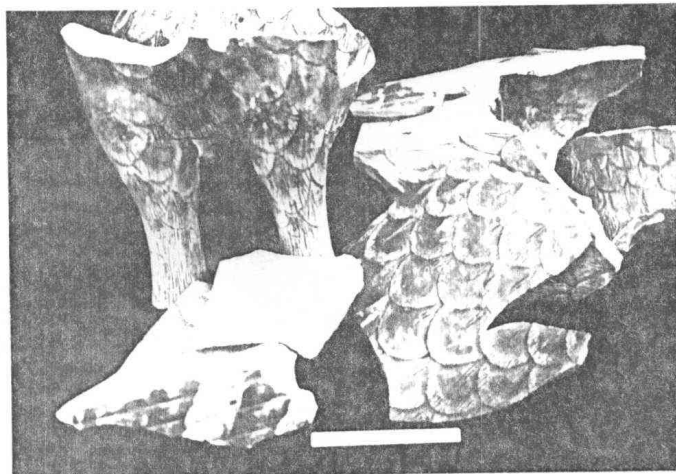
(ภาพที่ 95) สิงห์โตจีนเขียนลายหลายสี ปั้นแยกชิ้นแล้วต่อเป็นตัวสิงห์โตพบบริเวณ
อุโบสถ ไม่ครบตัว

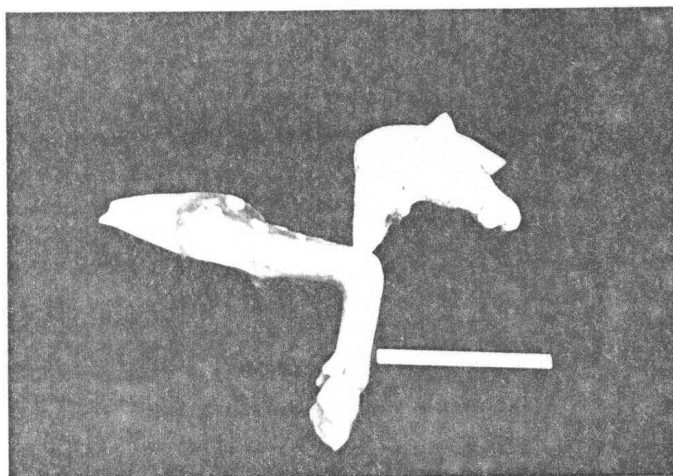
(ภาพที่ 96) สิงห์โตจีนเขียนลายหลายสี พบบริเวณอุโบสถ เป็นลักษณะผสมของตัวเสือกกับหัวสิงห์โต จากชิ้นส่วนที่พบเป็นชิ้นส่วน 2 ตัวแต่พบชิ้นส่วนไม่ครบ ปั้นแยกชิ้นแล้ว ประกอบต่อกันเป็นตัวจนไม่เห็นรอยต่อ

(ภาพที่ 97) หัวสิงห์โตเคลือบสีเขียว สีเหลือง และสีน้ำตาลใช้เป็นที่ปักดินสอด ? พบบริเวณฐานกลุ่มเจดีย์ประธาน

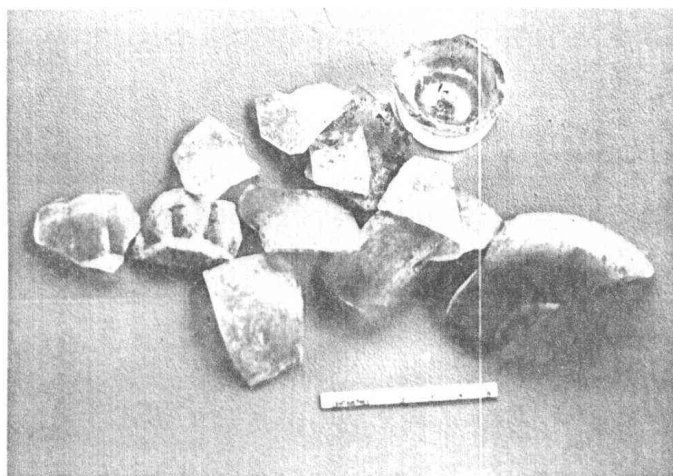
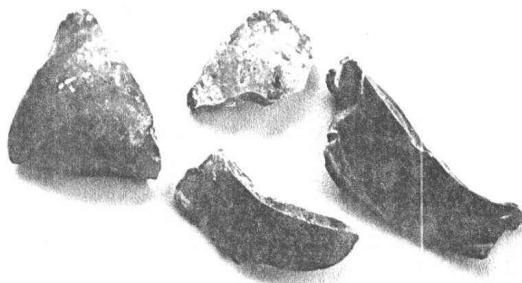
(ภาพที่ 98) ชิ้นส่วนนกยูงดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบสีน้ำตาลเป็นชิ้นส่วนประมาณ 2 ตัว พบ
ชิ้นส่วนแต่นำมาประกอบไม้ครบตัว พบบริเวณอุโบสถ

(ภาพที่ 99) ม้าดินเผา พบแต่ส่วนหัว 1 ชิ้น และส่วนขา 1 ชิ้น บริเวณกริด S25W18P52

3.6 แก้ว

ไม่ทราบแหล่งที่มา ได้พบชิ้นส่วนเล็กน้อยจำนวน 18 ชิ้น น้ำหนัก 260 กรัม พบในกริด S25W18P51, S25W18P34 จำพวกขวดเหล้าหรือไวน์ แก้วน้ำ แก้วไวน์หรืออาจจะเป็นเชิงเทียน เป็นต้น (ภาพที่ 100-101)

บทที่ 4 การขุดค้นทางโบราณคดี

ชั้นดินธรรมชาติ

1. ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 (S) หนาประมาณ 20 เซนติเมตร ระดับสมมุติ 10-30 เซนติเมตร เป็นดินร่วนดำ เนื้อดินผสมด้วยเศษอิฐกากปูนและเศษพืช เป็นดินทับถมในปัจจุบัน วัดค่าสีดินได้ 10YR 3/1 very dark gray

2. ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 หนาประมาณ 20 เซนติเมตร ระดับสมมุติ 30-50 เซนติเมตร เป็นดินเหนียว และมีเศษอิฐเศษกระเบื้องกระจายอยู่ทั่วไป เป็นชั้นดินที่นำมาถมอัด วัดค่าสีดินได้ 10YR 3/4 dark reddish brown

3. ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 หนาประมาณ 50 เซนติเมตร ระดับสมมุติ 50-100 เซนติเมตร เป็นดินเหนียวมีเศษอิฐเศษกระเบื้องและเศษถ่านผสมทั่วไป เป็นลักษณะชั้นดินถมอัด วัดค่าสีดินได้ 10YR 4/2 dark reddish gray

4. ชั้นดินธรรมชาติที่ 4 หนาประมาณ 20 เซนติเมตร (ปรากฏเฉพาะผนังด้านทิศตะวันออก, ด้านทิศใต้, บางส่วนของผนังด้านทิศเหนือและทิศตะวันตก) ระดับสมมุติ 100-190 เซนติเมตร เป็นดินเหนียวสีดำนีมีเศษภาชนะหนาแน่น วัดค่าสีดินได้ 10YR 5/2 reddish gray

4/1. ชั้นดิน แทรกของชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เฉพาะผนังหลุมด้านทิศใต้ หนาประมาณ 25 เซนติเมตร ยาวประมาณ 120 เซนติเมตร ระดับสมมุติ 120-140 เซนติเมตร เนื้อดินร่วนสีเทามีเปลือกหอยและกากปูนทับถมปนอยู่ วัดค่าสีดินได้ 10YR 3/3 dark brown

5. ชั้นดินธรรมชาติที่ 5 หนาประมาณ 20 เซนติเมตร (ปรากฏเฉพาะผนังหลุมด้านทิศเหนือ, ทิศตะวันออก, ทิศใต้, และบางส่วนของผนังหลุมด้านทิศตะวันตก) ระดับสมมุติ 100-190 เซนติเมตร เป็นดินค่อนข้างเหนียว วัดค่าสีดินได้ 10YR 3/3 dark brown พบโบราณวัตถุน้อย

6. ชั้นดินธรรมชาติที่ 6 ผนังหลุมด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกตั้งแต่ระดับสมมุติ 110 เซนติเมตรลงไป ผนังหลุมด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ตั้งแต่ระดับสมมุติ 200 เซนติเมตรลงไป เป็นดินเหนียวร่วนปนทรายเกาะตัวกันได้ไม่ค่อยดี เป็นชั้นดินธรรมชาติไม่พบโบราณวัตถุ วัดค่าสีดินได้ 10YR 4/4 dark yellowish brown

ชั้นดินทางวัฒนธรรม(ชั้นดินทางโบราณคดี)

จากการจำแนกชั้นดินธรรมชาติทั้งหมด 6 ชั้น พบว่ามีชั้นกิจกรรมของมนุษย์(ชั้นวัฒนธรรม)ในอดีต 5 ชั้นวัฒนธรรม ดังนี้

1.ชั้นวัฒนธรรมที่ 1

ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 5 ระดับสมมุติเฉลี่ยตั้งแต่ 150-210 เซนติเมตร เป็นชั้นดินการอยู่อาศัยระยะเริ่มแรกของพื้นที่นี้ ปรากฏโบราณวัตถุดังนี้

1.ภาชนะดินเผา

จากแหล่งเตาพื้นเมือง

เนื้อดิน

ภาชนะที่พบเป็น หม้อ คุ่มน้ำ มีการตกแต่งลายแบบจักสานและผิวเรียบ

ชิ้นส่วน ปาก 4 ชิ้น

ลำตัวมีลาย 19 ชิ้น

ลำตัวไม่มีลาย 7 ชิ้น

ก้น 1 ชิ้น

ฝา 1 ชิ้น

เตาเชิงกราน 4 ชิ้น

เนื้อหิน

ภาชนะที่พบเป็น คุ่ม ครก ไห

แหล่งเตาบ้านบางปูนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21

ชิ้นส่วน ก้น 1 ชิ้น

ลำตัว 2 ชิ้น

แหล่งเตาแม่น้ำน้อยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23

ชิ้นส่วน ปาก 2 ชิ้น

ลำตัว 9 ชิ้น

ก้น 1 ชิ้น

2.ภาชนะเครื่องเคลือบ

แหล่งเตาในประเทศ

แหล่งเตาสุโขทัยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 ได้พบชิ้นส่วน ชามเคลือบสีเขียว ไข่กา(เซลาดอน) 5 ชิ้น ผอบเขียนลายสีน้ำเงินดำ 1 ชิ้น

แหล่งเตาต่างประเทศ

เครื่องเคลือบจากจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 สมัยราชวงศ์หมิง

พบชิ้นส่วน

ถ้วยเขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบจำนวน 4 ชิ้น

2.ชั้นวัฒนธรรมที่ 2

ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4 ระดับสมมุติเฉลี่ยตั้งแต่ 80-150 เซนติเมตร เป็นชั้นดิน

ที่อยู่อาศัยต่อเนื่องมาจากชั้นวัฒนธรรมที่ 1 ปรางค์โบราณวัตถุ ดังนี้

1. ภาชนะดินเผา

จากแหล่งเตาพื้นเมือง

เนื้อดิน

ภาชนะที่พบเป็น กาน้ำดินเผา หม้อ คุ่ม มีการตกแต่งลายแบบจ๊กสานและผิวเรียบ
ชิ้นส่วน ปาก 18 ชิ้น

ลำตัวมีลาย 66 ชิ้น

ลำตัวไม่มีลาย 37 ชิ้น

เตาเชิงกราน 13 ชิ้น

เศษอิฐ 2 ชิ้น

ก้อนดินเผาไฟคล้ายเบ้า 1 ชิ้น

ก้อนหินทรายถูกเผาไฟ 1 ชิ้น

หินลับมีด 1 ชิ้น

เนื้อหิน

ภาชนะที่พบเป็น คุ่ม ครก ใหญ่ อ่าง ขวดหรือแจกัน

แหล่งเตาแม่น้ำน้อยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23

ชิ้นส่วน ปาก 11 ชิ้น

ลำตัว 203 ชิ้น

ก้น 15 ชิ้น

จุกฝา 3 ชิ้น

2. ภาชนะเครื่องเคลือบ

แหล่งเตาในประเทศ

แหล่งเตาสุโขทัยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

พบชิ้นส่วน

ชามเคลือบสีเขียวไขกา(เซลาดอน) 5 ชิ้น

ผอบเขียนลายสีน้ำเงินดำ 1 ชิ้น

ขวดหรือแจกันเคลือบสีน้ำตาลดำ

ไหเคลือบสีน้ำตาลดำ

แหล่งเตาต่างประเทศ

เครื่องเคลือบจากจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 สมัยราชวงศ์หมิง

พบชิ้นส่วน

ถ้วย ชาม จาน เขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบ 394 ชิ้น

ถ้วย เคลือบสีน้ำเงินด้านนอกสีเดียว 4 ชิ้น

กระปุกสองหู เคลือบสีเขียวอ่อน 1 ชิ้น
เครื่องเคลือบจากเวียตนามอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23
พบชิ้นส่วน

ถ้วยเขียนลายสีน้ำเงินดำเคลือบสีขาว เนื้อสีเทาเหลือง 2 ชิ้น
เครื่องเคลือบจากญี่ปุ่นอายุราวพุทธศตวรรษที่ 22
พบชิ้นส่วน

ถ้วยเขียนลายหลายสี 1 ชิ้น

3. ชั้นวัฒนธรรมที่ 3

ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3 ระดับสมมุติเฉลี่ยตั้งแต่ 60-80 เซนติเมตร เป็นชั้นดิน
ถมอัดปรับพื้น ปรางค์โบราณวัตถุ ดังนี้

1. ภาชนะดินเผา

จากแหล่งเตาพื้นเมือง

เนื้อดิน

ภาชนะที่พบเป็น กาน้ำดินเผา หม้อ มีการตกแต่งลายแบบจักสานและผิวเรียบ
ชิ้นส่วน ปาก 17 ชิ้น

ลำตัวมีลาย 13 ชิ้น

ลำตัวไม่มีลาย 6 ชิ้น

เตาเชิงกราน 13 ชิ้น

หัวจุก 2 ชิ้น

พวยกา 1 ชิ้น

กระเบื้องมุงหลังคา 1 ชิ้น

หินบดยา 1 ชิ้น

เนื้อหิน

ภาชนะที่พบเป็น คุ่ม ครก ไห อ่าง ขวดหรือแจกัน

แหล่งเตาบ้านบางปูนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21

ชิ้นส่วน ไห 1 ชิ้น เนื้อแกร่งสีเทา มีลายเส้นขีดขนานเล็กๆ 4 เส้น

แหล่งเตาแม่น้ำน้อยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23

ชิ้นส่วน ปาก 16 ชิ้น

ลำตัว 273 ชิ้น

ก้น 4 ชิ้น

2. ภาชนะเครื่องเคลือบ

แหล่งเตาในประเทศ

แหล่งเตาสู่โขทัยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

พบชิ้นส่วน

ก้นชามเขียนลายสีน้ำเงินดำใต้เคลือบ 2 ชิ้น

ฝาพอบเขียนลายสีน้ำเงินดำ 1 ชิ้น

ก้นชวดหรือแจกันเคลือบสีขาวนวล เนื้อดินสีน้ำตาล 3 ชิ้น

แหล่งเตาต่างประเทศ

เครื่องเคลือบจากจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 สมัยราชวงศ์หมิง

พบชิ้นส่วน

ถ้วย ชาม จาน เขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบ 394 ชิ้น

ด้ามหรือพอบเคลือบสีน้ำเงินด้านนอกสีเดียว 4 ชิ้น

เครื่องเคลือบจากญี่ปุ่นอายุราวพุทธศตวรรษที่ 22

พบชิ้นส่วน

ถ้วยเขียนลายหลายสี 1 ชิ้น

4. ชั้นวัฒนธรรมที่ 4

ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2 ระดับสมมุติเฉลี่ยตั้งแต่ 40-60 เซนติเมตร เป็นชั้นดิน
ถมอัดปรับพื้น ปรางค์โบราณวัตถุ ดังนี้

1.ภาชนะดินเผา

จากแหล่งเตาพื้นเมือง

เนื้อดิน

ภาชนะที่พบเป็นหม้อ มีการตกแต่งลายแบบจกสานและผิวเรียบ

ชิ้นส่วน ปาก 4 ชิ้น

ลำตัวมีลาย 5 ชิ้น

ลำตัวไม่มีลาย 2 ชิ้น

เตาเชิงกราน 1 ชิ้น

หัวจุก 1 ชิ้น

เนื้อหิน

ภาชนะที่พบเป็น ถ่ม ครก ไหหู อ่าง ชวดหรือแจกัน

แหล่งเตาแม่น้ำน้อยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23

ชิ้นส่วน ปาก 4 ชิ้น

ลำตัว 5 ชิ้น

2.ภาชนะเครื่องเคลือบ

แหล่งเตาในประเทศ

แหล่งเตาสู่โขทัยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

พบชิ้นส่วน

ก้นชามเขียนลายสีน้ำเงินดำใต้เคลือบ 1 ชิ้น

ขวดหรือแจกันเคลือบสีขาวนวล เนื้อดินสีน้ำตาล 11 ชิ้น

ขวดหรือแจกันสองหูปากเล็กลำตัวกลมเคลือสีน้ำตาลดำ 5 ชิ้น

แหล่งเตาต่างประเทศ

เครื่องเคลือบจากจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 สมัยราชวงศ์หมิง

พบชิ้นส่วน

ถ้วย ชาม เขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบ

เครื่องเคลือบจากญี่ปุ่นอายุราวพุทธศตวรรษที่ 22

พบชิ้นส่วน

ถ้วยเขียนลายหลายสี 2 ชิ้น

ชิ้นส่วนเขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบ 1 ชิ้น

5. ชั้นวัฒนธรรมที่ 5

ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 1 ระดับผิวดินถึงระดับสมมุติ 40 เซนติเมตร เป็นชั้นดิน
ทับถมปัจจุบัน ปรากฏโบราณวัตถุ ดังนี้

1. ภาชนะดินเผา

จากแหล่งเตาพื้นเมือง

เนื้อดิน

ภาชนะที่พบเป็นหม้อ มีการตกแต่งลายแบบจักสานและผิวเรียบ

ชิ้นส่วน ปาก 5 ชิ้น

ลำตัวมีลาย 20 ชิ้น

ลำตัวไม่มีลาย 19 ชิ้น

ก้น 4 ชิ้น

เตาเชิงกราน 3 ชิ้น

กระเบื้องมุงหลังคา 4 ชิ้น

เนื้อหิน

ภาชนะที่พบเป็น ตุ่ม ไห

แหล่งเตาแม่น้ำน้อยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23

ชิ้นส่วน ปาก 17 ชิ้น

ลำตัว 16 ชิ้น

ก้น 2 ชิ้น

2.ภาชนะเครื่องเคลือบ

แหล่งเตาในประเทศ

แหล่งเตาสุโขทัยอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

พบชิ้นส่วน

ฝาขอบเขียนลายสีน้ำเงินดำใต้เคลือบ 1 ชิ้น

ไหเคลือบสีเขียวไขกา 1 ชิ้น

งานขนาดเล็กเคลือบสีเขียวไขกา 2 ชิ้น

แหล่งเตาต่างประเทศ

เครื่องเคลือบจากจีนอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 สมัยราชวงศ์หมิง และอายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-24 สมัยราชวงศ์ชิง

พบชิ้นส่วน

ถ้วย ชาม เขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบ 14 ชิ้น

ถ้วยเคลือบสีน้ำตาลด้านนอกสีเขียว 1 ชิ้น

โบราณวัตถุหรือเศษภาชนะที่ได้จากหลุมขุดค้น

เศษภาชนะที่ขุดค้นได้มีทั้งเศษภาชนะดินเผาเนื้อไม่แกร่ง(carthenwaresตารางแสดงรายการ 4)

เศษภาชนะเนื้อแกร่ง(stonewares ตารางแสดงรายการ 5)

เศษเครื่องถ้วย(ceramics ตารางแสดงรายการ 6)ภายในประเทศและของต่างประเทศ

สรุปผลการวิเคราะห์เบื้องต้นจากหลุมขุดค้น S25W19P4

การตั้งชุมชนสมัยแรกก่อนที่จะสร้างวัดหลวงซีกรุคน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น คือประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ 20 หรืออย่างช้าก็ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21

ชั้นดินวัฒนธรรมชั้นที่ 1 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 5 มีความหนาประมาณ 20 เซนติเมตร

หลักฐานที่พบเป็นภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองมีทั้งผิวเรียบและตกแต่งลายแบบลายจกสาน และเศษภาชนะที่ใช้กำหนดอายุได้เช่น

ได้พบชิ้นส่วนภาชนะจำพวกไหจากแหล่งเตาบ้านบางปูนอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 19-21

ได้พบชิ้นส่วนภาชนะประเภทตุ่ม ไห แจกันหรือขวด จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-23

ได้พบเศษภาชนะประเภทจานเคลือบสีเขียวไข่กา ขวดหรือแจกันเคลือบสีน้ำตาลของแหล่งเตาสู่โขทัยอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 19-20

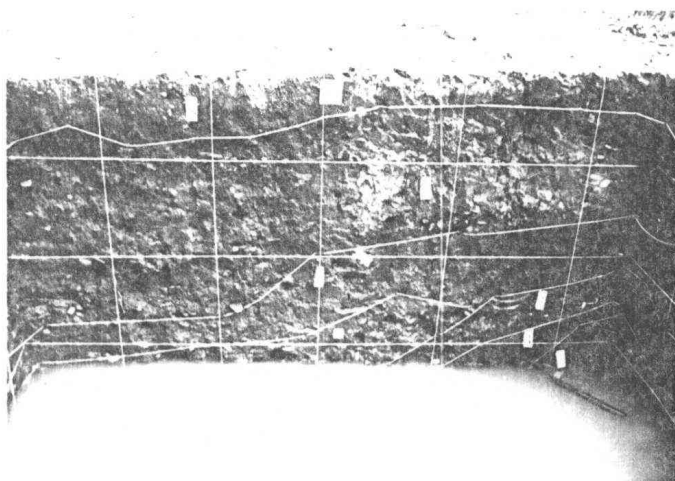
ได้พบเศษภาชนะประเภทถ้วย ชาม เขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 สมัยราชวงศ์หมีง

ชั้นดินวัฒนธรรมชั้นที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4 มีความหนาประมาณ 25 เซนติเมตร โบราณวัตถุที่กำหนดอายุได้ใกล้เคียงกับชั้นวัฒนธรรมที่ 1

การทับถมของชั้นดินธรรมชาติทั้ง 2 ชั้น หรือการสะสมของวัฒนธรรมทั้ง 2 วัฒนธรรมข้างต้นต้องใช้ระยะเวลาานกว่าจะถมอัดดินแล้วสร้างโบราณสถานในสมัยอยุธยาตอนกลางหรือราวพุทธศตวรรษที่ 22

หลักฐานทางสถาปัตยกรรมที่ปรากฏจากการขุดแต่งแสดงให้เห็นว่าเป็นโบราณสถานที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนกลางมีการต่อเติมและบูรณะมาจนถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย

การวิเคราะห์นี้เป็นความคิดเห็นของผู้ขุดค้นและขุดแต่งฝ่ายเดียวสำหรับการวิเคราะห์ที่ถูกต้องนั้นคงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้มากกว่านี้

(ภาพที่ 102)ภาพชั้นดินด้านทิศใต้

การศึกษาภาชนะดินเผา หลุมขุดค้น
วัดหลวงซีกจรด หลุม S25W19P4

ลำดับ	วันที่พบ	ชั้นดิน เซนติเมตร	ประเภท				จำนวนชิ้น	น้ำหนัก (กรัม)
			ปาก	ตัว		ก้น		
				มีลาย	ไม่มีลาย			
1	24-6-40	10-30	2	10	8	4	24	1500
2	25-6-40	30-40	3	10	11	-	24	2100
3	25-6-40	40-50	3	1	1	-	5	270
4	25-6-40	50-60	1	4	1	-	6	300
5	26-6-40	60-70	8	5	3	-	16	1500
6	26-6-40	70-80	9	8	3	-	20	2560
7	27-6-40	80-90	6	25	9	-	40	3040
8	27-6-40	90-100	8	27	11	-	46	3700
9	27-6-40	100-110	4	5	4	-	13	1280
10	28-6-40	110-120	-	4	3	-	7	1030
11	28-6-40	120-130	-	5	5	-	10	580
12	28-6-40	130-140	-	-	4	-	4	400
13	29-6-40	140-150	-	-	1	-	1	400
14	29-6-40	150-170	2	12	5	-	19	1200
15	29-6-40	170-190	1	3	-	-	4	80
16	30-6-40	190-210	1	4	2	1	8	500
รวม			48	123	71	5	247	20440

ระดับ 10-30 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 2 ชิ้น 180 กรัม

ระดับ 30-40 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 1 ชิ้น 300 กรัม เศษกระเบื้องมุงหลังคา 4 ชิ้น 300 กรัม

ระดับ 40-50 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 1 ชิ้น 70 กรัม

ระดับ 60-70 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 8 ชิ้น 1600 กรัม พวยกา 1 ชิ้น 100 กรัม เศษกระเบื้องมุงหลังคา 6 ชิ้น 600 กรัม

ระดับ 70-80 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 5 ชิ้น 2420 กรัม

ระดับ 80-90 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 4 ชิ้น 1300 กรัม หินทรายแดงมีรอยลับมีด? 1 ชิ้น 190 กรัม
ก้อนดินเผาคล้ายแก้ว 1 ชิ้น 500 กรัม ชิ้นส่วนกาน้ำดินเผา 3 ชิ้น 180 กรัม

ระดับ 90-100 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 4 ชิ้น 1600 กรัม กาน้ำดินเผา 12 ชิ้น 1000 กรัม

ระดับ 100-110 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 1 ชิ้น 840 กรัม ชิ้นส่วนฝา 3 ชิ้น 250 กรัม

ระดับ 120-130 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 4 ชิ้น 2640 กรัม

ระดับ 150-170 เซนติเมตร พบเศษเตาเชิงกราน 4 ชิ้น 500 กรัม ชิ้นส่วนฝา 1 ชิ้น 200 กรัม

รวม ชิ้นส่วนเตาเชิงกราน 29 ชิ้น น้ำหนัก 11630 กรัม

เศษกระเบื้องมุงหลังคา 10 ชิ้น น้ำหนัก 900 กรัม

กาน้ำดินเผา 15 ชิ้น น้ำหนัก 1180 กรัม

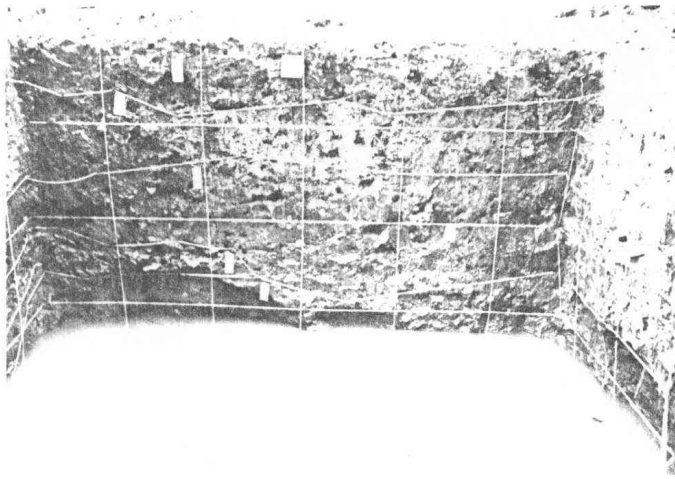
ภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง หลุมขุดค้น
วัดหลวงซีกรุค หลุม S25W19P4

ลำดับที่	ระดับ (เซนติเมตร)	ประเภท				จำนวนชิ้น	น้ำหนัก (/กรัม)
		ปาก	ตัว	ก้น	ฝา		
1	10-30	-	7	1	-	8	700
2	30-40	17	9	1	-	27	1100
3	40-50	1	3	-	-	4	300
4	50-60	3	2	-	-	5	800
5	60-70	9	221	4	-	234	23270
6	70-80	7	52	-	-	59	15400
7	80-90	6	87	11	-	104	18000
8	90-100	2	58	4	-	64	12980
9	100-110	3	11	-	-	14	3600
10	110-120	-	32	-	2	34	4040
11	120-130	-	10	-	1	11	4000
12	130-140	-	4	-	-	4	630
13	140-150	-	1	-	-	1	400
14	150-170	-	4	-	-	4	1100
15	170-190	1	1	-	-	2	300
16	190-210	1	5	1	-	7	300
รวม		50	507	22	3	582	86920

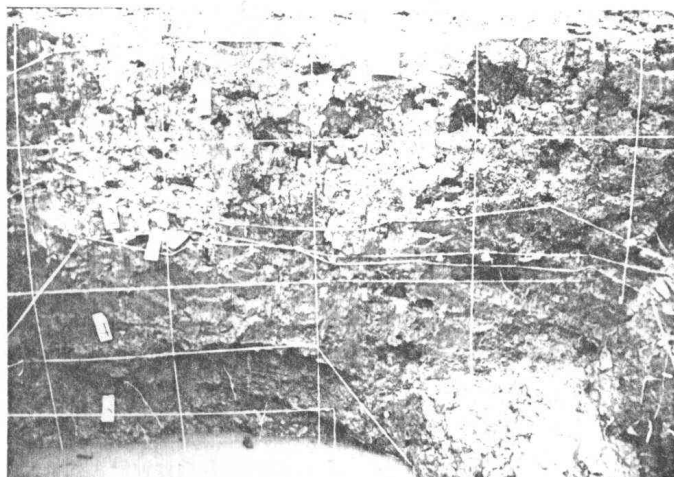
ภาชนะเครื่องเคลือบ หลุมชุดกัน
วัดหลวงซีกรุค S25W19P4

ลำดับที่	ระดับ (เซนติเมตร)	ประเภท				จำนวน	น้ำหนัก (กรัม)
		ปาก	ตัว	กัน	ฝา		
1	10-30	/	/	/	/	8	270
2	30-40	/	/	/	/	27	640
3	40-50	/	/	/	/	13	1100
4	50-60	/	/	/	/	24	700
5	60-70	/	/	/	/	36	840
6	70-80	/	/	/	-	15	620
7	80-90	/	/	/	/	59	2000
8	90-100	/	/	/	/	14	600
9	100-110	/	/	/	/	96	5200
10	110-120	/	/	/	/	157	11600
11	120-130	/	/	/	/	61	2000
12	130-140	/	/	/	/	9	200
13	140-150	/	/	/	-	6	140
14	150-170	-	-	-	/	9	10
15	170-190	-	-	-	-	-	-
16	190-210	-	-	/	-	1	50
รวม						535	25970

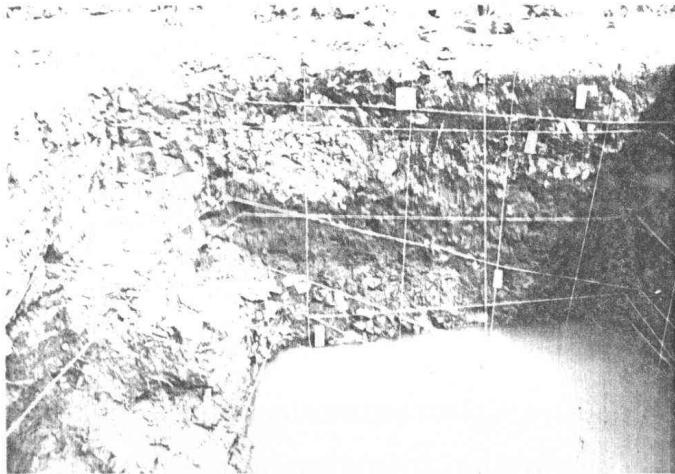
*แยกส่วนขาทางซ้ายมีครบทุกส่วนเช่นปาก ตัว กัน

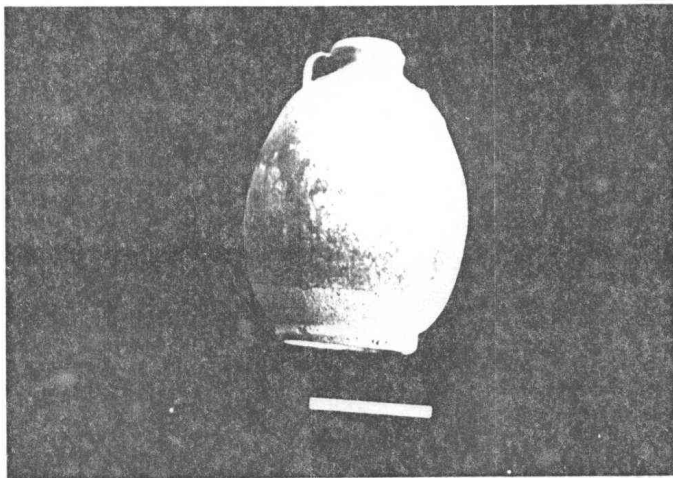
(ภาพที่ 103)ภาพชั้นดินด้านทิศตะวันตก

(ภาพที่ 104)ภาพชั้นดินด้านทิศเหนือ

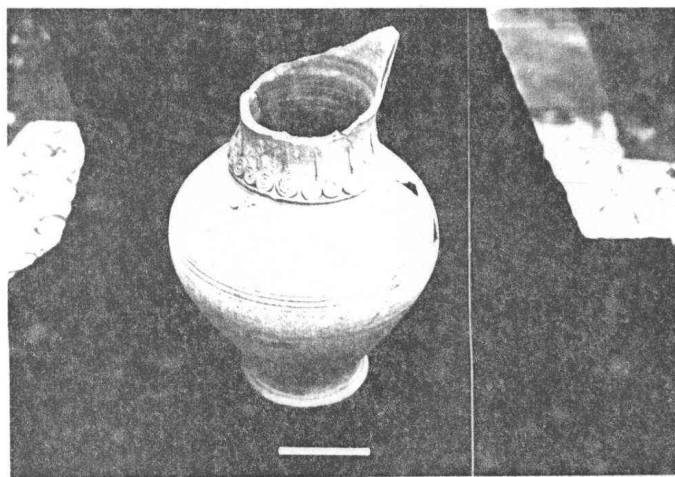
(ภาพที่ 105)ภาพชั้นดินด้านทิศตะวันออก

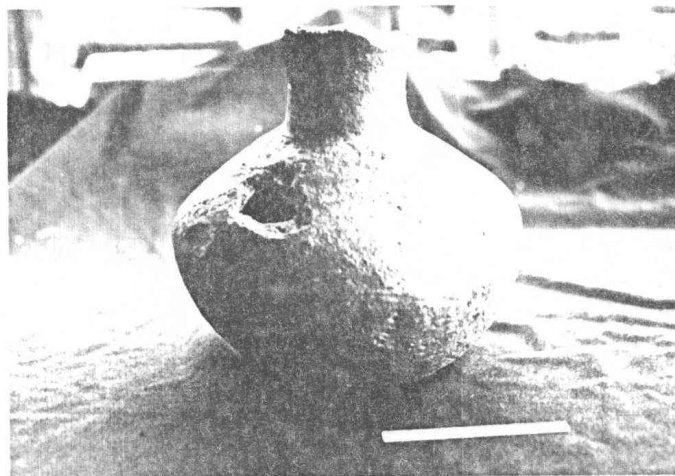
(ภาพที่ 106)ขวดสองหูเคลือบสีน้ำตาลสีแดงเข้มแหล่งเตาสุโขทัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 สูง 14 เซนติเมตร น้ำหนัก 420 กรัม พบระดับสมมุติ 100-110 เซนติเมตร ชั้นวัฒนธรรมที่ 2

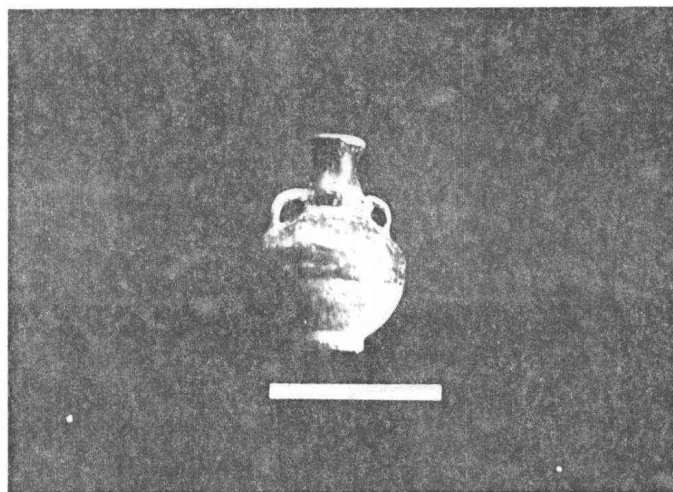
(ภาพที่ 107)งานเคลือบเขียนลายสีน้ำเงินจากแหล่งเตาของจีน อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22 สมัยราชวงศ์หมิง กลางงานเขียนรูปนก ขอบงานเป็นรูปปลุกทับทิม และ โบว์ เส้นผ่าศูนย์กลางของงาน 15 เซนติเมตร น้ำหนัก 160 กรัม พบระดับ 100-110 เซนติเมตร ชั้นวัฒนธรรมที่ 2

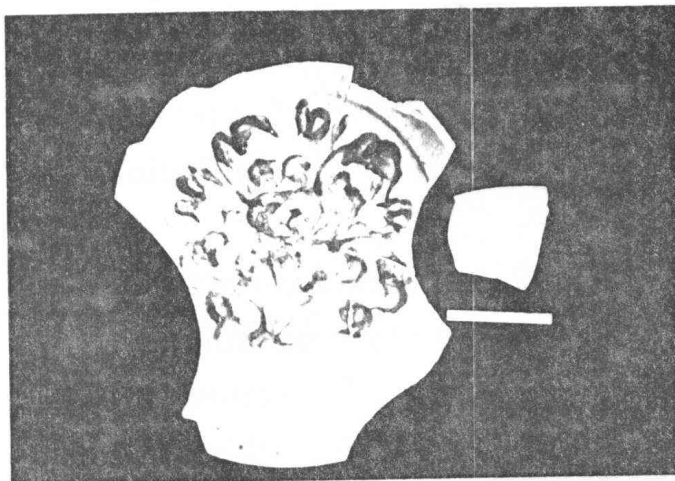
(ภาพที่ 108)ไหปากแตรจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 เนื้อแกร่ง ไม่เคลือบ ช่วงปากหรือไหล่ชุดเป็นเส้นขนานและเส้นหยัก ช่วงคอปั้นดินเป็นลายแปะ ตีครอบคอ สูง 29.5 เซนติเมตร น้ำหนัก 1940 กรัม พบระดับสมมุติ 120-130 ชั้นวัฒนธรรมที่ 2

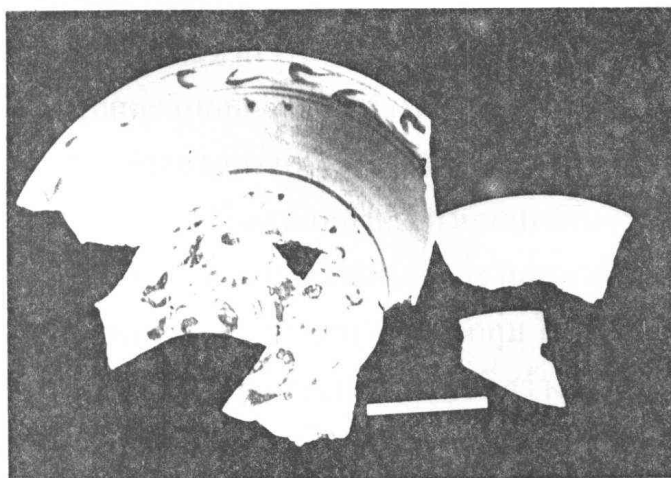
(ภาพที่ 109) ขวดหรือแจกันปากบานเนื้อแกร่งจากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย อายูราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 ขนาดสูง 11 เซนติเมตร น้ำหนัก 380 กรัม พบระดับสมมุติ 120-130 เซนติเมตร ชั้นวัฒนธรรมที่ 2

(ภาพที่ 110) ขวดเล็กสองหูแหล่งเตาสุโขทัย อายูราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 ทรงแบนน้ำเต้าเคลือบสีน้ำตาลสีเดียว สูง 7.5 เซนติเมตร น้ำหนัก 70 กรัม พบระดับสมมุติ 120-130 เซนติเมตร ชั้นวัฒนธรรมที่ 2

(ภาพที่ 111) เศษเครื่องเคลือบเขียนลายสีน้ำเงินเข้มรูปดอกไม้แหล่งเตาเวียตนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 ระดับสมมุติ 120-130 เซนติเมตร ชั้นวัฒนธรรมที่ 2

(ภาพที่ 112) เศษภาชนะเครื่องเคลือบเขียนลายสีน้ำเงินรูปดอกไม้แหล่งเตาเวียตนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 ระดับสมมุติ 120-130 เซนติเมตร ชั้นวัฒนธรรมที่ 2

บทที่ 5

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี

ชั้นดินทางวัฒนธรรมที่หลุมขุดค้นแสดงให้เห็นว่า บริเวณวัดหลวงซีกรุคนี้เป็นแหล่งชุมชนมาก่อนที่จะสถาปนาวัด เป็นแหล่งชุมชนสมัยอยุธยาตอนต้นแล้วสถาปนาวัดในสมัยอยุธยาตอนกลาง

ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 และที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 5 และ 4 ลึกจากผิวดินประมาณ 100 เซนติเมตร เป็นชั้นดินทับถมหนาประมาณ 40 เซนติเมตร มีความลาดเอียงไปทางทิศใต้ ระดับสมมุติตั้งแต่ 70-150 เซนติเมตร ดินทับถมธรรมชาติมีร่องรอยของโบราณวัตถุเป็นหลักฐานได้ เช่น เศษภาชนะที่พบในชั้นนี้ เช่น ขวด 2 หู เคลือบสีน้ำตาลสีเขียวจากแหล่งเตาสุโขทัย ไหจากแหล่งเตาบ่านบางปูน ไห ตุ่ม เนื้อแกร่งจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย ผอบ ฝาผอบเขียนลายใต้เคลือบ และเคลือบสีเขียวไขจากแหล่งเตาสุโขทัย ถ้วยงาน ชาม เครื่องเคลือบเขียนลายใต้เคลือบจากแหล่งเตาของจีน เวียดนาม ญี่ปุ่น โบราณวัตถุที่พบนี้กำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 19-22 สมัยอยุธยาตอนต้นถึงอยุธยาตอนกลาง

ด้านสถาปัตยกรรม

วัดหลวงซีกรุคหันหน้าไปทางทิศตะวันออกตามคตินิยมในสมัยอยุธยาตอนกลาง โดยวางแผนแกนของอาคารอุโบสถแนวตะวันออกตะวันตก พระประธานบนฐานชุกชีอุโบสถหันหน้าไปทางทิศตะวันออก(แผนผังที่ 3)

ฐานไพทีของกลุ่มเจดีย์ประธานวางสกัดด้านหลังอุโบสถตามแนวเหนือใต้ โดยภาพรวมแล้วก็หันไปทางทิศตะวันออก สิ่งก่อสร้างทั้งหมดมีการวางระเบียบตามกฎเกณฑ์สมัยอยุธยาตอนกลางอย่างเคร่งครัด อุโบสถเป็นประธานอยู่ด้านหน้าเจดีย์อยู่ด้านหลัง มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมในสมัยหลังที่ยังคงแผนผังเดิมอยู่ เช่น

ลานประทักษิณรอบฐานอุโบสถปูด้วยแผ่นอิฐ มีฐานเสมาด้านข้างด้านละ 3 ฐาน เป็นฐานเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง รองรับใบเสมาด้วยบัวกลุ่ม ใบเสมาเป็นหินทรายสกัดเป็นโครงร่างไม่มีลายลักษณะคล้ายกับใบเสมาวัดวังไชยที่สร้างสมัยอยุธยาตอนกลางตั้งอยู่ใกล้ๆ กัน ช่องประตูกำแพงแก้วมีเสาเหลี่ยมตั้งสกัดสองข้าง ยอดเสาเป็นหัวเม็ดเหลี่ยม กำแพงแก้วเป็นกำแพงก่ออิฐเตี้ยๆ มีซุ้มของบัวคว่ำฐานกำแพง ด้านบนอาจจะเป็นบัวหางแล้วต่อด้วยสันกำแพงแก้ว ช่องประตูกำแพงแก้วควมมีอยู่ด้านหน้าตรงกับบันได 2 ข้างซ้ายขวา และด้านหลังอุโบสถช่วงมุมสกัดที่ต่อ ไปชนกับฐานไพทีรวมของเจดีย์ 2 ช่องทั้งซ้ายและขวา

อุโบสถมีรากฐานสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีฐานเชิงสูง 1 ชั้นระดับแนวเสมอกันไม่แอ่น

ห้องสำเภา ระดับฐานเชิงเป็นระเบียบ ไม่มีผนัง มีเสากลมรองรับหลังคาหรือชายคารอบด้าน ด้านละ 10 ต้น ด้านหน้าและด้านหลังด้านละ 4 ต้น ด้านหน้ามีบันไดทางขึ้น 2 บันได ด้านหลัง 2 บันได พื้นระเบียงปูด้วยกระเบื้องปูพื้นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ต่อจากพื้นระเบียงเข้าไปยกพื้นสูงอีกระดับหนึ่งเป็นผนังทึบขึ้นไปรับหลังคา ช่องประตูทางเข้าภายในอุโบสถอยู่ตรงกับบันไดทางขึ้นสู่ระเบียง พื้นภายในอุโบสถปูด้วยกระเบื้องปูพื้นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสบริเวณด้านหน้า ส่วนบริเวณที่ติดกับฐานชุกชีปูด้วยกระเบื้องปูพื้นรูปหกเหลี่ยม ภายในอุโบสถยังมีเสาในอุโบสถเป็นเสาแปดเหลี่ยมฐานบัวแปดเหลี่ยม ปลายเสาคงมีบัวหัวเสารองรับชื่อหลังคาที่เป็นเครื่องไม้มุงกระเบื้อง กระเบื้องมุงหลังคาเป็นกระเบื้องกระเบื้องเนื้อดินเผาไม่แกร่ง ชายคาเป็นกระเบื้องอุคปูนปั้นเป็นรูปสามเหลี่ยมแบบแผ่นเชิงชายแต่ไม่มีลาย

ภายในอุโบสถมีฐานชุกชีกว้างใหญ่เกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่ภายในอุโบสถสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปเรียงรายเป็นลำดับกันหลายองค์ ฐานชุกชีเป็นฐานเหลี่ยมเพิ่มมุมเฉพาะด้านหน้า เป็นแนวเสมอกันไม่แน่นอนห้องสำเภาประกอบด้วย ฐานเชิง บัวคว่ำ หน้ากระดาน ลูกแก้วอกไก่ บัวหงาย และฐานเชิง ฐานชุกชีเดิมเป็นฐานชุกชีขนาดเล็ก ประดิษฐานพระพุทธรูปหินทรายองค์เดียว (แผนผังสันนิษฐานระยะที่ 1) ภายหลังได้ขยายฐานชุกชีกว้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปหลายองค์ (แผนผังสันนิษฐานระยะที่ 2)

ลวดลายปูนปั้นประดับฐานชุกชีชุดแต่งพบคือ กระงิงหู (กระงิงปฏิภาณ) ปั้นปูนปั้นรูปกระงิงเกลี้ยงต่อกับเคียวกระเบื้องตัวผู้เป็นเทคนิคดัดแปลงวัสดุที่หาง่ายนำมาใช้ประโยชน์ โดยหางายกระเบื้องตั้งเคียวของกระเบื้องขึ้นแล้วปั้นปูนปั้นเป็นรูปกระงิงปักกับเคียวกระเบื้องเรียงต่อกันประดับฐานชุกชีอุโบสถ

ผนังด้านทิศใต้มีอาสนะสงฆ์ก่ออิฐสูงจากพื้นอุโบสถปูด้วยกระเบื้องปูพื้นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส อาสนะสงฆ์นี้มีขนาดกว้างประมาณ 2 เมตร ยาวประมาณ 11.80 เมตร ครึ่งหนึ่งของความยาวผนังด้านใต้ เริ่มจากผนังด้านหน้าทางเข้าอุโบสถตลอดไปจนถึงฐานชุกชี

ฐานไพทีของเจดีย์ที่เป็นแนวสกัดทิศเหนือ-ใต้ อยู่ด้านหลังของอุโบสถเป็นฐานไพทีของเจดีย์สององค์และฐานของชุกชีประดิษฐานพระพุทธรูประหว่างเจดีย์ 1 ชุด

ขนาดของฐานไพทีเป็นรูปสี่เหลี่ยม (ผังที่ 4) โดยด้านหน้าต่อกับอุโบสถเป็นแนวตรง ด้านข้างทั้งสองเป็นแนวนานไปทางตะวันตกตรงไปจนถึงฐานเจดีย์แล้วย่อมุมเข้าเล็กน้อยสองย่อแล้วต่อออกไปแบบมุขยื่นออกไปอีกประมาณ 15 เมตรแล้วเป็นแนวตรงฐานด้านตะวันตก

ระดับของฐานไพทีนี้เป็นแนวตรงไม่แน่นอนห้องสำเภา ประกอบด้วยชุดฐานเชิง ลวดบัว บัวคว่ำ ลวดบัว หน้ากระดาน ลูกแก้วอกไก่ หน้ากระดาน ลวดบัว บัวหงาย ลวดบัว ฐานเชิง ยกกระดืบให้สูงขึ้น รอบฐานไพทีคงมีกำแพงเตี้ยๆ ล้อมรอบ พื้นปูด้วย

กระเบื้องปูพื้นเนื้อแกร่งรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

เจดีย์ทรงกลมเหลือแต่รากฐานประดิษฐานอยู่บนฐานไพทีด้านเหนือ ฐานเจดีย์มีผังกลมแบบหน้ากระดานฐานเจียง ต่อขึ้นไปคงเป็นฐานบัว ชาติลึงก์แก้วเถา กลีบบัวปากระฆังลักษณะเดียวกับกลีบบัวปากระฆังเจดีย์วัดอโยธยาที่ได้รับการบูรณะสมัยอยุธยาตอนปลาย องค์ระฆังกลม ชาติลึงก์เหลี่ยม ก้านฉัตร ปล้องโฉน ปลียอด และลูกแก้วยอดเจดีย์เป็นแก้วผลึกใส (ภาพที่ 21)

เจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้ประดิษฐานอยู่บนฐานไพทีด้านใต้ เหลือแต่รากฐานและชิ้นส่วนกระจายอยู่ ฐานมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองแบบฐานเจียง ฐานบัว ชาติลึงก์แก้ว บัวปากระฆัง องค์ระฆังเหลี่ยม ชาติลึงก์ เสาहार ก้านฉัตร ปล้องโฉน และปลียอด

รากฐานเดิมเมื่อแรกสร้างในสมัยอยุธยาตอนกลางนั้น เป็นรากฐานของเจดีย์ทรงกลมแต่ถูกดัดแปลงก่อเสริมเป็นเจดีย์ทรงเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองในสมัยอยุธยาตอนปลาย (แผนผังสันนิษฐานระยะที่ 2)

ตรงกลางระหว่างเจดีย์ทั้งสององค์เดิมมีเจดีย์ทรงกลมประดิษฐานอยู่แต่ได้ถูกรื้อออกดัดแปลงเป็นพื้นปูกระเบื้องและทำฐานชุกชีประดิษฐานพระพุทธรูปหินทรายแทนดังมีร่องรอยที่เหลืออยู่ (แผนผังสันนิษฐานระยะที่ 2)

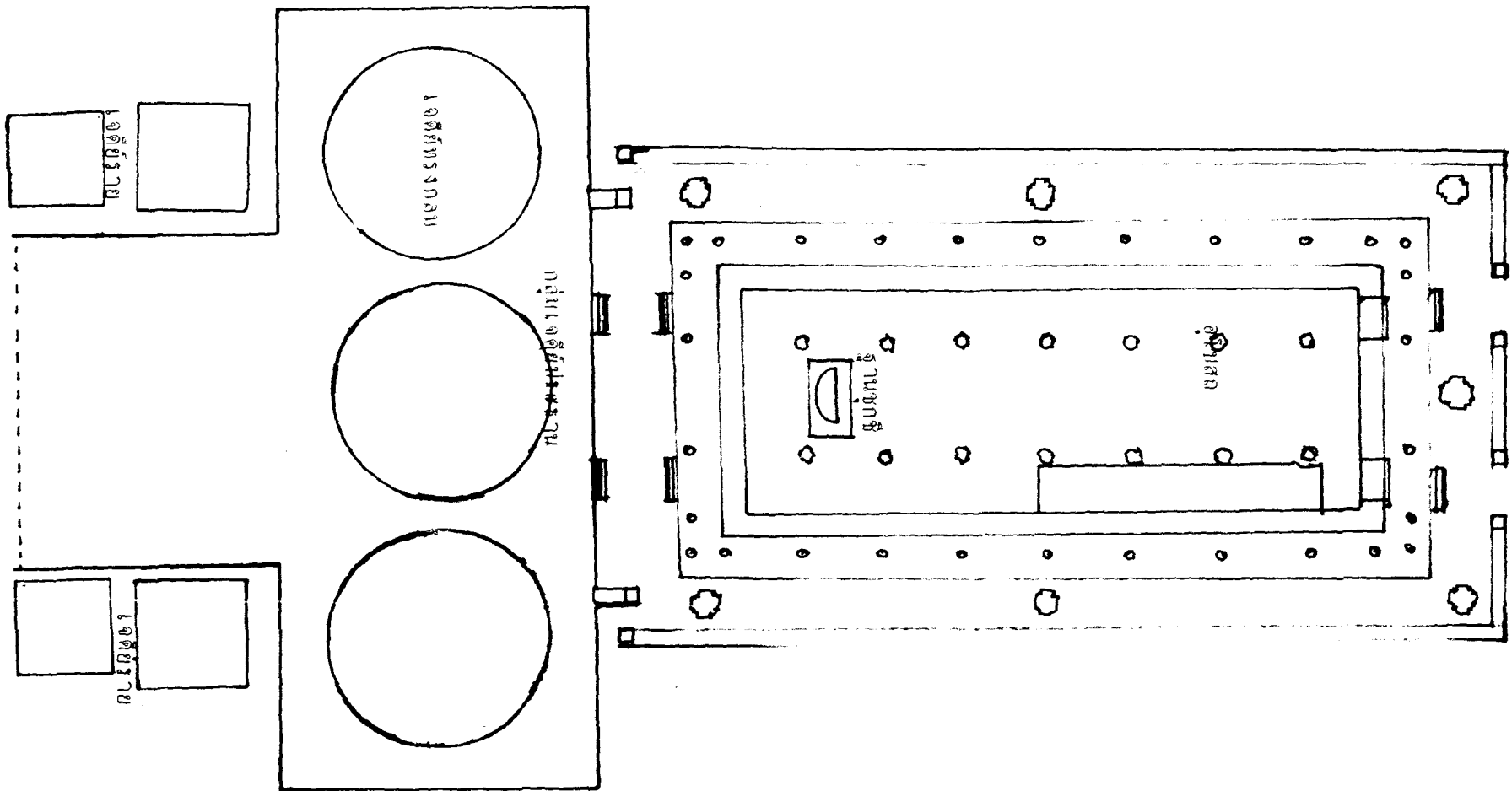
ฐานชุกชีมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแอ่นท้องสำเภาประดิษฐานพระพุทธรูปหินทรายขนาดใหญ่ (ภาพที่ 12 และ 52) มีชิ้นส่วนกระจายอยู่บริเวณนี้ และได้ขุดพบเศียรในบริเวณนี้ด้วย จากลักษณะของฐานชุกชีแอ่นท้องสำเภานี้เป็นลักษณะของรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย พระพุทธรูปลักษณะของพระพักตร์พระพุทธรูปหินทราย คือพระพักตร์กลมรูปไข่ พระเนตรเหลือบต่ำ เส้นของขอบพระเนตรและพระโอษฐ์สองชั้นเป็นเส้นริ้วเล็กบางๆ เป็นลักษณะของศิลปะอยุธยาตอนปลาย

ข้อสันนิษฐานจากลักษณะแผนผังมี 2 สมัย คือ ลักษณะผังเดิมของฐานไพทีซึ่งได้ขุดแต่งพบร่องรอย เมื่อสมัยแรกสถาปนาวัดนั้นคงมีเจดีย์ทรงกลม 3 องค์เรียงต่อกันในแนวเหนือ-ใต้(แผนผังสันนิษฐานระยะที่ 1) ขนาดของเจดีย์ทั้ง 3 องค์คงเท่ากันและเรียงกันตามแกนรากฐานที่เหลืออยู่ ฐานไพทีด้านตะวันตกมีมุขยื่นออกไปชนกับแนวกำแพงซึ่งเข้าใจว่าแนวกำแพงนี้มีมาก่อนสร้างวัดหลวงซีกรุกข์โดยดัดแปลงฐานกำแพงเป็นรากฐานมุขยื่น และทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ของมุขยื่น มีเจดีย์รายทรงสี่เหลี่ยมประมาณ 4 องค์ ต่อมาสมัยหลังในราวสมัยอยุธยาตอนปลายได้สร้างฐานไพทีขยายกว้างออกไป (แผนผังสันนิษฐานระยะที่ 2) คือ ฐานไพทีด้านทิศตะวันตกที่เป็นมุขยื่นนั้นทำขยายออกไป และในระยะเดียวกันนั้นคงจะรื้อเจดีย์ทรงกลมองค์กลางออกแล้วสร้างฐานชุกชีประดิษฐานพระพุทธรูปหินทรายแทน และเจดีย์ทรงกลมองค์ที่อยู่ด้านทิศใต้นั้นก็ถูกดัดแปลงเป็นเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง และรื้อเจดีย์รายด้านใต้และด้านเหนือทั้งสองของมุขยื่นออกแล้วปรับเป็นพื้นรากฐานของฐานไพทีของกลุ่มเจดีย์ประธานดังที่เห็น

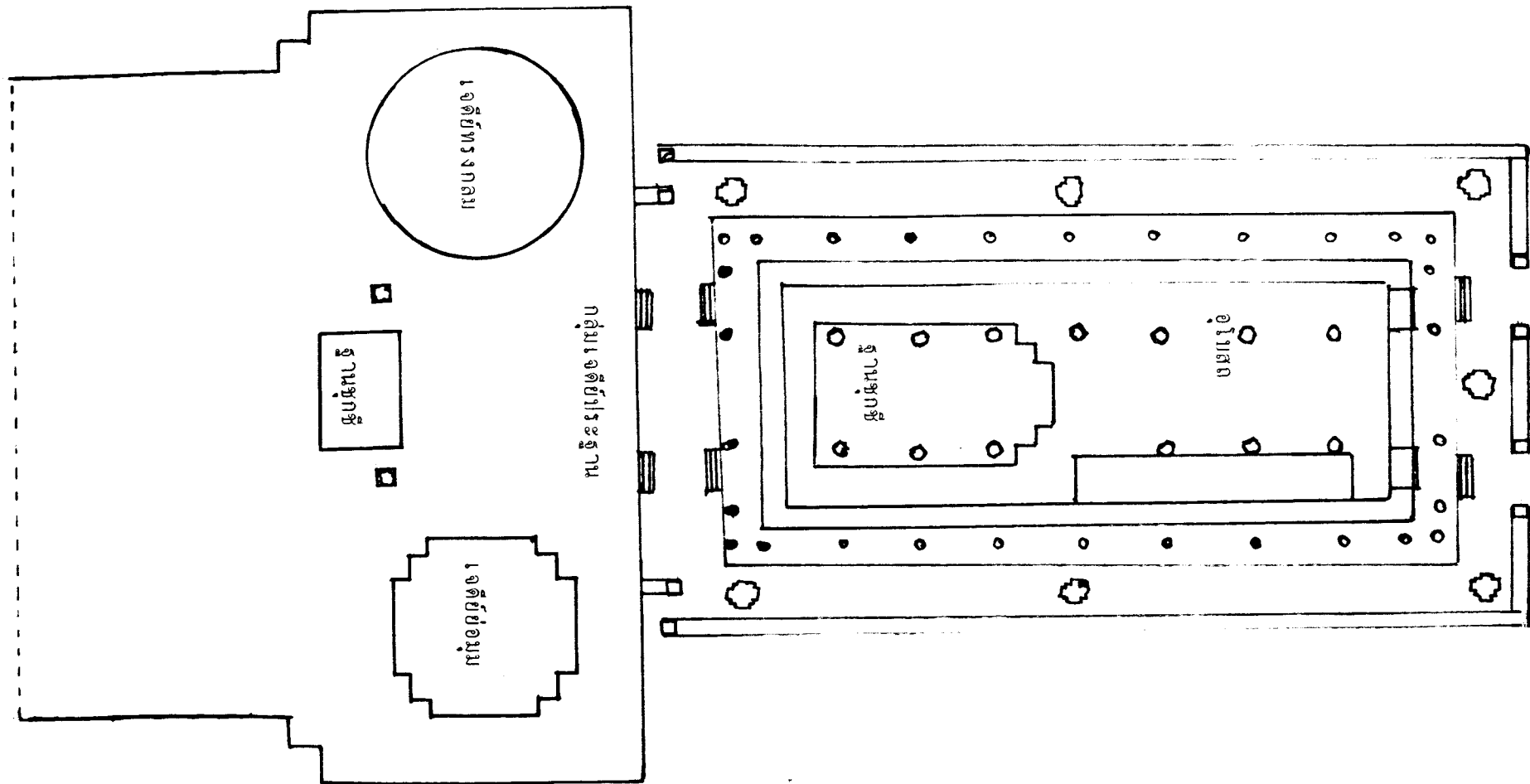
ร่องรอยในปัจจุบัน

สถาปัตยกรรมสถานวัดหลวงซีกรุคที่เหลืออยู่ในปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของเขต พุทธาวาส ส่วนบริเวณที่เป็นเขตสังฆาวาสนั้นคงอยู่บริเวณด้านหลังหรือด้านทิศตะวันตก ของเขตพุทธาวาสนั่นเองเพราะเป็นพื้นที่ ที่ราบกว้างพอที่จะเป็นที่อยู่อาศัยได้และเป็น แพนผังกฎเกณฑ์ที่นิยมในสมัยนั้น

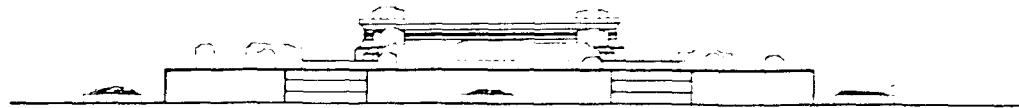
การบูรณะ โบราณสถานวัดหลวงซีกรุคสามารถบูรณะได้ตามแบบสันนิษฐานเพื่อ การบูรณะดังมีสภาพที่ปรากฏอยู่(ผังที่ 11,12,13,และ 14) โบราณสถานบริเวณด้านตะวัน ตกนั้นถูกรบกวนอย่างมาก ก้อนอิฐถูกรื้อขนย้ายไปปรากฏเพียงร่องรอยรากฐานเท่านั้น ส่วนสิ่งก่อสร้างบริเวณด้านตะวันออกแม้จะถูกรื้อขนย้ายอิฐไปมากแต่ยังมีแนวฐานของ อาคารสามารถศึกษารูปแบบได้มาก

ผังที่ 9.ผังสันนิษฐาน วัดหลวงชีกรุด ระยะที่ 1 สมัยอยุธยาตอนกลาง

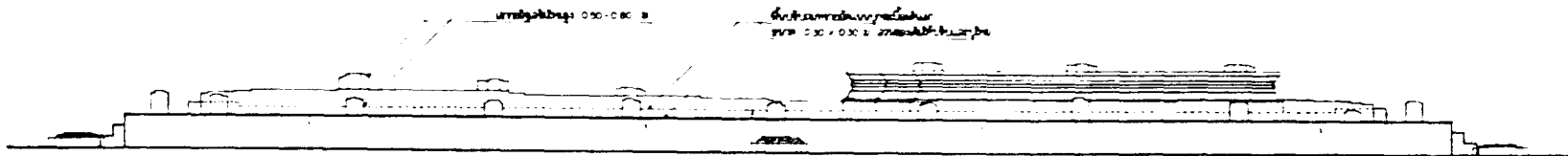
ผังที่ 10.ผังสันนิษฐาน วัดหลวงซีกรุก ระยะที่ 2 สมัยอยุธยาตอนปลาย

รูปด้านหน้า หลังวัดพระศรีมหาธาตุ
มาตราส่วน 1 / 50

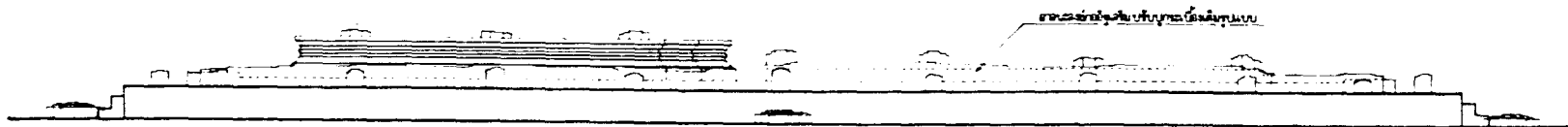
รูปด้านหน้า หลังวัดพระศรีมหาธาตุ
มาตราส่วน 1 / 50

อาคารสูงใหญ่ 0.50-0.80 ม.

ชั้นใต้ดินหรือชั้นยกพื้นสูง
สูง 0.50-0.80 ม. ครอบคลุมพื้นที่ 10-15 ม.

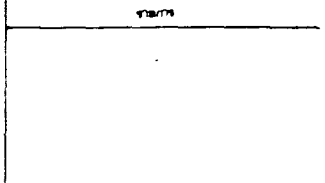
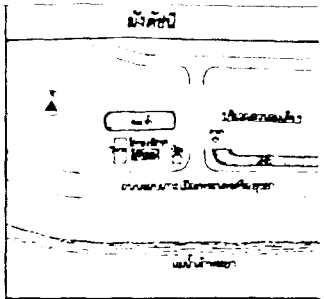
รูปด้านหน้า หลังวัดพระศรีมหาธาตุ
มาตราส่วน 1 / 50

อาคารสูงที่ดูเป็นบันไดหรือชั้นยกพื้น

รูปด้านหน้า หลังวัดพระศรีมหาธาตุ
มาตราส่วน 1 / 50

ผังที่ 12.แปลนรูปแบบต้นนิยฐานเพื่อการบูรณะอุโบสถ

กำหนดงานโดย
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต

ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต

ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต

ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต
ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต	ศาสตราจารย์ ดร. ประทีป อึ้งทรงธรรม นอชิต

หน้า	แบบแปลน	จำนวนแผ่น	แผ่นที่
		10	6

หน้า	แบบแปลน	จำนวนแผ่น	แผ่นที่
		10	6

สำนักงานโบราณคดี และ
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ 3
กรมศิลปากร

บทที่ 6

สรุป

บริเวณวัดหลวงซีกรุคเป็นแหล่งที่ตั้งชุมชนตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นก่อนที่จะสถาปนาวัดในสมัยอยุธยาตอนกลาง (โปรดดูโบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้น)

วัดหลวงซีกรุคสถาปนาขึ้นในช่วงสมัยอยุธยาตอนกลาง โดยเปรียบเทียบจากลักษณะรูปแบบแผนผังที่จัดให้อุโบสถเป็นประธานอยู่ด้านหน้า ส่วนเจดีย์อยู่ด้านหลัง เป็นแผนผังที่นิยมในสมัยอยุธยาตอนกลาง สมัยก่อนหน้านั้นจะนิยมให้ปราสาทหรือเจดีย์ตั้งอยู่เป็นประธานด้านหน้า ส่วนอุโบสถอยู่ด้านข้างหรือด้านหลัง เป็นกฎเกณฑ์ที่ยึดถือเป็นหลักได้ รัชสมัยของรามาธิบดีเป็นจุดของฐานเจียง ฐานบัว และลวดบัวเป็นต้นเป็นแนวเส้นตรงไม่แอ่นท้องลำเภา การเปลี่ยนแปลงของฐานแอ่นท้องลำเภาพบได้เพียงฐานชุกชีที่ตั้งอยู่บนฐานทักษิณรวมของกลุ่มเจดีย์ประธานเท่านั้น

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงหรือการบูรณะโบราณสถานในวัดหลวงซีกรุค ในสมัยอยุธยาตอนปลาย คือ การเปลี่ยนแปลงเจดีย์ทรงกลมเป็นเจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้ (ช่วงสมัยหนึ่งเรียกลักษณะของเจดีย์ทรงกลมนี้ว่า เจดีย์ลังกา เพราะได้รับแบบอย่างศิลปะมาจากลังกาโดยผ่านทางศิลปะสุโขทัย) สมัยอยุธยาตอนปลายนิยมสร้างเจดีย์แบบเหลี่ยมย่อมุมไม้ เจดีย์ที่วัดหลวงซีกรุคนี้ก็已被เปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นเจดีย์สี่เหลี่ยมย่อมุมไม้ด้วยเช่นกัน เช่นเจดีย์องค์ด้านทิศใต้ของฐานประทักษิณ โดยรื้อเจดีย์ทรงกลมออกแล้วสร้างเจดีย์ย่อมุมไม้ทับรากฐานเจดีย์ทรงกลมองค์เดิม

วัดหลวงซีกรุคเป็นวัดขนาดกลางที่มีความสำคัญมาตั้งแต่แรกสร้างสมัยอยุธยาตอนกลาง และมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงหรือการบูรณะต่อเติมตลอดช่วงอายุสมัยของวัด ตั้งแต่แรกสร้างจนถูกทิ้งร้างในช่วงเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 นี้เอง

บรรณานุกรม

- 1.จารึก วิไลแก้ว, เต่าแม่น้ำน้อย ๒ ,กรุงเทพมหานคร,2533.
- 2.จารึก วิไลแก้ว, แหล่งเตาเผาบ้านบางปูน ,กรุงเทพมหานคร,2531.
- 3.น. ณ ปากน้ำ, ศิลปกรรมแห่งอาณาจักรศรีอยุธยา ,กรุงเทพมหานคร,2516.
- 4.บริษัท มรดกโลก จำกัด, โครงการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในเขต
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ,กรุงเทพฯ,2538.
- 5.ประทีป เฟื่องตะโก, วัดไชยวัฒนาราม ,กรุงเทพฯ ,2537.
- 6.ปวีรรต ธรรมปริชากร, ศิลปะเครื่องถ้วยในประเทศไทย ,กรุงเทพฯ,2539.
- 7.แผนที่ทหาร,กรม, แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ 1:50,000 ลำดับชุด L 9013 ,พิมพ์ครั้งที่ 3
- 8.พรพรรณ จันทโรนานนท์, สก ลก ชิว ,กรุงเทพมหานคร,2540.
- 9.ภูธร ภูมะธน, การศึกษาเรื่องเศษภาชนะดินเผาประทับลายภาพพบที่
เมือง/ชุมชนโบราณสมัยประวัติศาสตร์ยุคแรกของภาคกลางประเทศไทย ,
นิตยสารศิลปากร กันยายน-ตุลาคม 2530.
- 10.มานะ ทองสอดแสง, ศึกษาศิลปะลายไทย ,กรุงเทพฯ,2514.
- 11.ศิลปากร,กรม, โบราณคดีสี่คราม 2 เครื่องถ้วยจากทะเล ,กรุงเทพฯ,2532.
- 12.ศิลปากร,กรม, สังคโลกศรีสุพรรณาลัย ,กรุงเทพฯ,2530.
- 13.ศิลปากร,กรม, พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ,กรุงเทพฯ,2516.
- 14.สันต์ ท. โกมลบุตร, จดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยาม บาทหลวงตาซาร์ดี ,
กรุงเทพฯ,2529
- 15.สุภัทรดิศ ดิศกุล,ศจ.หม่อมเจ้า, ศิลปในประเทศไทย ,กรุงเทพฯ,2524.